

somuncubaba

AYLIK İLİM KÜLTÜR VE EDEBİYAT DERGİSİ YIL: 30 • SAYI: 278 • ARALIK 2023 • ISSN:2791-9595

Değişmeyen
Yahudi Tineti ve
Garkad Ağacı

Ali AKPINAR

Mâverâunnehir
Kültür Havzası

Kadir ÖZKÖSE

Kötülüğe Karşı
Çizgileriyle
Savaşıyorlar

Mehmet SOYSALDI

Mahzûn Şehir
Kudüs

Mahmut KAPLAN

Dünya
Bir Yol
Biz Yolcu

Erol AFŞİN

ISSN:2791-9595

NASİHAT YAYINLARI

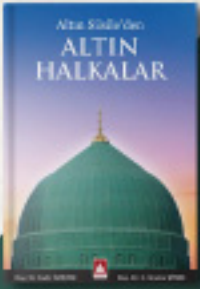
"Okunur kitâb
Olur feth-i bâb"

E-Kitap

E-Dergi

E-Albüm

Nasihat Yayınları tarafından neşredilen kitap, dergi ve albüm arşivlerimize, web sayfamız üzerinden **ücretsiz** erişim sağlayabilirsiniz.

OKUYUN & DİNLEYİN

www.nasihatyayinlari.com

İsrail'in Devlet Terörü Bir İnsanlık Suçudur

Osmanlı İmparatorluğu döneminde Kudüs, Gazze ve Nablus sancakları olarak ayrılmış, huzur içerisinde yönetilmiş; ancak Yahudilerin Kudüs'e duyduğu özlem hiçbir zaman azalmamıştır. 1896'dan sonra Theodor Herzl liderliğinde dünya genelindeki Yahudiler, Filistin'de tekrar toplanarak bir devlet kurma çabalarına girişmiştir. Herzl, 1897'deki I. Siyonist Kongre'de temel hedef ve yöntemleri belirlemiş, bu doğrultuda Avrupa'da örgütler kurmuş ve fonlar oluşturmuştur. Ancak II. Abdülhamid Han'ın Filistin topraklarını satmayı reddetmesi, bu çabaları engellemiştir.

Meşrutiyet Dönemi ile birlikte azınlıklara tanınan haklar, Yahudilerin Filistin'de geniş topraklar satın alıp yerleşmelerine olanak tanımıştır. 1916'da imzalanan Sykes-Picot Antlaşması ise Filistin için uluslararası bir statü öngörülmüş, 1917'de Balfour Deklarasyonu ile İngiltere, Yahudilere Filistin'de yerleşme hakkını desteklemiştir. Osmanlı'nın Filistin'den çekilmesiyle bölge İngiliz yönetimine geçmiştir.

1916'da İngiltere temsilcisi Sir Mark Sykes ile Fransa temsilcisi M. F. George Picot arasında imzalanan Sykes-Picot Antlaşması, Osmanlı topraklarını İngiltere, Fransa ve Rusya arasında paylaşırken Filistin için de uluslararası bir statü öngörüyordu. 1917'de İngiltere Dışişleri Bakanı James Balfour, Yahudilerin lideri Edmond De Rothschild'e gönderdiği bir mektupla; "Yahudilerin Filistin'de yurt kurmalarını desteklediğini" ifâde ederek İsrail Devleti yolunu açmıştır.

1933'te Nazi Almanyası'ndan kaçan Yahudilerin Filistin'e göç etmesiyle Yahudi nüfusu artmış, ancak bu durum Araplar ile Yahudiler arasında gerilimlere neden olmuştur. 1918 ile 1948 arasında Filistin'deki Yahudi nüfusu önemli ölçüde çoğalmıştır. 1948 yılında İsrail belli bir çıbanbaşı olarak ortaya çıkmıştır.

Son dönemde, 2023'te İsrail'in Gazze'ye yönelik operasyonu ve Filistinlilerin yaşadığı zorluklar, bölgedeki gerilimler her geçen gün artmaktadır. İsrail'in uyguladığı terör ve soykırım dünya genelinde eleştirilirken, Türkiye'nin bu konudaki duruşu sert ve kararlı olmuştur.

Filistin İslâmî Direniş Hareketi, İsrail'e karşı sürekli bir mücadele içinde bulunurken; İsrail askerleri Gazze'de hastane, mabed, çocuk, kadın ayırmadan yaptığı saldırılarda çoğunluğu sivil binlerce Filistinli şehid olmuştur.

Şunu unutmamalıyız ki; Haçlı-Hilâl anlayışı hâlâ devam etmektedir. Bu ateş çemberini oluşturanların tek bir amacı vardır; Türkiye'nin ve İslâm dünyasının öncü ülkesi olarak belirlenen hedeflere ulaşmasını engellemektir. Ancak, Büyük Türkiye Cumhuriyeti yeni yüzyılda buna müsâade etmeyecektir.

İsrail'in Gazze ve diğer Filistin şehirlerinde uyguladığı devlet terörü bir insanlık suçu ve soykırımdır. Devlet büyüklerimiz İsrail'in bir terör devleti olduğunu ve liderinin ülkesini iç isyân noktasına getirdiğini açıkça beyân etmektedir. Millet olarak bu zulme karşı duruşumuzu kalbimizdeki buğzla birlikte, dilimizle ifâde etmeye ve elimizle düzelterek göstermeye devam ediyoruz. Mısır üzerinden Gazze'ye gönderilen insanî yardımlar ve Gazze'den ülkemize getirilen yaralılar, bu çabaların bir yansımasıdır. Filistin halkının her zaman yanında olduğumuzu belirtmek bizim inancımızın gereğidir. Selâm ile...

Kurucusu

A. Şemsettin ATEŞ

Yaygın Süreli - I-ISSN:2791-9595

Yıl: 30 Sayı: 278 - Aralık 2023

Yayın Tarihi: 01 Aralık 2023

**Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi Vakfı Adına
İmtiyaz Sahibi ve Genel Yayın Yönetmeni**
Dr. Kemal DEMİR

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
M. Hulûsi ERDEMİR

Yayın Editörleri
M. Nazmi DEĞİRMENÇİ
Hulusi KESKİNTEPE

Yönetim Yeri:
Çamlıca Basın Yayın Eğitim Sağlık Turizm İnşaat
San. ve Ticaret A.Ş.
Zâviye Mahallesi Hacı Hulûsi Efendi Caddesi No: 89
44700, Darende / MALATYA
Tel: (0422) 615 15 54 • Faks: (0422) 615 28 79
www.somuncubaba.net • bilgi@somuncubaba.net

Grafik Tasarım
Es- Seyyid Osman Hulûsi Efendi Vakfı

Dergimizi, Web Sayfamız ve Mobil
Uygulamalarımız Üzerinden Okuyabilirsiniz:

android

ios

12

Mâverâunnehir Kültür Havzası

 Kadir ÖZKÖSE

"Mâverâunnehir, Müslümanlara ve dünyaya bilginin mâverâsını öğreten bir coğrafyadır. İslâm medeniyetini Mâverâunnehir'siz düşünmek, İslâm medeniyetini mâverâsızlaştırır."

24

İslâm ve İnsan Hakları Üzerine

 Ramazan ALTINTAŞ

"Hangi coğrafyada doğarsa doğsun, bütün insanlar hür, onurlu ve haklar bakımından eşit doğarlar. İslâmî bakış açısında böyle olan bir kimseyi köleleştirmek, ayrımcı muâmeleye tâbî tutmak ve hukûkî mânâda müstakil bir şahsiyet olarak tanımamak, ancak Câhiliye zihniyetinin bir ahlâkıdır."

Somuncu Baba Dergisi'nin içeriğinde bulunan yazılar ile ilgili çıkabilecek olan hatalı bilgilerden dolayı dergi herhangi bir sorumluluk kabul etmemektedir. Yazıların sorumluluğu yazarlarına ilanların sorumluluğu ise reklam verenlere aittir. Dergimizde bulunan fotoğrafların ve görsellerin kullanılması ve kopyalanması yasaktır. Yazılar kaynak gösterilerek iktibas edilebilir. Somuncu Baba Dergisi'nin bütün telif hakları Çamlıca A.Ş.ne aittir.

Yayın Kurulu

Prof. Dr. Nihat ÖZTOPRAK / Prof. Dr. Ali YILMAZ
Prof. Dr. Sebahat DENİZ / Prof. Dr. Bilal KEMİKLİ
Prof. Dr. Abdullah KAHRAMAN / Prof. Dr. Ali AKPINAR

Danışma Kurulu

Prof. Dr. Mehmet AKKUŞ / Prof. Dr. Mehmet SOYSALDI
Prof. Dr. Ahmet ŞİMŞİRGİL / Prof. Dr. Kadir ÖZKÖSE
Prof. Dr. Mahmut YEŞİL / Prof. Dr. H. İbrahim ŞİMŞEK

Mahzûn Şehir Kudüs

✍ Mahmut KAPLAN

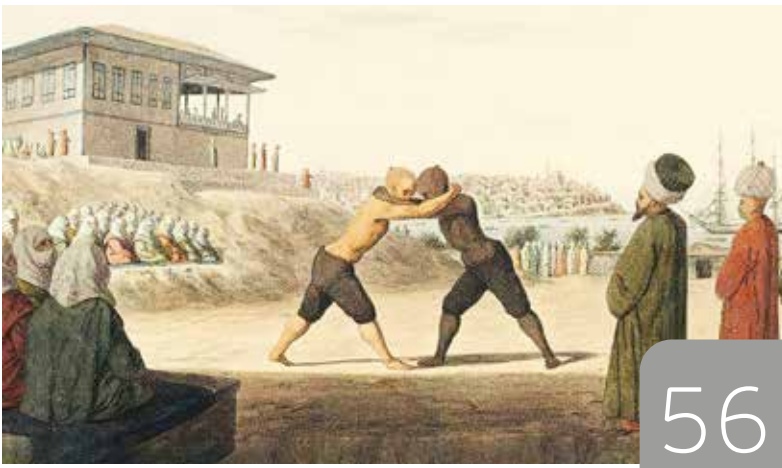
"Osmanlı'dan sonra bir türlü huzur bulamayan bu mukaddes şehir Kudüs, Türk edebiyatında müstesna bir yere sahiptir. Hem klâsik hem modern Türk edebiyatında hakkında pek çok yazı ve şiir yazılan bir şehir olma vasfına korumaya devam etmektedir."

Zikir Allah'ı Anmak Maksûdu Bulmaktır

✍ Musa TEKTAŞ

Zikir eyle gel Ma'bûdunu kim göresin meşhûdunu
Tâ bulasın maksûdunu vakt-i seher vakt-i seher
Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi (k.s.)

Cihan Şampiyonu Osmanlı Pehlivanı Filiz Nûrullah

✍ İsmail ÇOLAK

"Yıllarca Sovyet rejiminin güdümünde kalan Özbekistan'da bu tarz faaliyetlerin devlet ricali tarafından gerçekleştirilmesi; sevindiricidir. Ayrıca Taşkent, Pîr-i Türkistan olarak bilinen Hoca Ahmed Yesevî'nin halifesi Zengi Ata'nın da medfûn bulunduğu şehirdir."

İsrail'in Devlet Terörü Bir İnsanlık Suçudur	1
<i>Kemal DEMİR</i>	
Değişmeyen Yahudi Tîneti ve Garkad Ağacı	6
<i>Ali AKPINAR</i>	
Âh Kime Düşer?	11
<i>Bestami YAZGAN</i>	
İsrail'in Filistin'i İşgali ve Mâverâunnehir Kültür Havzası	12
<i>Kadir ÖZKÖSE</i>	
Adâlet.....	17
<i>Yusuf DURSUN</i>	
Mahzûn Şehir Kudüs.....	18
<i>Mahmut KAPLAN</i>	
Lâilâheillallah	23
<i>Bekir OĞUZBAŞARAN</i>	
İslâm ve İnsan Hakları Üzerine.....	24
<i>Ramazan ALTINTAŞ</i>	
Zikir Allah'ı Anmak Maksûdu Bulmaktır	28
<i>Musa TEKTAŞ</i>	
Senin Gibi Zîbâ Görmedi Dünyâ.....	34
<i>Vedat ALİ TOK</i>	
Zulüm.....	37
<i>Halil GÖKKAYA</i>	
Allah Korkusunu Kuşanmak.....	38
<i>Enbiya YILDIRIM</i>	
İslâm Ümmeti Zulme Karşı Tek Yürek.....	44
<i>M. Nihat MALKOÇ</i>	
Bilge Bir Hükümdâr Kadı Burhâneddîn.....	50
<i>Fâtiğ ÇINAR</i>	
Kar İniyor Göklere	55
<i>Ahmet Sami BENLİ</i>	
15 Cihan Şampiyonu Osmanlı Pehlivanı Filiz Nûrullah.....	56
<i>İsmail ÇOLAK</i>	
Hakikat Sırrı.....	60
<i>Rasul KESENCİLİ</i>	
Allah de Gönlüm Allah.....	65
<i>Hulusi TATAR</i>	
Peygamber Ahlâkı ile Ahlâklanmak.....	66
<i>Mehmet SOYSALDI</i>	
Dünya Bir Yol Biz Yolcu	70
<i>Erol AFŞİN</i>	
İnsan Olmak	73
<i>Ramazan PAMUK</i>	
İslâm'ın Kubbesi Semerkant	74
<i>Hamit DEMİR</i>	
Türk Kültüründe Kuşlar.....	78
<i>Yusuf HALICI</i>	
Ali Ulvi Kurucu'nun Hicreti	80
<i>Aydın BAŞAR</i>	
Kötülüğe Karşı Çizgileriyle Savaşıyorlar	84
<i>M. Nuri YARDIM</i>	
Eğitimciler Olarak Neler Yapmalıyız?	88
<i>Ali ÖZKANLI</i>	

گوزن هر قنده بانسه گو کلمه عَشَّافَه نِکَار اَکَلَر
هزاران یوسفی چاه دوشور دانه جالک
زلال وصلینک لب تشنه سید غمنا یله عیسی
اونودوب سجده محرابی ابرو که سجد اکلر
ازل سِرک اودعه بر نگاهه انتظار اکلر
نیجه بعقوب بوزینه فارشی عرض انتظار اکلر
کمال عذتیه بیک کلیم هیرته زار اکلر
شوکلیم عاشقده اُلبت ایشودینی ایتیار اکلر
اوکلیم وصلینک دیدجهان ترک ایدوب مختنه آه ایتمز
شوکلیم دردی چکوب در عاشقتم کلیم اعتبار اکلر

خلوصی ترهلم ادر ز ضمینه بارک خاک بایسی
بودر ده چاره آنجس واز ایسه بیل کلیم اویاز اکلر

Dîvân-ı Hulûsî-i Dârendevî

Es-Seyyid Osman Hulûsî Efendi (k.s.)

1. Gözün her kanda baksa gönlün usşâkın şikâr eyler
Ezel sırrın o demde bir nigâhın âşikâr eyler
2. Hezârân Yûsuf'u çâha düşürür dâne-i hâlin
Nice Ya'kûb yüzüne karşı arz-ı intizâr eyler
3. Zülâl-i vaslının leb-teşnesidir Hızr ile Îsâ
Kemâl-i izzetine bin Kelîm hayretde zâr eyler
4. Unutup secde-i mihrâbı ebrûna sücûd eyler
Şu kim âşıkdır elbet işbu dîni ihtiyâr eyler
5. O kim vaslın diler cân terk edip mihnetden âh etmez
Şu kim derdi çekip der âşıkım kim i'tibâr eyler
6. Hulûsî merhem ur zahmına yârın hâk-i pâynı
Bu derde çâre ancak var ise bil kim o yâr eyler

Nesre Çeviri

1. (Ey sevgili!) Gözün her ne tarafa bakacak olsa hemen âşıkların gönlünü avlar. Bakışın, bir anda ezel sırrını ortaya çıkarır.
2. Beninin tanesi binlerce Yusuf'u kuyuya düşürür. Nice Yâkub yüzüne karşı, beklemeyi arz eder.
3. Hızır ile Hz. Îsâ, kavuşma suyunun susamışlarıdır. Senin izzetinin kemâline bin Kelim (Mûsâ), şaşkınlıkla ağlar, inler.
4. Mihraba secde etmeyi unutup senin kaşına secde eden şu kimse âşıktır ve elbette âşık olan senin kaşına secde etmeyi seçer.
5. Gerçek âşık sana kavuşmayı dileyip canından geçer ve bir kere olsun âh etmez; sadece dert çekip ben âşığım diyene ise kimse itibar etmez.
6. Ey Hulûsî! Sevgilinin ayağının toprağını yarana merhem et. Bu derde çare varsa o çare ancak sevgilidendir.

Değişmeyen Yahudi Tîneti ve Garkad Ağacı

“Yahudilerin, özellikle son dönemde yaptıkları orantısız ve haksız güç kullanımı, onların kendi bindikleri dalı kesmeleri demek olup onlara destek çıkanları uyarıp uyandırmakta ve onları küresel yalnızlığa doğru sürüklemektedir.”

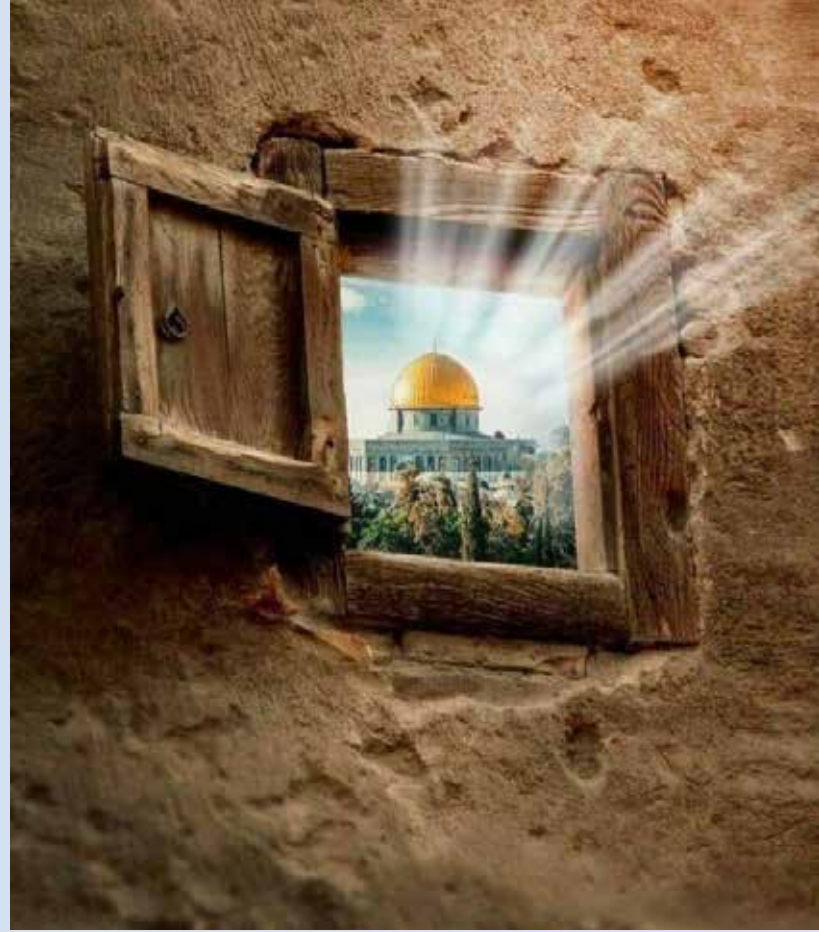

Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.), hevasından bir şey konuşmayan ve konuştukları vahiyden ibaret olan¹ bir önder olarak Yüce Allah'ın bildirmesi ile geleceğe dönük bazı açıklamalarda bulunmuştur. O, bu açıklamaları ile ümmetini olacak olanlara hazırlamış ve gelişen olaylara onları motive etmiştir. Onun bu uyarılarında inanan-inanmayan herkesin alacağı pek çok ders ve ibret vardır. Zira o, Allah'ın son peygamberi olarak konuşmaktadır ve o, insanlık için vardır, ömrünü insanlığın kurtuluşuna adanmış insanlık sevdâlisi bir peygamberdir.

Gelecekle ilgili birtakım haberleri veren fiten hadislerinin uydurma olabileceği konusunda çeşitli açıklamalar vardır. Evet, doğrudur uydurma söz kalemlerinden biri de gelecek ile ilgili olanlardır. Ancak bu husus, bu konudaki bütün rivâyetlerin kaldırılıp atılması anlamına gelmez. Bir Peygamber ki, gizli açık her şeyi bilen Yüce Allah ile iletişim kursun, O'ndan gaybla ilgili haberler alsın, gaybî haberleri ihtivâ eden Kur'ân âyetlerini insanlığa ulaştırırsın... Onun gelecekle ilgili bir takım açıklamalarının olması da bu çerçevede imkân dışı değildir. Bir kere o, başkalarından farklı olan fetâneti, basîreti ve firâseti ile insan olarak geleceğe yönelik isâbetli bir takım tahmin ve tesbitlerde bulunabilir. İkinci olarak o, Yüce Allah'ın bildirmesi ile geleceğe dair bazı tesbit ve açıklamalarda bulunabilir. Bu konuda ondan gelen rivâyetleri, elbette senet ve metin tenkidine tâbi tutup cerh ve ta'dîl süzgecinden geçirdikten sonra değerlendirmemiz gerekir.

Nitekim pek çok Kur'ân âyetinde, Yüce Allah'ın kullarından dilediğini gayb konusunda bilgilendirdiği belirtilmiştir. *"Bununla beraber Allah, size gaybı da bildirecek değildir. Fakat Allah, elçilerinden dilediğini ayırt eder."*² *"O bütün görülmeyenleri bilir. Sırlarına kimseyi muttâlî kılmaz; ancak, (bildirmeyi) dilediği peygamber bunun dışındadır."*³ Peygamberimiz'in Yüce Allah ile Kur'ân âyetleri dışında iletişim kurduğu da bilinen bir husustur. Kudsî hadislerin,

"Doğruların adamı olan mü'min, yaşadığı olumsuzluklar karşısında aslâ ümidini, direncini yitirmeyen ve aslâ üzerine düşenleri yapmayı ihmal etmeyendir."

mânâsı Allah tarafından vahyedilmiş, Peygamberimiz'ce söze dökülen ifâdeler olduğu da Peygamberimiz'e Kur'ân'ın dışında vahiy geldiği de bir gerçektir. Nitekim Yüce Allah, kendisine kitap indirmedeği peygamberlere de vahyetmiştir.

Bu kısa açıklamalardan sonra konumuz olan hadise geçebiliriz. Peygamberimiz'in kıyâmet öncesine dair yaptığı açıklamalardan biri de onun şu meşhur ve sahih hadisidir:

“Müslümanlar, Yahudilerle savaşmadıkça kıyâmet kopmaz. Bu savaşta Müslümanlar, Yahudileri öldürürler. Sonunda bir Yahudi bir taşın, bir ağacın ardına gizlenir. Bunun üzerine o taş, o ağaç şöyle der: ‘Ey Müslüman! Ey Allah’ın kulu! İşte arkamda saklanan bir Yahudi; gel öldür onu.’ Yalnızca garkad ağacı bir şey söylemez. Zira o Yahudi ağacıdır.”⁴

Abdullah b. Ömer, Ebû Hüreyre ve Ebû Umame el-Bahilî'nin farklı varyantlarla Peygamberimiz'den rivâyet ettikleri hadis, sahih bir rivâyettir. Hadisin, doğrudan Kur'ân âyetleri ve diğer sahih hadislerle çelişen bir tarafı da görülmemektedir.

Hadiste geçen garkad, uzunluğu 1-3 metre arasında değişen patlıcangillerden dikenli bir çalı tipi ağaçtır. Peygamberimiz döneminde, Medine'deki Cennetü'l-Bakî Mezarlığında bu ağaç çok fazla olduğundan oraya Bakî'u'l-Garkad/Gargad ağaçlı yer adı da verilirdi. Nevevî, bu ağacın Beytü'l-Makdis beldelerinde çokça yetiştiğini söyler. Ağaca Sincan Dikeni ve Mûsâ ağacı da denir. Çit şeklinde bahçe ve tarla kenarlarına dikilen ağaç, dikenli metal teller gibi gürleşmekte ve herhangi bir canlının üzerinden ve içinden geçmesini imkânsızlaştırmaktadır. İsrail'in bu ağacın dikimini yaygınlaştırdığı da bilinen bir husustur.⁵ Bugün Cennetü'l-Bakî

Mezarlığında bu ağaca rastlanmamakta ise de Medine-i Münevvere ziyaretlerimizde farklı yerlerde bu dikenli ağacı görmüştük.

Hadisin zahirî yorumuna göre taş ve ağaçların konuşması kıyâmet alâmetlerindedir. Kur'ân bize hayvanların dilinden bahsettiği gibi, yerlerin ve göklerin konuşmalarından da bahseder. Nitekim bugün bilim de eşyanın dilinin olabileceğinden bahsetmekte ve bu konuda araştırmalar sürmektedir.

Hadiste Yahudileri arkasında gizleyecek olan ağacın dikenli olması, dikenlerinin sık olması; saklayacağı Yahudilerin zararlı ve işlerinin son derece ketûm olmalarına işaret ediyor da olabilir.

Öte yandan hadis, Yahudileri saklayan ağaç ve taş ile onlara kol kanat veren, onlara destek çıkan kimi taş kalpli-odun kafalı güçlerin bile, Yahudilerin acımasızlıklarına tanık olup onlara destek çıkmaktan vazgeçeceğini, geriye onları destekleyen tek bir gücün kalacağı, onun desteğinin de uzun vâdede bir şey ifade etmeyeceğine işaret ediyor gibidir. Zira gelişen teknolojik imkânlarla bugün taşların ve ağaçların ardına saklanmış bulunan küçücük canlıların bile tesbiti zor olmamaktadır.

Hadisi, Müslümanları Yahudilere yönelik bir

soykırım çağrısı olarak değil, onlara karşı bir uyarı olarak görmek gerekir. Peygamberimiz, bu sözleriyle Yahudileri zulüm ve şer odağı olmaktan sakındırmaktadır. Nitekim bu sözlerin sahibi olan Peygamberimiz, Medine’de oturmakta olan Yahudi kabîleleriyle anlaşma imzalamış, onlar anlaşmalarını bozuncaya kadar onlarla birlikte yaşamıştır. Hayber Yahudileri ile de anlaşma yapılmış, onlar da uzun süre Müslümanların egemenliğinde yaşamışlardır. Ondan sonra da Yahudilerle insânî ilişkiler devam etmiştir. Yine vefat ettiğinde Peygamberimiz’in zırhının bir alışveriş sebebiyle bir Yahudi’nin yanında rehin olduğu da gelen haberler arasındadır. Ancak Müslümanlar, düşmanlarına karşı güç kullanmak durumunda kaldıklarında bu hadisin haber verdiği şartlar gerçekleşecektir.

Son dönemlerde Yahudilerin yaptıkları orantısız ve haksız güç kullanımı, onların kendi bindikleri dalı kesmeleri demek olup onlara destek çıkanları uyarıp uyandırmakta ve onları küresel yalnızlığa doğru sürüklemektedir.

Hadisle ilgili olarak müfessir ve siyâset adamı Mehmet Vehbi’nin şu yaklaşımı da oldukça dikkat çekicidir:

İsrail Devleti 1947 yılında kurulunca İstanbul’daki Yahudi vatandaşlardan biri, Mehmed Vehbi Efendi ile karşılaşır ve der ki:

“Efendi Hazretleri, Peygamberiniz biz Yahudilerin Müslümanlar tarafından yok edileceğini, hatta taş ve ağaçların arkalarına saklanan Yahudi’yi göstererek gelip onu öldürmesi için Müslümanlara sesleneceğini bildirmiş. Hâlbuki görüyorsunuz biz, devlet kurduk. Ne dersin... Bu nasıl olacak, merak ediyorum...”

Mehmed Vehbi merhûm gâyet sakin şöyle cevap verir:

“Doğrusu ben o hadîs-i şerifi okur ve Yahudiler yeryüzüne dağılmış vaziyetler, onlar nasıl tek tek bulunur da temizlenir diye merak eder dururdum. Şimdi iş pek kolaylaştı

ve Efendimiz’in hadisi artık benim için merak konusu olmaktan çıktı. Demek ki bulmak mesele olmayacak... Hadis aynıyla hakikat... Yaşayanlar bunu görecek...”

Onun güncel bir meseleye bu şekilde yaklaşmasında, olaylara Kitab-Sünnet ışığında bakıp değerlendirmesini, hadiste haber verilen gerçeklerle hayatın gerçeklerini buluşturma mahâretini, gelişen olumsuz gibi görünen olayları metânetle karşılayıp ümitvâr bir tavırla yorumlayışını açık bir şekilde görmekteyiz.

Evet, iman gözlüğü ile olaylara bakan kimse, şer gibi görünen nice şeyde sayısız hayırların olduğunu görebilendir. Öte yandan doğruların adamı olan mü’min, yaşadığı olumsuzluklar karşısında aslâ ümidini, direncini yitirmeyen ve aslâ üzerine düşenleri yapmayı ihmal

etmeyendir. O, hayatın bu dünyadan ibaret olmadığını, hiç kimsenin yaptığı kötülüğün yanına kalmadığını ve mazlumun âhı ile hiç kimsenin âbâd olamayacağını unutmayan kimsedir.

Bütün bu gerçeklerin yanında iyi bilinmesi gereken bir başka husus da her şeyin Yüce Allah'ın kontrolünde cereyân etmesidir. Yüce Allah'ı hiç kimse dolduruşa getiremez ve yönetemez. O'nu kimse kıyâmete de zorlayamaz, dünyevî azâba da. O, dilediğini, dilediği zamanda, dilediği şekilde yapandır. Yüce Allah, fırsat verir, ancak aslâ ihmal etmez. Zâlimlere tanınan fırsatlar, onların tevbesine vesile olmuyorsa, işlemeye devam ettikleri zulümleri onların dünya ve âhirette azaplarını katmerli hâle getirecektir. O halde bu bilinçle yola devam diyoruz.

*"Sen inkârcılara mehil ver; onlara karşılık vermeyi birazcık ertele."*⁶

*"Zâlimler, nasıl bir yıkılışla yıkılacaklarını yakında anlayacaklardır."*⁷

*"Âyetlerimizi yalan sayanları, bilmedikleri yönden, ağır ağır sonuçlarına yaklaştıracacağız."*⁸

*"Kur'an'ı yalanlayanları Bana bırak; Biz onları bilmedikleri yerden yavaş yavaş azaba yaklaştıracacağız. Onlara fırsat veriyorum; doğrusu Benim planım sağlamdır."*⁹

*"Güzel sonuç ve gerçek kazanım Allah'a karşı gelmekten sakınan müttakîlerindir."*¹⁰

Dipnot

*Prof. Dr. Ali AKPINAR, Necmettin Erbakan Üniversitesi.

1.53/Necm, 3-4.

2.3/Âlu Imrân, 179.

3.72/Cin, 26-27.

4.Buharî, Cihâd 9, Menâkıb 25; Müslim, Fiten 79, 82; Tirmizî, Fiten 56; İbn Mâce, Fiten 36; Ahmed, Müsned, II, 131, 149.

5.Bkz. Hüseyin Yayla, Garkad Ağacı ve Yahudi-Müslüman Savaşını Haber Veren Hadisler, Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, 2008, s. 55-58.

6.86/Târik, 17.

7.26/Şuarâ, 227.

8.7/A'râf, 182.

9.68/Kalem, 44-45.

10.7/A'râf, 128; 11/Hûd, 49; 28/Kasas, 83.

Âh Kime Düşer?

Kâinatı kara duman kaplasa
Eyvah bize düşer, âh bize düşer.
Bîçare gönüller boğulur yasa,
Eyvah bize düşer, âh bize düşer.

Gökyüzünü çalar çağdaş hırsızlar,
Hilal hüzünlenir, solar yıldızlar.
Vefalı güneşin yüreği sızlar,
Eyvah bize düşer, âh bize düşer.

Varlık âleminde kopar fırtına,
Haramiler hücum eder altına.
Kahramanlar yürür yükün altına,
Eyvah bize düşer, âh bize düşer.

Zorbanın boynuna kement oluruz,
Karanlığa karşı derbent oluruz,
Cümle insanlığa hemdert oluruz,
Eyvah bize düşer, âh bize düşer.

Ey kibir yurdunun son padişahı,
Mazlumun duâsı indirir şahı.
Gül muştulu bir istiklal sabahı,
Eyvah size düşer, âh size düşer.

Bestami YAZGAN

Mâverâunnehir Kültür Havzası

“Mâverâunnehir, Müslümanlara ve dünyaya bilginin mâverâsını öğreten bir coğrafyadır. İslâm medeniyetini Mâverâunnehir’siz düşünmek, İslâm medeniyetini mâverâsızlaştırır.”

Peygamber Efendimiz (s.a.v.)'in irtihâlinden sonra fetih hareketleri hız kesmeden devam etti. Asr-ı Saâdet Dönemi Müslümanları, İslâm'ın mesajını cihana duyurmak uğruna ve i'lâ-yı kelimetullah derdiyle dört bir yandan açılım gerçekleştirdi. Kısa zamanda Kuzey Afrika'nın fethini sağlayan Müslümanlar, Endülüs'e geçip Avrupa'da İslâm kültür ve medeniyetinin en güzel örneklerini ortaya koydular. Kuzey Arabistan yoluyla Güney Asya'ya ulaşım Türkistan topraklarında İslâm'ın meş'alesini yaktılar.

Hz. Ömer ve Hz. Osman Dönemlerinde başlayan fetih hareketleri, Emevîler devrinde bütün Horasan ve Mâverâünnehir bölgeleri Müslümanların hâkimiyeti altına girmiştir. Fetihler nedeniyle Horasan ve Mâverâünnehir bölgelerinin çeşitli şehirlerine birçok sahâbe gitmiş, oralara yerleşmiş ve oralarda vefat etmişlerdir. Mâverâünnehir Bölgesine giden sahâbeler arasında; Bureyde b. el-Husayb el-Eslemî (ö.63/683), Hakem b. Amr el-Gifâr (ö.45-50/665-670), Ebû Berze el-Eslemî (ö.65/685) ve Abdullah Hâzim el-Eslemî (ö.72/691) özellikle zikre değer isimlerdir.

Peygamber Efendimiz, Vedâ Hutbesi'nde yüz bin sahâbeye hitap ettiği halde, Arabistan Yarımadası'nda ancak on bin kadar sahâbenin kabri bulunmaktadır. Ashâb-ı kirâm en zorlu şartlar altında ve İslâm'ı yaymak uğruna uzak diyarlara hicret ettiler. At sırtında yıllarca seyahatler yaptılar. Bu gerçek bizleri dünyanın pek çok yerinde sahâbe kabrinin varlığına şahitlik ettirmektedir. Çin'de, Anadolu topraklarında, Azerbaycan steplerinde, Türkmenistan diyarında çok sayıda sahâbe kabrine rastlamaktayız. Türkmenistan'da Hakem el-Gifârî ve Bureyde el-Eslemî gibi güçlü Peygamber sevdalılarının kutlu yürüyüşlerini öğrenmekteyiz. Önerine çıkan uçsuz bucaksız deryalara, uçsuz bucaksız dağlara ve engin ovalara rağmen ashâb-ı kirâm, imkânsız addedilen o uzak mesafeleri kısa zamanda kat etmişlerdir. Ashâb-ı kirâm nehrin öbür yakasına

“Mâverâünnehir havzası mâverâsını kaybettiğinde esâret ve zillet başlamıştır. Tıpkı ilk günlerinde Mâverâünnehir'e ulaşan ashâb-ı kirâmın getirdiği inci ve mercanlara sahip çıktığımız zaman Mâverâünnehir anlam dünyasına kavuşacaktır.”

ayak bastığı gün Mâverâünnehir'in doğumu gerçekleşmiştir. Bu fetih hareketleriyle sadece nehrin öte yakası fethedilmemiş, aynı zamanda İslâm tarihinin, İslâm düşüncesinin, İslâm ahlâkının ve İslâm medeniyetinin mâverâsı ortaya çıkmıştır.

Tarih boyunca Amuderyâ denilen Ceyhun Nehri'nin ötesini fetihler sürecinde Müslümanlar, “nehirin öte yakası” anlamında artık Mâverâünnehir olarak isimlendirmişlerdir. Mâverâünnehir Bölgesi, genellikle beş bölüme ayrılmaktadır. Birincisi, merkez bölge özelliğine sahip Soğd (Soğdiana) bölgesidir. Buhârâ ve Semerkand'ı içine alan bu bölge, Mâverâünnehir coğrafyasının en büyük tarım ve ticaret merkezidir. İkincisi, Soğd'un batısında

“Mâverâunnehir’de İslâm ahlâkı en güzel tecrübelerini yaşadı. Müslümanlar arzın mâverâsından, semâ’ın mâverâsından da önemli olan kalbin mâverâsını incelemeye başladılar. Tasavvuf ilmi orada doğdu.”

bulunan Hîve diyarıdır. Bu bölüm Amuderya ile Aral gölünün birleştiği delta bölgesini teşkil etmektedir. Üçüncüsü, Sağâniyan ve Huttal topraklarını kapsayan güney parçasıdır. Dördüncüsü Amuderya’nın yukarısında yer alan Bedehşan ve Vâhan’dır. Beşincisi, Fergana ve Şaş bölgelerinden oluşan kuzey bölgesidir.

Mâverâunnehir, ilk çağlardan itibaren çeşitli sosyal ve siyâsî sebeplerden dolayı Asya’nın iç kısımlarından gelen göçebe Türk boylarının önemli bir yerleşim bölgesi olmuştur. Kaşgarlı Mahmud (467/1072), Saka Hükümdarı Afrasyab (Tunga Alp/Tonga Alper)’den bahsederken Mâverâunnehir’in her tarafının Türk ülkesi olduğunu belirtir. Sonraki dönemde yerleşen İranlıların burayı bir Acem memleketi havasına

soktuğunu kaydeder. Ortaçağ Müslüman yazarlarının eserlerinde yer alan Arzu’l-Guziyye, Arzu’l-Becnakiye, Dîz-i Alanân ifâdelerinin ve Strabon ve Batlamyus’ta geçen yer adlarının benzerlik göstermesi dolayısıyla buranın ilk sakinlerinin Türkler olduğu belirtilmiştir.

Verimli topraklara sahip bulunan Mâverâunnehir coğrafyası, başka ülkeden herhangi bir gıda maddesi ithal etmeye ihtiyaç duymadan hayatını idâme ettirebilecek verimliliğe sahiptir. Havası, suyu, meyveleri, eti bol ve çok güzeldir. Bütün dünya birkaç defa kıtlık yaşasa da bu bölge bolluk içinde olmuştur. Mâverâunnehir’de tarih boyunca değişkenlik ve nüfus hareketliliği göze çarpmaktadır. Bölgenin tarım, ticârî ve stratejik açıdan büyük öneme sahip olması dolayısıyla, bazen büyük bazen de küçük devletçikler bölgede hâkimiyet yarışına girmişlerdir.

Buhârâ ve çevresinin hâkimiyeti Sâmânîlerin elindeydi. Sâmânîler hâkim oldukları bölgelerde âlimlere büyük hürmet gösterdiler. Hükümrânlıkları döneminde sağlam bir siyâsî ve askerî teşkilat kurdular. Ticareti geliştirerek ülkelerinde iktisâdî refahı sağladılar. Türkler arasında İslâmiyet’in yayılmasına hizmet eden Sâmânî hükümdarları mîmârî, resim, metal işçiliği ve seramik gibi sanat eserlerinde

önemli eserlerin verilmesine imkân ve ortam hazırladılar. Ülkede geniş çapta bir ilmî hareketliliğin başlamasına ve devam etmesine büyük katkıda bulunan Sâ mânîler, bütün imkânlarıyla ilmî çalışmaları desteklediler. Bunun sonucu olarak ülkede tefsir, hadis, fıkıh, tasavvuf, kelam, dil ve edebiyat gibi ilmin her alanında uzman büyük âlimler yetişti. Buradaki âlimlerin ilmî faaliyetlerinin bir sonucu olarak bütün ülkeye Ehl-i Sünnet mezhebi sür'atle yayıldı. Sâ mânîler Devri'nde Buhârâ büyük bir ilim merkezi oldu, devlet ve hükümdarlar şairleri ve edipleri himâye ettikleri için Buhârâ'da çok sayıda edip ve şair toplandı.

Buhârâ'da ilmî tadrîsât için mektebler, ev ve mescidler kullanılmaktaydı. İlkokul çağındaki çocuklar, eğitim öğretim için mektep veya küttab adı verilen yerlere gitmekte; burada on yaşına kadar okuma yazma ve dinî bilgiler öğrenmekteydi. Burada okuma yazma ve temel dinî bilgileri öğrenen talebeler âlimlerin evlerinde verdikleri derslere katılabiliyordu. Mescidde verilen derslere Küttab'dan mezun olanların yanında dışardan insanlar da dinleyici olarak katılabilmekteydi. Mescid İslâmîyet'in ilk yıllarında olduğu gibi, eğitim öğretim çalışmalarının merkezini oluşturmaktaydı. İlmî faaliyetler, hoca öğrenci ilişkisi şeklinde devam ediyordu. Büyük oranda da ezbere dayanıyordu.

Mekke ve Medine'ye akan bilgi nehri Mâverâunnehir'de usul âlimlerinin büyük kısmının yetişmesini sağladı. Yunan felsefesini, Bizans medeniyetini, Sâsânî kültürünü yakından tanıyan Müslümanlar, onların içlerinde var olan ve kendisine uygun lü'lü' ve mercanı topladı. Kendisini bozmadan ve onlarla mesâfesini koruyarak onlardan alacaklarını alıp Mâverâunnehir'e ulaştılar. Bu inci ve mercanlar İslâm'ın nehri ile beraber Mâverâunnehir'e ulaşınca Kindî (ö. 256/873), Fârâbî (ö. 339/950), İbn Sînâ (ö. 429/1037) gibi zatlar yetişti. Fıkıh, hadis, kelam, tasavvuf, felsefe, tarih, siyer, edebiyat, matematik, astronomi, geometri, tıp âlim ve filozofları yetişti. Yoldaki

inci ve mercanları ve bilgiye ait hikmeti karşı tarafa taşıyınca rasathâneler kuruldu, Uluğ Beyler yetişti. Mâverâunnehir'de İslâm ahlâkı en güzel tecrübelerini yaşadı. Müslümanlar arzin mâverâsından, semâ'in mâverâsından da önemli olan kalbin mâverâsını incelemeye başladılar. Tasavvuf ilmi orada doğdu. İslâm'ın Mekke'de doğan bilgi çeşmesi bir nehre, bir okyanusa dönüşerek Mâverâunnehir'i geçtikten sonra bilginin mâverâsı keşfedildi. Bu bilgi usûle, felsefeye ve ahlâka dönüştü. Mâverâunnehir, Müslümanlara ve dünyaya bilginin mâverâsını öğreten bir coğrafyadır. İslâm medeniyetini Mâverâunnehir'siz düşünmek, İslâm medeniyetini mâverâsızlaştırır.

İmam Buhârî (ö. 256/870), İmam Tirmizî (ö. 279/892), Hakîm-i Tirmizî (ö. 320/932), İmam Maturîdî (ö. 333/944), Ebu'l-Leyses-Semerkindî (ö. 373/983), Ebû Kaffâl Şâşî (ö. 365/976), Necmüddîn-i Kübrâ (ö. 618/1221), Seyyid Burhâneddin Muhakkık-ı Tirmizî (ö. 639/1241), Muhammed Pârsâ (ö. 822/1419), Bahâeddîn-i Nakşebend (ö. 791/1389), Ubeydullah Ahrâr (ö. 895/1490), Alâuddîn-i Attâr (ö. 618/1221), Ali Râmitenî (ö. 715/1316) gibi isimler bölgenin ilim ve irfan diyârı hâline gelmesini sağlamıştır.

Doğuya ve batıya gerçekleşen bu fetih hareketleri salt askerî mücâdele değildi. Fetih süreciyle birlikte İslâm kültür ve medeniyeti en temel husûsiyetiyle gelişim göstermiştir. Gittiği coğrafyalarda İslâm kültür ve medeniyetinin şu üç unsuru egemen olmuştur: İlim ve irfan, fikir ve felsefe, güzel sanatlar. İlim, felsefe ve sanat boyutuyla İslâm medeniyetinin kurucu guruplarından biri de tarih boyunca dervişler olmuştur. Fetih hareketlerinin gönüllü katılımcıları olan dervişler ordulardan önce hedef coğrafyalarda gönül fetihleri gerçekleştirmişlerdir. İlim, irfan, fikir, felsefe ve güzel sanatlar alanındaki uğraşlarıyla dikkat çeken derviş kitleler fethedilen coğrafyalarda örülmekte olan kozaya güçleri oranında güzellik ve sağlamlık katmışlardır.

Türkistan coğrafyasında ilim, fikir, felsefe

ve sanat çabalarının neşv ü nemâ bulmasına katkı sağlayan çok sayıda öncü sūfî yetişmiştir. Telif edilen tasavvuf klasikleriyle sūfîler yeni bir medeniyetin kuruluşuna öncülük etmişlerdir. Hakîm-i Tirmizî'nin (ö. 285/898) Hatmu'l-Evliyâ isimli eseri, Ebû Nasr es-Serrâc et-Tûsî'nin (ö. 378/988) el-Luma' isimli çalışması, Ebû Saîd Ebu'l-Hayr (ö. 440/1049) hakkında yazılan Esrârü't-Tevhîd isimli menâkıbnâme, Abdülkerim el-Kuşeyrî'nin (ö. 465/1072) er-Risâle klasiği, Kelâbâzî'nin (ö. 385/995) et-Taarruf'u, Hucvirî'nin (ö. 470/1077) Kesfu'l-Mahcûb'u, İmam-ı Gazâlî'nin (ö. 505/1111) İhyâu Ulûmi'd-dîn'i, Abdullah el-Herevî'nin (ö. 481/1089) Menâzilü's-Sairin'i, Ebû Abdurrahman es-Sülemî'nin (ö. 412/1021) risâleleri Türkistan coğrafyasında kaleme alınan kurucu metinlerdir.

Türkistan coğrafyasının yeniden dirilişi İslâm medeniyetinin fetret dönemini ortadan kaldırmasına yol açacaktır. Bir iki yüz sene süren Çarlık ve yüz yıl devam eden komünizm esâretinin yıkımlarını ve tahribatını giderebilmek için Farab'da Medînetü'l-Fâzıla'nın işlevselliğini sağlamak, Türkistan'da Dîvân-ı Hikmet'in diriliş muştusuna ermek, Buhârâ,

Taşkent, Tirmiz ve Semerkant'ta İbn Sînâ (ö. 429/1037), Şâh-ı Nakşbend (ö. 791/1388), İmam Buhârî (ö. 256/870) ve İmam Tirmizî'nin (ö. 279/892) geleneğini ihyâ etmek, Özgen'de Ebû Bekr Şemsü'l-eimme Muhammed b. Ebî Sehl Ahmed es-Serahsî'nin (ö. 483/1090) külliâtına sahip çıkmak gerekmektedir. Şu bir gerçek ki, Mâverâunnehir havzası mâverâsını kaybettiğinde esâret ve zillet başlamıştır. Tıpkı ilk günlerinde Mâverâunnehir'e ulaşan ashâb-ı kirâmın getirdiği inci ve mercanlara sahip çıktığımız zaman Mâverâunnehir anlam dünyasına kavuşacaktır. Kendi yetiştirdiği evlatlarına, âlimlerine ve büyüklerine sahip çıktığı zaman Mâverâunnehir yeniden tarih yazacaktır. Ne zaman yeniden Dîvân-ı Hikmet'ler yazılır, Medînetü'l-Fâzıla'lar yeniden keşfedilir. Şâh-ı Nakşbendlerle İmam Buhârîler yeniden birleştirilir, ne zaman tekrar mâverâyâ sahip çıkarsak Mâverâunnehir tekrar ihtişamına kavuşacaktır.

Dipnot

* Prof. Dr. Kadir ÖZKÖSE, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Adâlet

Allah'ın emrine uyma yolunda,
Sakın adâletten ayrılma yavrum.
Hassas bir terazin olsun elinde,
Sakın adâletten ayrılma yavrum.

Helal lokma varken harama batma,
Komşun aç uyurken asla tok yatma,
Aman ha nimeti çöplere atma,
Sakın adâletten ayrılma yavrum.

Yükseklerde durma, gözet engini,
Sen gibi kulların sorma rengini.
Fakiri atıp da tutma zengini,
Sakın adâletten ayrılma yavrum.

Erkeği yüceltip kızı hor görme,
Doğrunun hakkını yanlışla verme,
Âdil olmayanın yanında durma,
Sakın adâletten ayrılma yavrum.

Çayı, çimeni, börtü böceği,
Ağacı, yaprağı, dalı, çiçeği,
İncitme yazıktır kedi, köpeği;
Sakın adâletten ayrılma yavrum.

Hilebaz nefsinle vuruşmak için,
Kâmil müminlerle yarışmak için,
Hakk'ın rızasına erişmek için,
Sakın adâletten ayrılma yavrum.

Yusuf DURSUN

Mahzûn Şehir Kudüs

“Osmanlı’dan sonra bir türlü huzur bulamayan bu mukaddes şehir Kudüs, Türk edebiyatında müstesna bir yere sahiptir. Hem klâsik hem modern Türk edebiyatında hakkında pek çok yazı ve şiir yazılan bir şehir olma vasfına korumaya devam etmektedir.”

Dünyanın önemli coğrafyalarında bulunan bazı şehirler her dönem güç sahiplerinin iştahını kabartmış saldırı ve işgale uğramaktan kurtulamamıştır. Bu şehirler içinde Kudüs'ün çok başka çok önemli bir yeri vardır. Üç semâvî dinin bu kutsal kentinin Hz. Ömer tarafından fethi ile Müslümanların idaresine geçmesi ve daha sonra Osmanlı Dönemi dışında kalan tarihi acı, kan ve gözyaşı ile doludur. Haçlılar tarafından ele geçirilen şehri Selahaddin Eyyûbî kurtarıp tekrar eski huzuruna kavuşturmuş daha sonra da Osmanlılar Dönemi'nde uzun bir huzur dönemi yaşamıştır. Kudüs'ün talihi İsrail Devleti'nin kuruluşu ile tersine dönmeye başlamış, acı üstüne acı şehrin üzerine kâbus gibi çökmüş, sakinlerinin hayatı cehenneme dönmüştür.

Müslümanların ilk kıblesi olan ve Kur'ân-ı Kerim'de çevresi ile birlikte mübarek olarak nitelenen bu şehir Mescid-i Aksâ ile sembolleşmiştir. Osmanlı'dan sonra bir türlü huzur bulamayan bu mukaddes şehir Türk edebiyatında müstesna bir yere sahiptir. Hem klâsik hem modern Türk edebiyatında hakkında pek çok yazı ve şiir yazılan bir şehir olma vasfına korumaya devam etmektedir. Günümüzde yeniden Siyonist barbarlığına sahne olan Kudüs gündemdeki tazeliğini korumaktadır.

Kudüs, Anadolu'da Türk edebiyatının ilk yüzyıllarından itibaren ilgi çekmiş, şiirlere, eserlere konu olmuştur. Kissa-i Yusuf'u işleyen mesnevîlerde Kudüs hikâyesinin geçtiği mekânlardan biri olarak dikkat çeker. Şeyyad Hamza Yusuf u Zeliha mesnevîsinde Kudüs kissanın geçtiği mekân olarak şöyle zikreder:

*Yine andan sonra erdi bir sâra
Ol sârun kim Kuds idi adı yarâ*

Kudüs, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in Mirac'ını anlatan mirâciyelerde, hac güzergâhından bulunmasından dolayı hacca giden seyyahların seyahat-nâmelerinde ve fetih-nâmelerde konu edilmiştir. Ahmed Fakih, 14. yüzyılda kaleme alınan ve hac seyahatini konu edinen manzûm eseri Kitabu Evsâf-ı Mesacidü'ş-şerîfe adlı eserinde Kudüs'e de uğramış ve bu şehri anlatmıştır. 16. yüzyılda

Seydi Ali Reis, Mir'âtü'l-Memâlik, adlı eserinde, Evliya Çelebi Mekke ve Medine'yle birlikte Kudüs'e de önemli yer ayırmıştır. 17. yüzyıl klâsik Türk şiirinin önemli isimlerinden Nâbî, hac yolculuğunu kaleme aldığı Tuhfetü'l-Harameyn adlı eserinde Kudüs'te üç gün konaklamış, Mescid-i Aksâ'yı ve Kudüs'ü uzun uzun tasvir etmiştir.

Yine 17. yüzyıl yazarlarından olan Molla Hıfzî mensur Mir'âtü'l-Kuds adlı seyahat-nâmesinde Mirac'ı anlatırken Kudüs'ün faziletlerini, Kudüs'te bulunan peygamber mezarlarını, Kudüs tarihindeki savaşları ve önemli mekânları da tanıtmıştır.

Muhtemelen şehirde Osmanlı yönetiminde herhangi bir sıkıntı bulunmamasından dolayı elde pek fazla Kudüs konulu şiir bulunmamakta, bu konuda müstakil eserler bilinmemektedir. Kudüs'ün zamanımızda yaşadığı sıkıntılardan dolayı Türk edebiyatında daha çok yer aldığı söylenebilir. Dîvânlarda Kudüs yaptığımız taramalarda şairlerin bu mukaddes şehirle ilgili olarak telmih ve atıflarda buldukları dikkat çeker. Daha çok şehrin kutsal kimliği öne çıkarılır, duygular ifâde edilir. On altıncı yüzyılın önemli şairi Hayâlî Bey nefisini

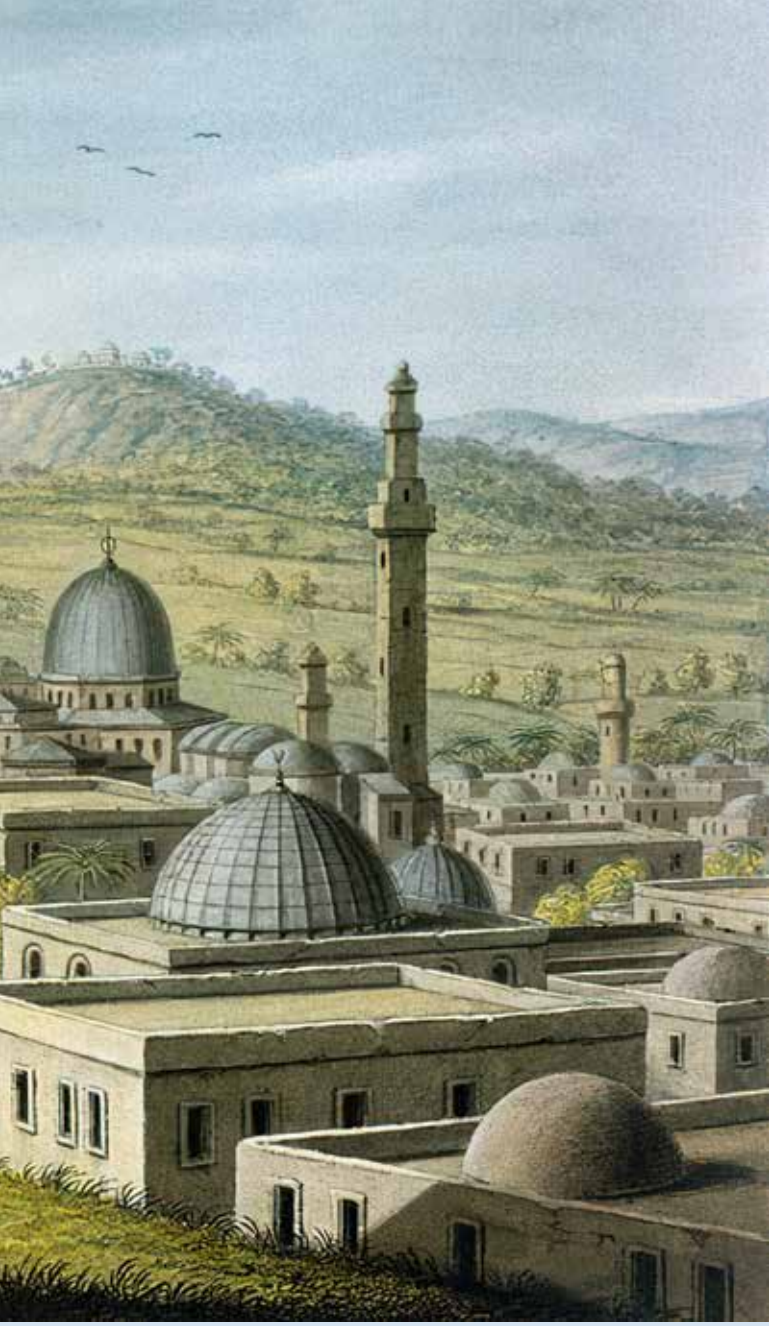
terbiye edip melek gibi Müslüman etmek istediğini Kudüs mazmunuyla dile getirmektedir:

*Câmi-i Kuds eylesem bu deyr-i pür-eşkâlimi
Kudret el verse firîşteh eylesem şeytânımı*

Yahya Bey, Mescid-i aksâ'nın Hz. Peygamber (s.a.v.)'in sadık ümmetinin makamı olduğunu, gökyüzünün orada vahdet kelimesindeki dal harfi gibi secdeye vardığını şu güzel beyitte dile getirmektedir:

*Mescid-i aksâ makâm-ı şâdikân-ı Mustafâ
Dâl-i vahdet gibi anda secdeye vardı semâ*

Mescid-i Aksâ Allah'a yakaranların mesnedi, Hak yolunun yolcularının mekânıdır:

“Kudüs, Anadolu’da Türk edebiyatının ilk yüzyıllarından itibaren ilgi çekmiş, şiiirlere, eserlere konu olmuştur.”

Said Giray, Hz. Peygamber (s.a.v.) peygamberlerin rûhlarına imam olduğunu şu çarpıcı beyitle dile getirmektedir:

*Tekaddüm itdi ervâh-ı nebîler’çün imâm oldı
Olinca yek-kademde ana menzil Mescid-i Aksâ*

Şair Nâmî, Arapgir’de Süleyman Beg adlı bir hayırseverin yaptırdığı camiye düşürdüğü tarihte bu mabedi Mescid-i Aksâ’ya teşbih eder:

*Bânî-i câmi’ Süleymân Beg kim ol
Vech-i hayrât için itdi bez-i mâl
Fâl idüp Nâmî didi târîhini
Câmi’ oldı ma’bed-i Aksâ-misâl*

Tezkire yazarı şair Sâlim Efendi, insan gönlünü Mescid-i Aksâ’ya teşbih edip hakikat mihrabının gönlünde olduğunu ifâde eder:

*Gönüldür Mescid-i Aksâ-yı kudret
Hakikat andadır mihrâb-ı hikmet*

*Mesned-i ehl-i münâcât u mekân-ı sâlikân
Beyt-i ‘ilm ü Tûr-ı ahbâb-ı imâmü’l-enbiyâ*

Yahya Bey bir kasidesinde memduhunu Mescid-i Aksâ’ya, iki yanındaki muhâfızları da nûrdan iki minareye teşbih eder:

*Mescid-i Aksâ’ya benzer zât-ı pâk-i pâdişâh
İki yanında solaklar nûrdan iki menâr*

Üsküdarlı Sırrı gönlüne seslenir ve sen sevgilinin zülûflerine heves mi ediyor, böylece Mescid-i Aksâ gibi kutsal bir mekânı kilise mi yapmak istiyorsun diye serzenişte bulunur.

*Ey dil heves-i zülfi dil-ârâ mı idersin
Ol Mescîd-i Aksâyı kenîsâ mı idersin*

Modern Türk şiirinde başını merhûm Sezai Karakoç’un çektiği Kudüs duyarlılığı taşıyan isimler arasında Cahit Zarifoğlu, Osman Sarı, Necat Çavuş, Hüseyin Atlansoy, Metin Önal Mengüşoğlu, Mustafa Miyasoğlu, Cahil Yeşilyurt, İlhami Çiçek, Ahmet Mercan, Ali Göçer, Yasin Doğru, Recep Garip, Şeref Akbaba, Mustafa Yürekli, Cevat Akkanat, Mürsel Sönmez, Seyfettin Ünlü, Kemal Sayar, Mücahit Koca ve Özcan Ünlü gibi önemli sayıda şair Kudüs meselesi üzerinde dikkate değer şiirler kaleme almışlardır. Karakoç, Mescid-i Aksâ’nın Siyonistler tarafından yakılması üzerine “Ey Yahudi” başlıklı bir şiir neşreder. Bu şiirden alınan aşağıdaki mısralarda şair hem öfkesini hem de bu mü-

“Dîvânlarda Kudüs yaptığımız taramalarda şairlerin bu mukaddes şehirle ilgili olarak telmih ve atıflarda buldukları dikkat çeker. Daha çok şehrin kutsal kimliği öne çıkarılır, duygular ifâde edilir.”

barek şehre dair samimi duygularını dile getirir:

Nihâyet Mescid-i Aksâ'yı da yaktın ey Yahudi! ...

Asırlardır insanlığın rûhunu yaktığın gibi ey Yahudi!

Aya çıkarak göğe çıktığını sandın ey Yahudi! ...

Göğe çıktığına inanır inanmaz

Büyük Peygamberin göğe çıktığı yeri yaktın ey

Yahudi! ...

Mescid-i Aksâ'yı yaktın ey Yahudi! ...

Daha doğrusu yaktığını sandın ey Yahudi! ...

Senin yaktığın gökteki Mescid-i Aksâ'nın ancak gölgesidir ey Yahudi! ...

Senin yaktığın Mescid-i Aksâ'nın rûhu değil

Taş, toprak ve ağaçtan işaretidir ey Yahudi! ...

Kudüs konusu günümüz edebiyatında artan bir ivmeyle işlenmeye devam etmektedir. Akif İnan, ünlü şiirinden şu birkaç mısralar derin bir özlemin ifâdesi olarak dikkat çeker:

Mescid-i Aksâ'yı gördüm düşümde

Götür Müslüman'a selâm diyordu

Dayanamıyorum bu ayrılığa

Kucaklasın beni İslâm diyordu

Yazımızı Arif Ay'ın Kudüs konusundaki nefis mısralarıyla noktalayalım:

Ben Kudüs

Bana çok kapıdan girilir

Bir de aşk kapısından

O kapı kalp kapısı

O kapı gök kapısı

Mescid-i Aksâ

İlk ve son durak

Kaynakça:

*Prof. Dr. Mahmut KAPLAN, Beykent Üniversitesi.

Ahmet Yenikale, Ahmet Nâmî Dîvânı ve İncelemesi, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, 2002.

Ali Nihat tarlan, Hayali Divanı, Hayâlî Bey Divanı. Ankara: Akçağ, 1992.

Âlim Kahraman, "Klasik Ve Modern Türk/İslâm Edebiyatında Kudüs" Huzuru Bekleyen Şehir Kudüs 2020, S.21-212)

Hüseyin Güfta, Sâlim (Mirza-zâde), Hayatı, Eserleri ve Divanının Karşılaştırmalı Metni, Atatürk Üniversitesi, Basılmamış Doktora Tezi, Erzurum 1995.

Mehmed Çavuşoğlu, Yahya Bey Divanı, İstanbul 1977.

Mehmed Çavuşoğlu- M. Ali Tanyeri, Hayretî, Dîvan, Tenkidli Basım, İstanbul 1981.

Mehmet Altınova, "Klasik Türk Şairlerinin Dilinden Kudüs Ve Mescid-i Aksâ" Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi, Cilt/Volume: 2, Sayı/Issue: 2 Yaz/Summer 2018, ss/pp. 138-158

Mustafa Öztürk, "Türk Edebiyatında Kudüs Teması" Journal of IslamicJerusalem Studies, 2017, 17(2): 39-57.

Saadet Karaköse, Said Giray Divanı, Denizli 2001.

Şevkiye Kazan, "Üsküdarlı Sırrî: hayatı, şahsiyeti, eserleri ve Divanı, tenkitli metin-inceleme." Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, 2003.

Lâilâheillallah

Îlâh yok, O'ndan başka
Lâilâheillallah
Kalbi getiren aşka
Lâilâheillallah

Odur îmânın şartı
Mü'minin kimlik kartı
Ona bulunmaz tartı
Lâilâheillallah

Kalbe rahatlık verir
Rûha huzur gönderir
Damakta baldır, erir
Lâilâheillallah

Kâfirlerden farkımız
Döner îmân çarkımız
Zemzem akar arkımız
Lâilâheillallah

Söylemeye kanılmaz
Bıkılmaz, usanılmaz
Mutlak gerçek, yanılmaz
Lâilâheillallah

O bizim şîârımız
Nâmûsumuz, ârimiz
Tende şahdamarımız
Lâilâheillallah

Tevhîd sancağımızdır
Îmân bayrağımızdır
Sönmez ocağımızdır
Lâilâheillallah

Oğuz, Elhamdülillâh
Muhammed Resûlullâh
Yalnız ondadır felâh
Lâilâheillallah...

Bekir OĞUZBAŞARAN

İslâm ve İnsan Hakları Üzerine

“Hangi coğrafyada doğarsa doğsun, bütün insanlar hür, onurlu ve haklar bakımından eşit doğarlar. İslâmî bakış açısında böyle olan bir kimseyi köleleştirmek, ayrımcı muâmeleye tâbî tutmak ve hukûkî mânâda müstakil bir şahsiyet olarak tanımamak, ancak Câhiliye zihniyetinin bir ahlâkıdır.”

İslâm'a göre insan hayatı kutsaldır ve bu hayatın korunması için emniyet, huzur, güven, özgürlük ve barış ortamının sağlanması gerekir. İslâm geleneğinde Hanefî-Mâtürîdî âlimler, kimin, insan haklarını hak ettiği sorusunu, din, mezhep, ırk, dil, bölge, cinsiyet ve meslek ayrımı yapmadan tümüyle "insanlık olarak" cevaplandırmışlardır. Onların konumları şu önermede özetlenir: "İnsan hakları, insanlık hasebiyledir/EL-'ismetü bi'l-adamiyyet." Bu bakış açısından insan hakları, kişiyle beraber doğar, onlar doğuştan, kazanılmış ve devredilemezlerdir. Müslüman ve gayr-i müslim ayrımı yapılmadan bütün Âdem'in çocuklarına, ırk, cinsiyet, dil ve dinlerine bakılmaksızın sorumluluk, güvenlik, adâlet, toplumsal yardımlaşma, iyi komşuluk, mal güvenliği, söz ve antlaşmalara bağlılık gibi konularda müşterek haklar verilmiştir.

İlâhî çevrimin son halkasını İslâm dini oluşturmaktadır. Zira her Müslüman bütün peygamberlere iman eder, onlardan hiçbirini inkâr etmez.¹ İslâm dini, kişinin rengine, cinsine, cinsiyetine ve dinine bakmaksızın insanı değerli kılmıştır.² Hangi coğrafyada doğarsa doğsun, bütün insanlar hür, onurlu ve haklar bakımından eşit doğarlar. İslâmî bakış açısında böyle olan bir kimseyi köleleştirmek, ayrımcı muâmeleye tâbî tutmak ve hukûkî mânâda müstakil bir şahsiyet olarak tanımamak, ancak Câhiliye zihniyetinin bir ahlâkıdır. Bundan dolayı İslâm, ilk günden itibaren Câhiliye ile mücâdele etmiş, Câhiliyenin kast sistemine dayalı ayrımcılığına karşı, Hak katında insanların eşitliği prensibini getirmiştir. Çünkü insanlar; hayatta ve ölümden, haklarda ve borçlarda, kanun önünde ve Allah huzurunda, dünyada ve âhirette eşittirler. Bu sebeple İslâm, insanların birbirlerine karşı herhangi bir üstünlük unsurunu doğuştan getirdikleri hurâfesini kabul etmez. Bütün insanlar Allah'ın birer yaratığıdır ve hepsinin kökü birdir: "Ey insanlar! Şüphesiz sizi bir erkek ile bir dişiden yarattık, tanışasınız diye sizi kavim ve kabilelere ayırdık. Allah katında en değerli olanınız O'na itâatsizlikten en fazla sakınanınızdır. Allah her şeyi hakkıyla bilmektedir."³ Ancak bu âyet, farklı yaratılmanın

"İslâm, ilk günden itibaren Câhiliye ile mücâdele etmiş, Câhiliyenin kast sistemine dayalı ayrımcılığına karşı, Hak katında insanların eşitliği prensibini getirmiştir. Çünkü insanlar; hayatta ve ölümden, haklarda ve borçlarda, kanun önünde ve Allah huzurunda, dünyada ve âhirette eşittirler."

'kimlik edinme ve bu kimlikle tanınma, tanışma' fonksiyon ve hikmetini onaylarken; farklı sosyal ve etnik gruplara mensup olmanın üstünlük vesilesi olarak kullanılmasını reddeder. İnsanın şeref ve değerini, kendi irâdesi ile elde etmediği âidiyetlere değil; kendi irâde ve çabasıyla elde ettiği değerlere bağlar.

İslâm insana hayatta hak ettiği her değeri vermiştir. Öyle ki, savaş anında bile; savaşmayan kişiler, din adamları, siviller, çocuklar, yaş-

lılar, hastalar ve kadınlar öldürülmez, onların mallarına el uzatılmaz. Haksız yere bir cana kıymak bütün insanlığı öldürmek kadar günahıdır.⁴ Mâbetlerin dokunulmaz hakları vardır. Ayrıca zirâata ve zirâat ürünlerine zarar verilemez. İslâm dini her türlü şiddet ve aşırılığa karşıdır. Hak mücâdelesini verilirken bile mutlaka ahlâkî olan araçlar kullanılmalıdır. İslâm'da amaç, hiçbir zaman her türlü aracı mubah kılmaz. Hatta Müslümanların gayr-i müslimlerle ilişkilerinde bile esas olan barıştır. Karşı taraftan saldırı olmadıkça onlara saldırılmaz. Onlara karşı yapılması gereken ise; sevgi, adâlet ve iyilikle muâmele etmektir.⁵ İslâm toplumunda yaşayan gayr-i müslimlerin can, mal, inanç ve değerlerinin Müslümanların sorumluluğunda olduğu ilkesi, hukukî ve siyasî bir çerçeve içerisinde garanti altına alınmıştır. Hukuk tarihinin bilinen ilk yazılı anayasası olan Medine Vesîkası'ndaki, "Yahudilerden bize tâbî olanlara, haksızlık yapılmaksızın ve aleyhlerindeki de destek olmaksızın yardım edilecek ve iyi muâmelede bulunulacaktır. Yahudilerle mü'minler beraber bir ümmet oluştururlar. Yahudilerin dinleri kendilerine, mü'minlerin dinleri kendilerinedir. Bu hükme, haksızlık yapmadıkça ve suç işlemedikçe gerek mevlâları gerek bizzat kendileri dâhildirler. Haksızlık yapıp suç işleyen, ancak kendisine ve ailesine zarar verir."⁶ maddeleri evrensel hukuk ilkeleri açısından en açık delilleridir. Yine Hz. Peygamber (s.a.v.), kendi otoritesinin uzağında kalan yerlerdeki gayr-i müslimlerin haklarını da koruyacak adımlar atmıştır. Meselâ Güney Arabistan'daki Himyer kralına gönderdiği bir mesajda, Yahudi ve Hıristiyan olarak eski dinlerinde kalmak isteyenlere herhangi bir müdâhalede bulunulmamasını şart koşmuş; Necran Hıristiyanlarına verdiği emannâmede, onların mallarına, canlarına, dinî hayat ve uygulamalarına, ailelerine ve mâbetlerine bizzat kendisinin kefil olduğunu bildirmiştir.⁷ Bütün bu ilâhî yönlendirmeleri esas alan Müslüman hukukçular, "Onlar da tıpkı Müslümanlar gibi hak ve yükümlülüklerle sahiptirler." genel kuralı çerçevesinde gayr-i

müslimlerin "inançlarıyla baş başa bırakılması gerektiğini" vurgulamışlardır.⁸

Öte yandan Kur'ân-ı Kerim'de, hangi dine ait olursa olsun mâbetlerin koruma altında olduğu belirtilmiştir.⁹ Böyle olduğu içindir ki, Hayber'i fetheden Hz. Peygamber (s.a.v.) Yahudilerin mâbetlerini olduğu gibi bırakmıştır. Yine Hz. Peygamber (s.a.v.)'in, kendisini ziyarete gelen Necranlı Hıristiyanlarına, Mescid-i Nebevî'yi ibâdet etmeleri için birkaç saatliğine tahsis etmiş olması çok önemlidir. Hazret-i Ömer'in Kudüs'ü fethettikten sonra Kiyâmet Kilisesi içinde namaz kılmaya davet edildiğinde kendisinden sonra Müslümanların bu kiliseyi camiye çevirmelerinden endişe duyduğu için namaz kılmamış olması, Yüce İslâm'ın başka dinlerin mâbetlerine verdiği değer açık bir göstergesidir. Fâtih Sultan Mehmet'in Galata Hıristiyanları ile imzaladığı sözleşme, Bosna Hersek'te yaşayan Hıristiyanlara verdiği ahitnâme bütün bunlar kaynağını Kur'ân-ı Kerim'den, Hazret-i Peygamber (s.a.v.)'in sünnetinden ve uygulamalarından almıştır.

Sonuç olarak İslâm'a göre insan, onurlu bir varlıktır. İslâm insanın dinine, etnik kimliğine, cinsiyetine ve âdiyetine bakmaksızın sırf insan olmasından dolayı evrensel ölçekte onun haklarını koruma altına almış ve ona büyük değer vermiştir. Bu bakış açısından dolayı tarih boyunca Müslümanlar, kendi içlerinde hem farklı din yorumlarını ve hem de farklı din mensuplarının varlığını bir realite olarak görmüşler ve saygı duymuşlardır. Çünkü İslâm, bütün bir beşer için adâlet ve hakkaniyet ölçülerine göre davranma ahlâk ve hukukunu getirmiştir. Bunun tek sebebi, her insana insan haklarının verilmesi, insanlık hasebiyle oluşundan dolayıdır. İslâm'ın insana dair bu muhteşem bakış açısı kavrandığı gün, Allah'ın izniyle insanlar yeniden grup grup Allah'ın dinine girecek ve yeryüzü barış yurduna dönecektir.

Dipnot

*Prof. Dr. Ramazan Altıntaş, Selçuk Üniversitesi

1.Bkz. 2/Bakara, 285.

2.Bkz. 17/İsrâ, 70.

3.49/Hucurât, 13.

4.Bkz. 5/Mâide, 32.

5.Bkz. 2/Bakara, 193; 60/Mümtehine, 8.

6.Sahîfe'nin bütünü için bkz. Muhammed Hamîdullah, Mecmû'atü'l-Vesâiki's-Siyasiyye li'l-Ahdi'n-Nebevî ve'l-Hilâfeti'r-Râşide, Beyrut 1987, s. 59-62.

7.Ebu Yusuf, Kitâbu'l-Harac, Kahire 1382, s. 72; Hamîdullah, a.g.e., s. 175, 220.

8.Serahsî, el-Mebsût, İstanbul 1983, XIII; 137; Kâsânî, Bedâi'u's-Sanâi, Beyrut 1982, VI, 280.

9.22/Hac, 40. Hasen el-Basrî'nin âyete getirdiği yoruma göre İslâm ülkesinde yaşayan gayr-i müslimlerin mâbetleri Müslümanlar sayesinde korunmuştur. Bkz. İbn Kayyim el-Cevziyye, Ahkâmu Ehli'z-Zimme, Beyrut 1994, II, 667.

ذِكْرُ اللَّهِ كَعِبَادَتِهِ
تَابُوا لِرَبِّهِمْ وَقَدْ كَفَرُوا
بِهِمْ قَبْلَ ذَلِكَ

Zikir Allah'ı Anmak Maksûdu Bulmaktır

Zikr eyle gel Ma'bûdunu kim göresin meşhûdunu
Tâ bulasın maksûdunu vakt-i seher vakt-i seher

Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi (k.s.)

Tasavvuf ehli zikri; rûhlar yaratılırken "elest bezmi"nde Allah'a söz verenlerin bu dünyada hatırlanması olarak tarif ederler. Çünkü Cenâb-ı Allah, âyetlerde insanı hatırlamaya davet etmektedir. İnsan gerçek değerini yaratanını zikredince, hatırlayınca bulabilmektedir. Yoksa zikirden hâlî olan varlık hiçbir şey değildir. Zikir; güç ve kuvvetin ve bütün güzelliklerin sahibi Allah'a yönelmektir. Bu şuur ile Allah'ı anmaktır. İnsan zikirle kendini tanır ve Allah'ı zikrederek onunla mânevî irtibat kurabilir.

Âyet-i kerîme ve hadîs-i şeriflerde zikrin önemi açıkça ortaya konulmaktadır: "Onlar ayakta iken otururken ve yatarken (dâimâ) Allah'ı zikrederler."¹ "Nice erler vardır ki, hiçbir ticaret, hiçbir alışveriş onları Allah'ın zikrinden alıkoymaz."² gibi âyetler zikrin önemine vurgu yapmaktadır. Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.)'in şu hadisi de zikrin önemine dikkat çekmektedir: "İşlerinizin en hayırlısı Rabbiniz katında en temiz, derecelerinizi en çok yükselten, sizin için altın ve gümüş infâk etmenizden ve düşmanla muhârebe etmenizden daha hayırlı amel, Allah'ı zikretmenizdir."³ Yine o, "Allah'ı zikre oturup güneş doğuncaya kadar O'nu tekbir, tahmîd, tesbîh ve tehlîl etmem bana İsmâil evladından iki veya daha çok köleyi âzâd etmekten daha hoştur."⁴ buyurmaktadır.

Zikirle Maksûda Vâsıl Olmak

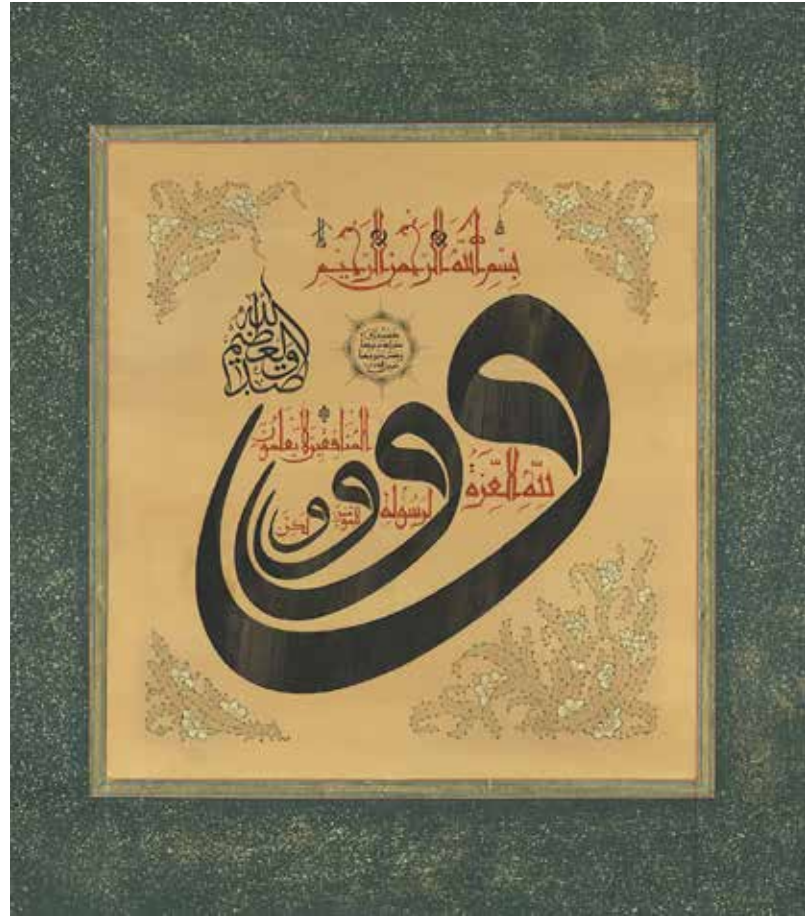
Tasavvuf yolunda zikirle adım atıp, ilerlemek isteyen yolcunun gayesi, "Bir" olan Allah'a yükselmek, ma'bûd-ı hakîkîye erişmek, maksûda vâsıl olmaktır. O'nu müşâhede ederek ilâhî bilginin/ma'rifetin kaynağından hayatı boyunca kana kana içmektir. Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi Hazretleri şöyle buyuruyor:

Zikr eyle gel Ma'bûdunu kim göresin meşhûdunu

Tâ bulasın maksûdunu vakt-i seher vakt-i seher⁵

(Gel seher vakti zikret ki, kendisine ibâdet

"Tasavvuf yolunda zikirle adım atıp, ilerlemek isteyen yolcunun gayesi, "Bir" olan Allah'a yükselmek, ma'bûd-ı hakîkîye erişmek, maksûda vâsıl olmaktır. O'nu müşâhede ederek ilâhî bilginin/ma'rifetin kaynağından hayatı boyunca kana kana içmektir."

edilen yüce yaratıcıyı, rûhun sükûn bularak göreceğini göresin. Böylece seher vakti emellerine kavuşasın, maksûdunu bulasın.)

Allah'la irtibat kurmak için zikirle meşgul olan insan, devamlı Allah'la yaşayan kişidir. Sûfîler bu düşünceyi, balık ve deniz metaforuyla açıklarlar. Meselâ insan suyun altında ancak birkaç dakika kalabilirken, balık denizden

hiç ayrılamaz. Sudan ayrıldığı an yaşamını kaybeder. İşte Allah iman eden insanının Allah'la olan hayat bağı; yaşamı suya bağlı olan balıkla denizin münâsebetine benzemektedir. Eğer insan tıpkı balık gibi, hayatın herhangi bir aşamasında Allah'la ilişkisini keserse, balığın suyla ilişkisini kopardığında olduğu gibi yaşamı

bütün aşamalarında sürekli Allah'ı anmakla iştigal eder. Zira Allah'a, O'nun ilmiyle bağlı olan âşıklara her hâlükârda kayıtlar ve sayısal sınırlama getirilemez. Çünkü onlar, Yaraticıları ile her ân hemhâl ve hasbîhâl içindedirler. Kâmil vasfını kazanan bu insanlar, "Nereye dönerseniz dönün, Allah'ın vechi oradadır."⁶ âyetinin ilâhî bilgisine kavuşanlardır. Bu sebeple onlar, Allah'ın ismini anarak ilminin güzelliklerini her yerde, her varlıkta ve her hâlükârda müşâhede ederler. Öyle ki, gözleri uykuda olsa bile onlar gönül gözleriyle Yaraticı'yla beraberdirler.⁷

"Zikir, sâdece belli virdleri okumak değildir. Dînî kurallara ve âdâbına riâyetle yapılan alış veriş de zikir sayılır."

sona erer. Bunun gibi, namaz ibâdeti de günde beş vakit olarak farz kılınmıştır. Allah'a ilimle bağlı olana, günde sadece beş kez "Dost'u müşâhede et ya da zikret" demek, balığa, günde sadece beş kez denize dal demek gibidir. Kısacası ,sıradan insanların, yani ,avamın, Allah'ı namaz gibi ibâdetlerle, sadece günde belli vakitlerde ya da beş kez hatırlamasına karşın, ,Allah'ı Allah'la bilen insan hayatının

Hulûsi Efendi Hazretleri İstanbul'da sohbetinde bulunduğu bir evde, "Sizlere talim edilen ders ve vazifelerinize her gün ihtimamla devam etmeniz gerekir. Bu, cebine harçlığını koyup pazara çıkmaya benzer. Cebinde harçlığın olmazsa, ya veresiye alacaksınız, ya da aldatacaksın. Onun için pazara harçlıkla gidersen istifâde edersin. Bir de ham demir elektrikli bir sahaya girdiği zaman mıknatıs olur. Fakat elektrikli sahayı terk edince mıknatıslık hâli yok olur. Ama bir çelik, elektrikli sahaya girince devamlı mıknatıs olur. Nereye giderse gitsin mıknatıslık hâlini muhâfaza eder.

Sizler de nerede olursanız olun, hangi pazara giderseniz gidin Cenâb-ı Allah (c.c.)'ın zikri ile olursanız, onun muhabbeti ve füyûzâtı altında olursunuz." diye buyururlar.⁸

Mâsivâdan Uzaklaştıran Zikir

Zikir yapılış şekline ve derecesine göre birçok çeşide ayrılabilir.

1. Dil zikri: Bu zikirde zihinde nisyân/unutma giderilir. Bu zikirde amaç zihne dil ve duyma (sem') yoluyla Hakk'ı sürekli hatırlatmaktır. Bu zikirde zihin Hakk'ı hem dinler hem de hatırlar. Bu zikirde temel amaç nisyân hastalığını iyileştirmek ve mezkûru/zikredileni kendi zihninde aralıksız olarak meşgul etmektir.

2. Zihnin zikri: Harf ve sesle işitilmeyip bütün his, duygu, sezgi gibi bütün içsel/bâtın yeteneklerin hareketiyle ve hayal gücünün yardımıyla da hem zihinde hem de nefiste açık-seçik bilinen ve yapılan bir zikirdir.

3. Kalbin zikri: Hakk'ın Celâl ve Cemâl isimlerini çok derin bir bilinçle (kâmil istiğrâk/derin tefekkürle) yaşamak, zevk almak, sevmek, düşünmek, tecrübe etmek sonuçlarını meydana getiren bir zikirdir.

4. Rûhun zikri: Hakk'ın sıfatlarına ait tecellî nûrlarını müşâhede etmek sonucunu sâlikte meydana getiren ve onda en güzel hâlleri doğuran bir zikir çeşididir.

Kalp "isim"leri zikretmeye başlayınca bu durumda "isme'l-yakin" zihinde meydana gelir. "İsim"lerin içtenlikle çokça tekrarı, onların zihinde bilişsel, duyuşsal ve içsel olarak zihinde yer etmesine ve içselleştirilmesine neden olmuştur. "isme'l-yakin/ismen yakin" sûfiyi "Resme'l-yakîn/resmen/ hâlen yakin"e yöneltir. Bu durumda mânâlar kalbe doğmaya başlar. Kalp bu mânâların güzelliğine hayran kalıp, susunca, zikir bu sefer rûha düşer. Resme'l-yakîn /resmen yakin, yani hâl olma durumuna dönüşür. Rûh zikretmeye başlar ve bundan dolayı rûh sükûn bulur, rûha "sekînet" iner. Bu

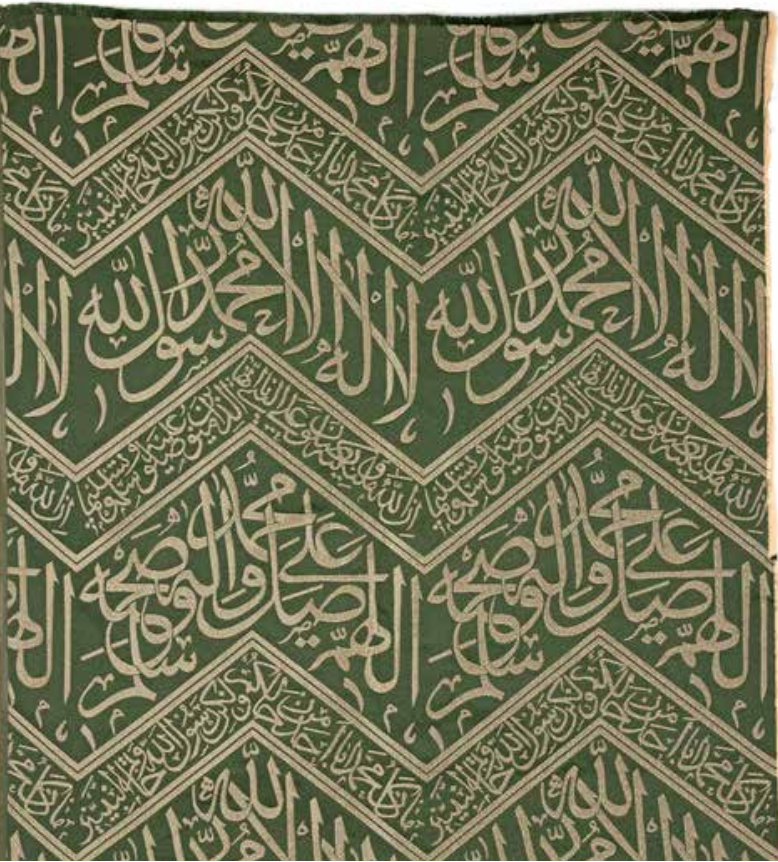
rûh halinde rûh artık sürekli zikir halindedir ki, bu zikre "müşâhede zikri" denir.⁹

Kulun, Allah'ı zikretmesinin gerekliliğini açıkça ifâde eden ilk dönem sûfilerinden Kelâbâzî, gerçek zikrin, zikreden zikredilen dışındakilerini unutmaması olduğunu söyler. Zikir kişiyi mâsivâdan uzaklaştırmalıdır. Zikri, Allah'ın ismini dil ile zikir, Allah'ın takdirini kalb ile zikir şeklinde ikiye ayıran Kelâbâzî, dünyada Allah'ı zikretmeyi, âhirette Allah'ı nazar etmek gibi görür. Gafleti kalbin uyuması şeklinde tarif eden Kelâbâzî, üç durumdaki gaflete dikkat çeker ve bunları; "Allah'ı zikirden gaflet", "fecrin doğumuyla sabah namazı vakti arasından gaflet" ve "kişinin dinde kendisinden gaflet" şeklinde sıralar. Gaflet ise bir hastalık ve noksanlıktır.¹⁰ Yukarıdaki beyitte Hulûsi Efendi hazretleri de seher vaktini zikirle geçirmenin erdiriciliğine işaret buyurmuştur. Yine gafletle ilgili olarak, bir arkadaş Hulûsi Efendi (k.s.)ye, "Efendim ne yapsak bazı şeyler gönlümüze geliyor, mâni olamıyoruz, ne yapalım bizi başışlayın, ne yapalım, nasıl önleyelim efendim." der. Efendi Hazretleri, "Gelmesin canım." diye buyurur. O arkadaş tekrar der ki: "Efendim ister istemez geliyor elimizde değil." Bunun üzerine Efendi Hazretleri hiddetle: "Gelmesin canım, gönlünüze sahip olun. Oğul devamlı Allah (c.c.)'ı zikrederseniz, gönlünüze başka şeyler gelmez." diye buyurur.

Peygamberimiz (s.a.v.) Allah'ı zikretmenin insanı mânen dirilttiğine işaretten şöyle buyurur:

"Bir topluluk oturup Allah'ı zikrederse, melekler onları kuşatır, rahmet onları kaplar. Allah'ı o kadar çok zikredin ki, size mecnun deli-divâne-desinler. Size amellerinizin en hayırlısını haber vereyim mi? Allah'ı zikretmek. "İçinde Allah'ın anıldığı ev ile içinde Allah'ın zikredilmediği ev diri ile ölü gibidir."¹¹

Nakşebendî Dersinde Önce "Allah" İsmi Zikri

“İnsan tıpkı balık gibi, hayatın herhangi bir aşamasında Allah’la ilişkisini keserse, balığın suyla ilişkisini kopardığında olduğu gibi yaşamı sona erer.”

Altın Silsiledeki pirlar tarafından tesis edilen Nakşbendiyye’nin Müceddidiyye-i Hâliyye kolunda başlıca iki tür zikir vardır:

1. İsm-i zât zikri, yani “Allah” ism-i celâlini belli sayıda tekrarlamak.

2. Nefy u isbât, yani “Lâ ilâhe illallah” kelime-i tevhîdini belli sayıda tekrarlamak.

Nakşbendî dersinde önce “Allah” isminin zikir tarif edilir, belli bir olgunluğa ulaşıktan sonra “Lâ ilâhe illallah” zikrine geçilir.

Nakşbendiyye-Müceddidiyye’de Allah’ın “Hay, Kayyûm, Kahrâr” gibi sıfatları değil, zât

ismi (Allah) zikredilir, ilk yöneliş Ahadiyyet-i Sırf’adır. İmam-ı Râbbânî Sirhindî’ye göre, Bahâeddîn Nakşbend’in: “Biz nihâyeti bidâyete derc ediyoruz” (sonu başlangıca dâhil ediyoruz) sözüyle kastedtiği de budur. Çünkü diğer bazı tarikat mensupları önce Allah’ın sıfatlarına, sonra zâtına yönelirken, Nakşbendî büyüklerimiz başlangıçtan itibâren zâta yönelirler. Dolayısıyla diğerlerinin son metodu, Nakşbendîler’in ilk metodu olmaktadır.

Bütün isim ve sıfatların sırrı bu mübarek isimde toplanmıştır. “Allah” ismine lafza-i Celâl denir. Diğer bütün isimler lafza-i Celâl’e sıfat olur, fakat o, hiçbir isme sıfat olmaz. Her kim bu yüce ismin zikriyle meşgul olursa, kalbinde Allah sevgisinden başka her şey silinir gider. Gönlüne ilâhî tecellîler ve nûrlar dolar. İnsan, cin, hayvan gibi, varlıkların şerrinden emin olur.

İmâm Rabbânî (k.s)’ye göre, zikrin gâyesi, kalpten gafletin giderilmesidir. Ayrıca zikir, sâdece belli virdleri okumak değildir. Dînî kurallara ve âdâbına riâyetle yapılan alış veriş de zikir sayılır. Kezâ bir âmâyı yoldaki çukura düşmekten kurtarmak da aynen zikir gibidir, hattâ daha faziletlidir. Ancak Allah’ın isim ve sıfatlarını anarak yapılan zikir çabuk tesir edici olup Allah’a karşı sevgi oluşturur ve ona çabuk ulaştırır.

*Kimi Allâh sevgisi dolmuş derûnundan taşar
Kimine en sevgili âlemde bir dünyâsı var*

Bu konuda İmâm Rabbânî şöyle der: “Ey oğlum! Fırsat ganîmettir. Sıhhat ve boş vakti de ganîmet bilmelidir. Vakitlerimizi Cenâb-ı Hakk’ı zikretmekle geçirmeliyiz. Alış-veriş de olsa, yüce şerîata (dînî kurallara) uygun olarak yapılan her şey zikir kabul edilir. Bütün hâl ve hareketlerimizde dînî hükümlere uymalıyız ki bunların hepsi zikir sayılsın. Zira zikir, gafleti yok etmektir...” “Allahu Teâlâ’nın emirlerini yerine getirmek ve yasaklarından kaçınmak yolundaki her şey zikre dâhildir. Şartlarına uyularak yapılan alış-veriş de zikirdir...” “Ancak Allâhu Teâlâ’nın bizzat ismi ile yapılan zikir daha

süratli tesir eder, O'nun sevgisini doğurur ve çabuk kavuşturur."

*Mü'min tamâm-ı vakt-i sehergâh
Zikr-i müdâmi Allâh Allâh
Tutdu bir elden zikir etdi dilden
Cân u gönülden Allâh Allâh
(Âhir kelâmın Allâh Allâh)*

İmâm Rabbânî'ye göre, sâlik (tasavvuf yolcusu), nefy u isbât (Lâilâhe illallah) zikrinde "Lâ ilâhe" (başka ilâh yoktur) derken nefsanî arzularının ilâhlarını kalpten çıkarıp atmali, tek ilah olarak Allah'ı bilmeli, onu sevmeli, onun takdîrine râzî olmalıdır. "İllallah" (sâdece Allah vardır) derken de sırf Allah'ın zâtına yönelmeli, O'nun zâtından başkasını düşünmemelidir. Dünyadaki mal-mülk, insan öldüğü zaman zâten elinden çıkar gider. O halde sûfî, hayatta iken bunları gönlünden çıkarmalıdır. Nefy u isbât zikrinin gâyesi âfâk ve enfüsteki (insanın dışındaki ve içindeki) bâtil ilahları yok etmektir. Dıştaki bâtil ilâhlar Lât, Uzzâ gibi putlardır. İçteki bâtil ilahlar ise nefsin arzularıdır.

*Her büyüklüğe lâyık sensin yüce Allâh'ım
Bize lutf u kerem et gündüz gece Allâh'ım*

İmâm Rabbânî'den sonra devam eden Nakşbendiyye'nin Müceddidiyye kolunda zikir, cehrî (yüksek sesle) değil, hafî (sessiz) olarak icrâ edilir. Nakşbendîler hafî zikri esas almışlardır. Zikrin abdestli olarak icrâ edilmesi faziletlidir. İmâm Rabbânî Ahmed-i Sirhindî'ye göre zikir esnâsında gözleri kapatmanın, yani zikir kalbin melekesi (alışkanlığı) hâline gelinceye kadar gözleri kapatarak zikretmenin daha faydalı olduğu kanaatindedir. İsm-i zât (ism-i celâl, Allah) zikrinde sâlik, başlangıçta kalbinin üzerine yoğunlaşmalı, "Allah" ismini kalbin üzerinde icrâ etmelidir. Bu zikir esnâsında uzuvlarını (zikrin tesiriyle kendiliğinden hareketleri müstesnâ) kasten hareket ettirmemelidir.¹²

İmâm Rabbânî İslâm'ın şartlarını bu ölçüler içerisinde yerine getirdikten sonra tasavvuf

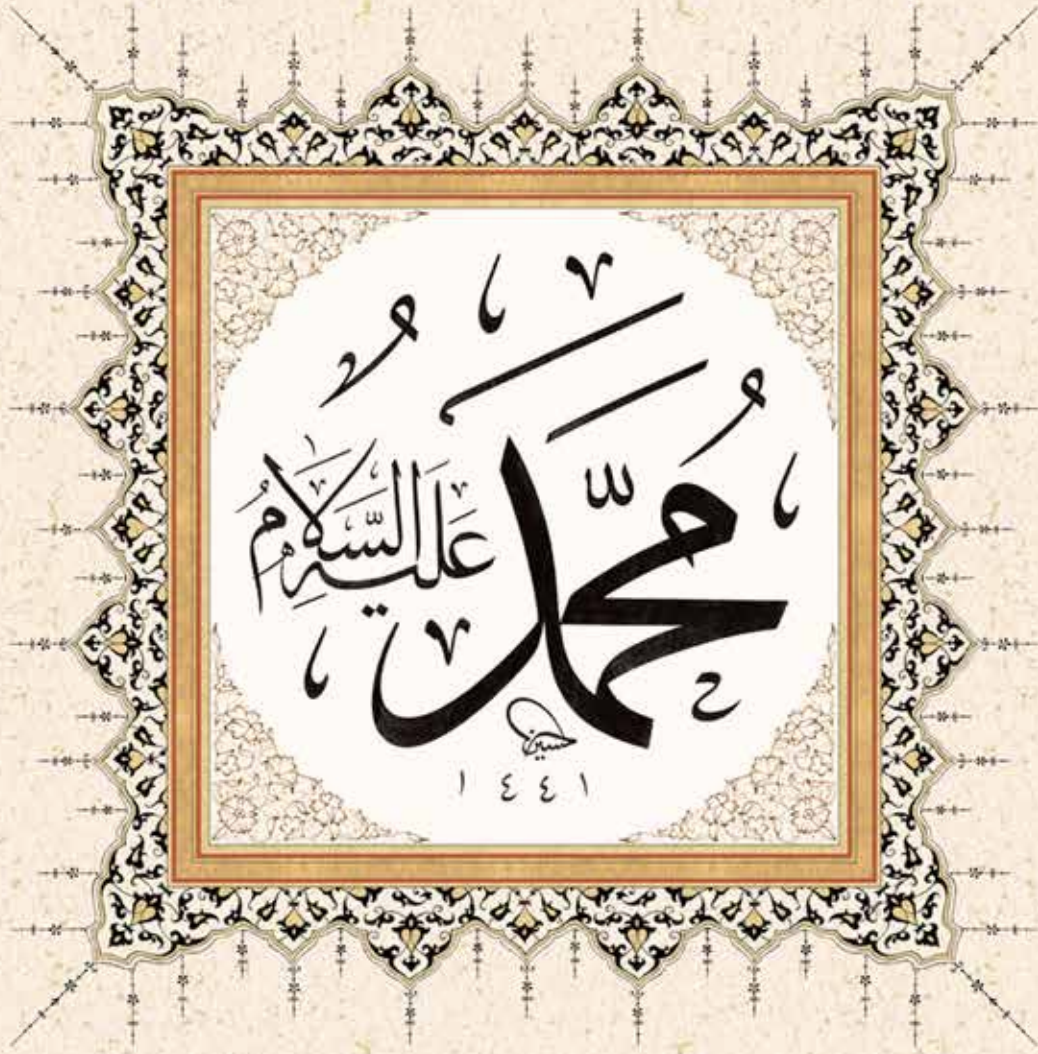
"Kâmil vasfını kazanan bu insanlar, 'Nereye dönerseniz dönün, Allah'ın vechi oradadır.' âyetinin ilâhî bilgisine kavuşanlardır. Bu sebeple onlar, Allah'ın ismini anarak ilminin güzelliklerini her yerde, her varlıkta ve her hâlükârda müşâhede ederler."

yolunun amacına nasıl ulaşacağını belirttiği öğüdüyle yazımızı tamamlayalım:

"İtikadımızı ve amellerimizi şerâatin hükümlerine göre düzelttikten sonra vakitlerimizi Allah'ı zikirle geçirmeli ve Allah'ın zikrinden geri kalmamalıyız. Dış dünyamız her ne kadar insanlarla meşgul olsa da iç dünyamız Allah'ı zikirle meşgul olmalı ve bundan lezzet duymalıdır."

Dipnot

- 1.3/Âl-i İmrân, 191.
- 2.24/Nûr, 37).
- 3.Tirmizi, Deavât, 6.
- 4.Ahmet b. Hanbel, 5, 255.
- 5.Es-Seyyid Osman Hulûsi Ateş, Dîvân-ı Hulûsî-i Dârendevî, (Haz: Mehmet Akkuş-Ali Yılmaz), Nasihat Yayınları, İstanbul, 2006, s. 52.
- 6.2/Bakara, 115.
- 7.Ali Tenik-Vahit Gökteş, "Tasavvuf Bilgisi: Allah'ı Allah'la Bilmek İlimine Giriş", Kelâm Araştırmaları Dergisi, C: 14, S: 1, s. 180.
- 8.Somuncu Baba Araştırma ve Kültür Merkezi Arşivi, Röportajlar Dosyası, nr. 9/26.
- 9.Mehmet Kasım Özgen, "Tasavvuf Felsefesinde Zikir Kavramı", Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:1 Sayı:2, 2013, s.221/222.
- 10.Kelâbâzî, E. Bahru'l-fevâid, (thk. Muhammed Hasan, Ahmed Ferid), Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye, Beyrut, 1999, s. 153.
- 11.Buhârî, Deavât, 66/1, VII, 168; Muslim, Salâtu'l-Musâfirîn, 211.
- 12.Necdet Tosun, "İmâm-ı Rabbânî'nin Görüşleri", İmâm-ı Rabbânî - Dinî ve Tasavvufî Görüşleri, (Ed: Kadir Özköse), Nasihat Yayınları, Ankara, 2019, s.315-316

Senin Gibi Zîbâ Görmedi Dünyâ

“Hz. Muhammed (s.a.v.)’in şerâitini tatbik ve takip eden huzur bulur. Onlarda düşman korkusu da olmaz; çünkü önderleri de Hz. Muhammed (s.a.v.)’dir.”

Devlet ol başun ki şer'ünü idendür reh-nümâ
Havf-ı d'dâdan ne gam ana ki sensin pîşvâ

İrmez ol ten sıhhate derdinle olmazsa marîz
Bulmaz ol baş devleti yolunda olmazsa fedâ

Sidre-i ravzan havâss ervâhına dârü's-selâm
Sâha-i türben zünûb emrâzına dârü's-şifâ

İrmedi bâğ-ı cemâlün gibi zîbâ gülşene
Ol hevâ ile cihânı seyr ider bâd-ı sabâ

Kendüni miskîn iderdün ümmetüne nush için
Ağniyâ bilsün diyü ya'nî anâyımış ginâ

Der idin: "El-fakru fahrî" her dem ey Mahbûb-ı
Hak

Şâh-ı kevneyn iken olmayıp muhibb-i mâsivâ

Diyicek düşmenlerün "yâ leytenî küntü türâb"

Senden umarlar şefâat evliyâ vü enbiyâ

Ümmet içre gerçi Şemsî har u zârdur cümleden

Lîk hiç kesmez cenâbundan ümîdin ol gedâ

Şiirin beyit beyit açıklaması şöyle:

"Hz. Muhammed (s.a.v.)'in şeriâtini tatbik ve takip eden huzur bulur. Onlarda düşman korkusu da olmaz; çünkü önderleri de Hz. Muhammed (s.a.v.)'dir."

"Bir insan Peygamber Efendimiz (s.a.v.)'in aşkıyla, dâvâsıyla hasta olmadığı, Onun yoluna baş koymadığı müddetçe sıhhat bulamaz." diyen şair, maraz/hastalık-sıhhat kelimelerini ustalıkla bir arada kullanmak suretiyle tezat sanatı yapıyor.

"Ey Muhammed (s.a.v.), Senin Ravza'nın Sidresi muhteremlerin rûhları için cennet değerindedir. Türbenin bulunduğu yer ise günah ile hastalanan rûhlara şifâ kapısıdır."

İrmedi bâğ-ı cemâlün gibi zîbâ gülşene

Ol hevâ ile cihânı seyr ider bâd-ı sabâ

"Sabah rüzgârı Senin güzelliğinin bağına

"Sabah rüzgârı Senin güzelliğinin bağına benzer bir bahçe bulamadı. Böyle bir yer bulabilmek için dünyayı dolaşır durur."

benzer bir bahçe bulamadı. Böyle bir yer bulabilmek için dünyayı dolaşır durur." Burada hüsn-i talil sanatı yapılmıştır.

Aynı zamanda "bâd-ı sabâ"ya insana has özelliklerden "arama" fiili yüklendiği için teşhis sanatı yapılmıştır. Beyitte hevâ kelimesi hem hava hem de heves anlamıyla kullanılmıştır. Sabah rüzgârının esmesini şair, Peygamber Efendimiz (s.a.v.)'in Ravza'sını aramasına bağlıyor. Buradaki ifâde bize, Fuzûlî'nin:

Ravza-i kûyuna her dem durmayup eyler güzâr

Âşık olmuş gâliba ol serv-i hoş-reftâre su

beytini hatırlatıyor.

“Ey Muhammed (s.a.v.), Senin Ravza'nın Sidresi muhteremlerin rûhları için cennet değerindedir. Türbenin bulunduğu yer ise günah ile hastalanan rûhlara şifâ kaptısıdır.”

“Ey Muhammed (s.a.v.), Sen ümmetine nasihat için kendini miskin ederdin; yani, zenginler, zenginliğin 'bağışlama' olduğunu bilsinler diye...”

“Ey Allah'ın Habîbi, Sen ki iki cihan padişahı olmana rağmen dünya zenginliğine bel bağlamayıp, her zaman, 'El-fakru fahrî.' der idin.”

Hz. Muhammed (s.a.v.)'in dünya zenginliğine hiç önem vermediği malumdur. Fakat “*El-fakru fahrî.*” de uydurma olduğu ittifakla kabul edilen hadislerdendir. Anlamı: “*Fakirliğimle övünürüm.*” Mutasavvif şairler bu sözü çokça iktibas ederler

ve buradaki fakirliğin maddî değil, mânevî anlamda olduğunu savunurlar. Onlara göre fakirlik, varlıktan geçip, benliği Allah'ta yok etmek anlamını taşımaktadır.

“Ey Muhammed (s.a.v.), velîler ve nebîler senden şefâat bekleyecekler; düşmanların ise “Yâ leytenî küntü türâbâ.” diyecekler.

“Yâ leytenî küntü türâbâ” Nebe Sûresi'nin son âyetinden alınmış bir ibâredir. “Keşke ben, daha önce toprak olsaydım.” demektir. Âyetin meâli: “Biz yakın bir azap ile sizi uyardık. O gün, kişi önceden yaptıklarına bakacak ve inkârcı kişi, keşke toprak olsaydım, diyecektir.” Beyitte âyet iktibası yapılmıştır.

Şair son beyitte, bütün klâsik na'tlarda olduğu gibi, Peygamber Efendimiz (s.a.v.)'den şefâat talep etmektedir.

Zulüm

Bin bir türlü müzikleri dinlerken,
Masum feryatları duyuyor musun?
Komşuların inim inim inlerken,
Böyle mışıl mışıl uyuyor musun?

Bu topraklar, Kudüs mülkümüzdü ya,
Kızılma esas ülkümüzdü ya,
İnsanlık, adâlet ilkemizdi ya,
Can yerine dolar sayıyor musun?

Gel örelim şol Râbia seddini,
Bildirmezsensin, bildirirler haddini!
Gafil, nasıl unutursun ceddini,
Gerçek kimliğinden cayıyor musun?

Bir gün elbet bize döner talihler,
Bu vahşeti kanla yazsın tarihler,
Meydanlarda yanıyorken sâlihler,
Sulu kaydırdaktan kayıyor musun?

Celil düştük cellâtların içine,
Şu günahsız çocukların suçu ne?
Hiç bakmadan, yoksuluna-açına,
Rahat rahat yiyip, doyuyor musun?
Sana söylüyorum, duyuyor musun?

Halil GÖKKAYA

Allah Korkusunu Kuşanmak

“İnsanda Allah korkusu, kul hakkı düşüncesi kaybolup gittiği zaman, onu engelleyecek tek şey alacağı cezâdan korkması kalmaktadır.”

Hak aramak adına son yıllarda sokaklara dökülen insanların yaptıklarına bir bakınız. Molotof kokteylleri rastgele atılıyor, kaldırım taşları yerlerinden sökülüyor, çöp konteynırları kullanılamaz hâle getiriliyor, işyerleri kundaklanıyor, camlar aşağı indiriliyor, otomobiller ve otobüsler yakılıyor. Özellikle de güvenlik güçlerinin araçları, düşman bir ülkenin istilâcı güçlerine karşı mücadele ediliyormuşçasına tahrip ediliyor.

Sizlere anlatmaya çalıştığım bu tabloya bakarak, aklınıza terörle bağlantılı protestolar, taşlamalar gelebilir ve muhtemelen, Güneydoğu ve İstanbul'da bu çerçevede yapılan nümayişleri kastettiğimi sanabilirsiniz. Oysa -spor karşılaşmaları sonrasında yapılanlar da dahil olmak üzere- herhangi bir sebeple yapılan bütün gösterilerde, olay bir noktada çığırından çıkmakta; işyerleri, araçlar ve kamu binaları taşlanmakta veya yakılmaktadır. Ne adına yapılırsa yapılsın, ülkenin her tarafındaki gösterilerde bu çılgınlığı görüyoruz. Zira yakıp yıkmak protestonun bir parçası olmuş durumda.

Protestocu, kendisine ait olmayana zarar vererek azmış olan nefsinin teskin etmeye çalışmakta ve bundan büyük bir haz almaktadır. Akşamları bir araya geldiklerinde de, muhtemelen büyük bir keyif içinde, neye ne kadar zarar verdiklerini anlatarak birbirlerini rahatlatmaya ve şeytanın peşine takılmış kalplerini eğlendirmeye çalışıyorlardır. Hatta yapıp ettiklerini yarıştırarak, hangisinin daha fazla başarı gösterdiğini isbat etmeye gayret ediyorlardır. Onlar için, târumâr edilmiş, yakılmış, yıkılmış ekmek teknesini elinde süpürgeyle lanetler okuyarak, gözlerinden yaşlar dökerek düzenlemeye çalışan insanın hiçbir kıymeti yoktur. Yine onlar için, attıkları molotof kokteyli ile vücudunun bir tarafı yanmış ve hastanelik olmuş olan insanlar ile, yaşadıkları o korku sebebiyle otobüse binemez hâle gelen, gece kâbuslarla hayatları zehir olan vatandaşların acılarının hiçbir değeri yoktur. Onlar için önemli olan büyük bir

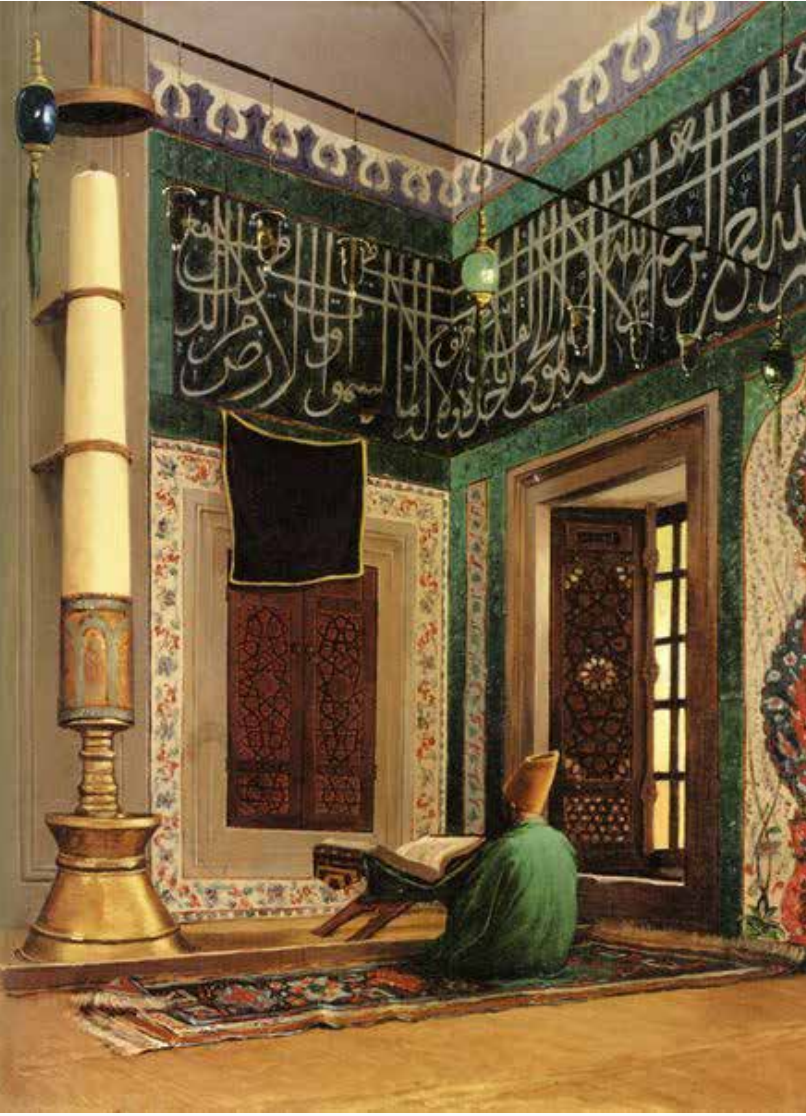
“Allah'tan korkanlar dünyada kendi yaşamlarını erdemli bir çizgide sürdürürlerse, daha hayatta iken bunun karşılığını görecekleri gibi, âhirette de mükâfatını alacaklardır.”

başarıyı gerçekleştirmiş olmalarıdır. Akşam televizyonlarda bu yaptıklarını seyrederken büyük bir keyif aldıklarından emin olabilirsiniz.

Şiddete Hepimiz Alıştık

Toplum olarak şiddete o kadar sürükleniyoruz ki, artık bizler de seyrettiklerimizi kanıksıyoruz, alışıyoruz ve sıradan olaylar olarak görmeye başlıyoruz. Belki bir on yıl önce seyrederken içimizde oluşan öfke, artık eskisi kadar değil. Kızmaya devam ediyoruz ancak sinirimizin dozu düşmüş durumda. Zira biz de bir taraftan

şiddete doğru kayıyoruz. Bahsettiğimiz olayları yapanlarla benzeşiyoruz. Televizyonda bir takım gösterileri veya şehit cenazelerini seyrettiğimizde zihnimizden neler geçtiğini bir düşünün. O anda aklımızdan geçenleri yapma imkânımız olsa, her hâlde bunlar dünya vahşet tarihinin baş sayfalarına yazılacak türden şeyler olurdu. Demek ki, toplum olarak bir yöne doğru savruluyoruz. Nefretle beslenen şiddet artık hayatımızın bir parçası hâline gelmiş durumda. Velhâsıl tahammülsüz bir kuşak olup çıktık. Elimize geçen ilk fırsatta taşkın ve zabtedilemez bir hâle bürünüveriyoruz.

Artan Suç Oranları

Eski dönemlerde insanlar kızgınlık anında

nefislerine hâkim olamayarak bir takım suçlar işlerler; karşıdakini yaralar veya öldürürlerdi. Nüfusa oranla suç miktarı da azdı. Ancak şimdilerde nüfusa oranla suç miktarı çok arttığı gibi, suçun boyutları da değişti. Plânlı bir şekilde insanlar çeşitli amaçlar uğruna öldürülüyor, hatta öldürüldükten sonra parçalara ayrılıyor. Bunların yanında, emekli maaşıyla bir ayı çıkarmak durumunda olan yaşlılara dadananlara, market sahiplerini oyalayarak güpegündüz soygun gerçekleştiren reşit olmayan çocuklara ve diğer hırsızlıklara baktığımızda, toplumun tanınamayacak durumda olduğunu görüyoruz. Toplumun önemli bir kesimi böyle değil, ancak bu tablodan yarınlar için bir umut çıkarmak oldukça zorlaşmaktadır. Zira genç nüfusun bir kısmı bir yanlış yapmak için fırsat bekler hâle gelmiştir. İmkân bulduklarında, yakalanmayacaklarına eminseler, neler yapabileceklerini varın siz hesap edin.

Neden Böyle Olduk?

Bu kara tabloyu meydana getiren sebepleri yazmak, bu makalenin sınırlarına sığmaz. Ancak insanların etraflarına bu tür zararlar verebilmesini dinden uzaklaşma, başka bir ifâdeyle Allah korkusunun eksikliği dışında bir sebeple açıklayamayız. Âhiret hesabı, cennet sevgisi, cehennem korkusu, insanın saygınlığı hayatımızdan çekilip alınmış.

Bu taşkın gurupların kâhir ekseriyetini gençlerin oluşturduğu âşikârdır. Ancak onların din adına neler öğrendiklerine baktığımızda, sorunun cevabının neredeyse sıfır olduğunu görürüz. Tamamen sembolik bir hâle getirilmiş haftalık iki saat din dersi ile çocuklara din adına fazla bir şey öğretilemez. Bülûğa erdikten sonra gidilmesine izin verilen Kur'ân kursları ile de gençlere bir şeyler öğretmenin imkânı kalmamıştır. Televizyonlardaki bilgi yarışmalarında din adına sorulan temel soruları bile cevaplamayan gençlerin durumu bunun göstergesidir. Neslimizi kontrol altında tutacak

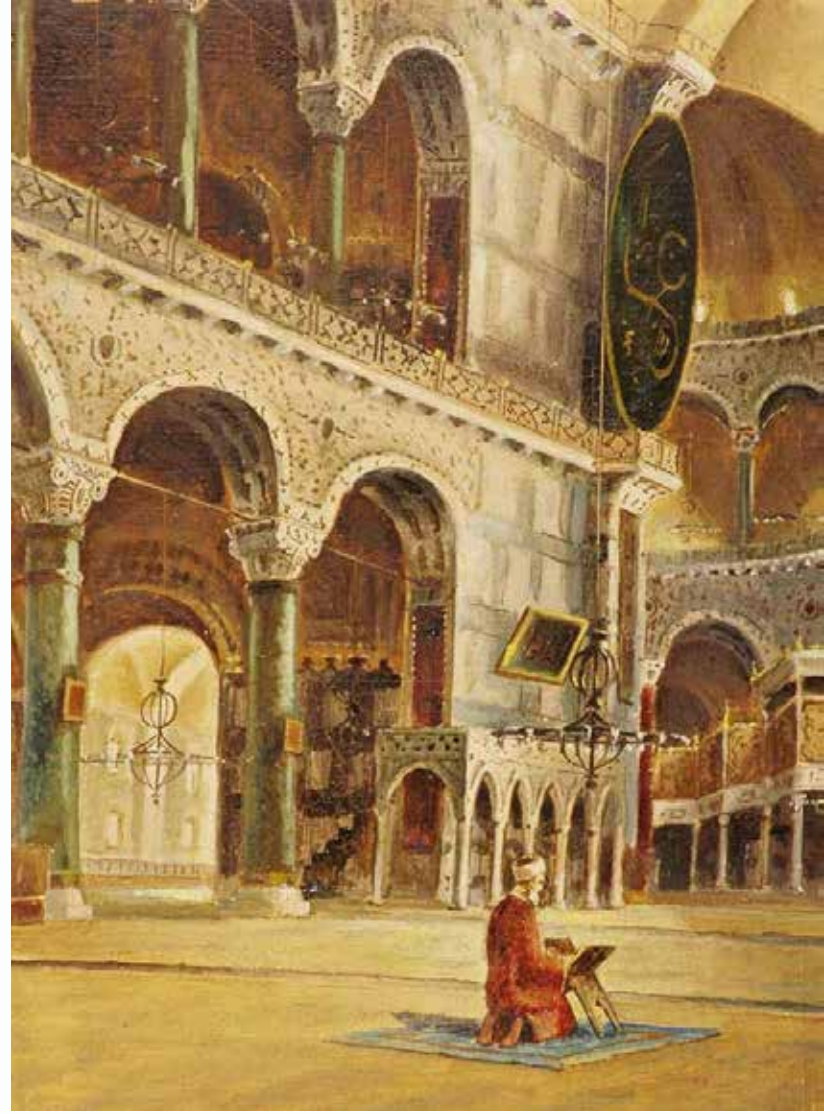
mânevî bir güç iyice zayıflamış durumdadır.

Önceleri herkesin yanına bir polis dikmenin mümkün olmadığı, bu sebeple Allah korkusunun yeterli olacağı söylenirdi. Şimdilerde bunun ne kadar yerinde bir söz olduğu, bu tabloya bakıldığında daha iyi anlaşılmaktadır. Ayrıca bir zamanlar fetihler için yola koyulan ordularımızın, geçtikleri bahçelerdeki üzümlerden yediklerinde bedelini oraya bıraktıkları anlatılır. Kul hakkı denilerek kimsenin malına aslâ zarar verilmezmiş. Ancak şimdi gelinen noktada, insan başkasının ve kamunun malına zarar vermeyi, yerden kapıldığı parke taşını cama fırlatmayı, vatandaşı molotofla yakmayı sıradan bir olay, hakkı elde etmenin en güçlü aracı olarak görmektedir. Bu sebeple de, insanda Allah korkusu, kul hakkı düşüncesi kaybolup gittiği zaman, onu engelleyecek tek şey alacağı cezâdan korkması kalmaktadır. Kanun önünde alacağı cezâdan korkmayacak kadar gözü dönmüşse veya yakalanmayacağından eminse veyahut da az bir cezâyla kurtulacağını biliyorsa, onu artık durdurmak mümkün olmayacaktır.

Allah, Kendisinden Korkulmasını İster

İnsanın kendi fitratına uygun yaşayabilmesinin nelere bağlı olduğunu bilen Allah, öncelikle kendisine inanılmasını ister. Bunun akabinde de zâtının sevilmesini, aynı zamanda da korkulmasını koyar. Bunları ise emir ve yasaklar takip eder. Demek ki, insanın Allah'ın murâd ettiği şekilde bir hayat sürebilmesi için ondan korkması da gerekmektedir.

Bu sebeple kitabında, sıklıkla zâtından korkulmasını ve bunun gereğinin yerine getirilmesini ister: "Ey iman edenler, Allah'tan nasıl korkup-sakınmak gerekiyorsa öylece korkup-sakının ve siz, ancak Müslüman olmaktan başka (bir din ve tutum üzerinde) ölmeyin."¹ "Ey iman edenler, Allah'tan korkun. Herkes yarın için neyi takdim ettiğine baksın. Allah'tan korkun. Hiç şüphesiz Allah, yaptıklarınızdan haberdardır."² "Allah'tan korkun ve bilin ki Allah, muhakkak

cezâsı pek çetin olandır."³ "Allah'tan korkup-sakının ve gerçekten bilin ki, siz O'na döndürülüp-toplanacaksınız."⁴ Bir âyette de Allah'tan korkanların özellikleri şöyle anlatılır: "Rablerinden içleri saygı ile titrer, kötü hesaptan korkarlar."⁵

Daha pek çok âyette Allah kendisinden gereği gibi korkulmasını ve bunun hayata geçirilmesini isterken, insan takatının üzerinde bir şey yüklediğini de hatırlatır; "Güç yetirebildiğiniz kadar Allah'tan korkup-sakının, dinleyin ve itâat edin..."⁶

Allah, kendisinden korkup istikâmet üzere bir hayat süren insanların amellerinin karşılıksız kalmayacağını da müjdelere: "Gerçek şu ki, Rablerinden gayb ile (O'nu görmedikleri halde)

İçleri titreyerek-korkanlara gelince; onlar için bir bağışlanma ve büyük bir ecir vardır.”⁷ “Şüphesiz; ‘Bizim Rabbimiz Allah’tır’ deyip sonra dosdoğru bir istikâmet tutturanlar (yok mu); onların üzerine melekler iner (ve der ki): ‘Korkmayın ve hüzne kapılmayın, size vaad olunan cennetle sevinin. Biz, dünya hayatında da âhirette de sizin dostlarıyız. Çok bağışlayan ve çok merhametli olan Allah’tan bir ağırlama olarak, orada canlarınızın çektiği her şey var, istediğiniz her şey orada sizin için var.”⁸ “(Allah’tan) sakınanlara; ‘Rabb’iniz ne indirdi?’ dendiğinde, ‘Hayr indirdi.’ dediler. Bu dünyada güzel davranışlarda bulunanlara güzellik vardır; âhret yurdu ise daha hayırlıdır. Takvâ sahiplerinin yurdu ne güzeldir.”⁹

Görüldüğü gibi, Allah’tan korkanlar dünyada kendi yaşamlarını erdemli bir çizgide sürdürürlerse, daha hayatta iken bunun karşılığını görecekleri gibi, âhirette de mükafatını alacaklardır.

Allah Rasûlü Uyarıyor

Hz. Peygamber (s.a.v.) sıklıkla, Allah korkusunun önemini dile getirmiş ve bunun mü’mini güzel bir çizgide tutacağını belirtmişlerdir. Hatta Allah korkusundan ağlanmasını bile tavsiye etmişlerdir: “Allah korkusundan dolayı ağlayınız. Eğer ağlamanız gelmezse, ağlamak için kendinizi zorlayınız.”¹⁰ “(Cehennem) ateşi, Allah korkusundan yaş boşanan göze haram kılınmıştır!”¹¹ Başka hadislerinde de “(Mü’mini) cennete dahil eden (cennete girmesine sebep olan) amellerin en çoğu hangisidir?” sorusuna, “Takvâ (yani Allah korkusu) ve huy güzelliğidir.”¹² cevabını vermişlerdir.

İslâm, İnsanlara ve Etrafa Zarar Vermekten Sakındır

Yüce dinimiz, Allah’tan korkmanın bir gereği olarak, kendi dışımızdaki herkese ve her şeye zarar vermekten uzak durmamızı ister. Meselâ bir âyette şöyle buyrulur: “Kim bir mü’mini kasıtlı olarak öldürürse, cezası, içinde ebedî kalmak üzere cehennemdir.”¹³ Bir diğer âyette de azgınlık yasaklanmaktadır; “Şüphesiz ki Allah, size adâleti, iyilik yapmayı ve yakınlarla bakmayı emreder; hayâsızlıktan, fenâlıktan ve azgınlıktan nehyeder. Öğüt almanız için size böyle öğüt verir.”¹⁴

Hz. Peygamber (s.a.v.) de Allah’tan korkan bir Müslümanın nasıl olacağı hususuna pek çok hadislerinde değinir. Bazı hadislerinde şöyle geçmektedir: “Kim başkasına zarar verirse Allah da ona zarar verir.”¹⁵ “Kim bir mü’mine zarar verir veya ona bir tuzak hazırlarsa lânetlenmiştir.”¹⁶ “Müslüman, elinden ve dilinden diğer Müslümanların emin olduğu kimsedir.”¹⁷

Hz. Peygamber (s.a.v.)’in şu sözü bizim

buraya kadar yazdıklarımızı özetlemektedir: *"Akıllı kimse, nefisini hesaba çeken ve ölüm sonrası için çalışandır."*¹⁸

Geldiğimiz Nokta ve Çözüm

Kur'ân'ın ve hadislerin bizlere sunduğu Allah korkusuna bakınca, kişinin etrafındaki insanlara ve onların mallarına zarar vermesinin tahayyül bile edilemeyeceğini anlıyoruz. Zira Allah'tan korkan kişi, vereceği zararın bir gün hesabını hem de çok çetin bir şekilde vereceğini bilir. Kendisine yapılmasını istemeyeceği şeyi başkalarına yapmaz. Bu yüzden de nefsi bastırma bile bundan kaçınır.

Oysa bütün yaptıklarını hak arama uğruna yaptıklarını düşünenlerin Allah korkusu olduğunu, âhirette başkalarının mallarına ve canlarına verdikleri zarardan hesaba çekileceklerine inandıklarını söyleyebilir miyiz? Allah'a ve onun Rasûl'üne, Yaratan'ın katından gelen Kur'ân'a inanan bir insan, belediye otobüslerini ve içindeki vatandaşları canlı canlı ateşe verebilir mi? Veyahut da bir yerlere bomba koyarak, mayın döşeyerek aynı ülkenin kuzularının ölmesine, sakat kalmasına sebep olabilir mi? Bütün bunları yapanlarda Allah korkusu bir yana, Allah inancı olduğundan söz etmek ne derece mümkündür?

"O hâlde çözüm nedir?" diye sorulacak olursa, bunun cevabı çok basittir. İnsanlarımızın değerlerimizden uzaklaştığı ve birbirlerine bu kadar küstüğü bir ortamda, aslî mayanın ne olduğu açıktır. Bu sebeple, bir takım ön yargılardan ve korkulardan uzaklaşarak, İslâm'ın sağladığı değerleri topluma tekrar hâkim kılmak ve benzersiz kardeşlik duygusunu yeniden tesis etmek zorundayız. Bu yapıldığında, Allah korkusu kalbine yerleşecek olan ve mü'minleri tekrar kardeşi gibi görececek olan bir insanın, kendi malına verilmesini istemediği zararı başkalarının veya kamunun malına vermesi artık düşünülemez. Zira o, kendisini ve her yaptığı hareketi ve eylemi bilen Allah'tan korkmaktadır. İnsanlar görmese, güvenlik güçlerinin ve mahkemelerin elinden kurtulsa bile, her şeyi kayıt altında tutan Yüce

Yaratıcı'nın onu bir gün hesaba çekeceğini bilir. Bu sebeple de eline, diline ve beline sahip olur.

Çok fazla veya zor bir şey mi istiyoruz? Elbette hayır. Zira insanlarımızın sürüklendiği bu yolun dönüşü olmayan bir sele dönüştüğünü ve hepimizin bu selde okyanusa doğru çerçöp misali yuvarlanıp gittiğini görmek için fazla bir zekâya ihtiyaç olmadığı gibi zaman da yoktur.

Allah'tan Korkmayan Neler Yapar?

İnsanları öldürür.

Şahısların ve kamunun malına zarar verir.

Hırsızlık yapar.

Hilekârdır.

Müşteriyi kandırır.

Gıybet eder, hasetçi ve iftiracıdır.

Rüşvet alıp verir.

Kendi menfaati için başkalarının hakkını bir kenara atar.

İnsanlarla alay eder, bedensel engelleri sebebiyle sakat olanlara lakaplar takar.

Kötü söz söyler, rahatça küfreder.

Borcuna sâdik değildir, anında yalan söyler.

Ailesine şiddet uygular.

Etrafını kendisinden uzaklaştırır.

Dipnot

* Prof. Dr. Enbiya YILDIRIM, Ankara Üniversitesi

1.3/Âl-i İmrân, 102.

2.59/Haşr, 18.

3.2/Bakara, 196.

4.2/Bakara, 203.

5.13/Ra'd, 21.

6.64/Teğâbün, 16.

7.67/Mülk, 12.

8.41/Fussilet, 30-32.

9.16/Nahl, 30.

10.İbn Mâce, Zühd, 19.

11.Dârimî, Cihad, 11.

12.İbn Mâce, Zühd, 29.

13.4/Nisâ, 93.

14.16/Nahl, 90.

15.İbn Mâce, Ahkâm, 17.

16.Tirmizî, Birr, 27.

17.Buhârî, İman, 2.

18.Tirmizî, Sıfatu'l-Kiyâme, 11.

İslâm Ümmeti

Zulme Karşı Tek Yürek

“Azmış ve kudurmuş kuduz bir köpeği andıran İsrail’in derdi rehineler, HAMAS filan değildir. Onların bir asra yakın zamandan beri tek dertleri var; o da Filistin’i topyekûn işgal etmek. Arz-ı Mev’ûd hayalini buradan başlatmak...”

7 Ekim'de başlayan Aksa Tufanı sonrası ne-ler yaşandı?

07 Ekim 2023 tarihinde HAMAS öncülüğünde başlayan Aksa Tufanı sonrasında Evanjelistlerin emrindeki ABD ve Avrupa destekli İsrail ordusunun yaptığı karşı hamleler, ne acıdır ki Gazze'de taş taş üstünde, baş üstünde baş bırakmadı. Baskı ve yıldırma eylemlerinin çağırıldığı operasyonun ardından Siyonist işgal rejimi Gazze'yi abluka altına aldı, Batı Şeria'yı yoğun bombardımana tuttu. Gazze'nin önce elektriği, sonra suyu, sonra da insanî yardım yolları kesildi. Bazı Müslümanlar bu kanlı olayları başlatan kesim olarak HAMAS'ı görmekte ve suçlamaktadır. Oysa HAMAS durup dururken İsrail'e saldırmadı. Bunun öncesi ve bunu hazırlayan sebepler göz ardı edilmemelidir. Zira 1-6 Ekim tarihleri arasında Mescid-i Aksâ her gün baskına uğradı. Biri Ramallah'ta, diğeri Nablus'ta olmak üzere iki Müslüman genç sorgusuzca sokak ortasında hunharca katledildi. Kudüs'te bir Müslüman kadın sokak ortasında Siyonist işgalci bir terörist tarafından dövülerek işkenceye maruz bırakıldı.

HAMAS'ın İsrail'in "Demirkubbe" diye adlandırdığı savunma sistemini beş bin roketle aşması ve koruma duvarlarını ise para-motorlarla geçmesi İsrail'in "yenilmez" diye nitelendirilen ordusunun itibarını yerle bir etti. İsrail bu hadiseyi Filistin'e (Gazze'ye) saldırmak için bir bahane olarak gördüyse de Müslüman'ın susması (eylemsizliği) doğru değildi. Onlar da susmadı zaten. Yıllardır alçakça işgallerini sürdüren zalimlere direndiler.

İsrail ile Filistin arasındaki savaş ve mücadele hiçbir zaman eşit şartlar altında olmadı. Çünkü İsrail, başta ABD ve Avrupa ülkeleri olmak üzere, daima desteklendi. Desteklenmekle kalınmadı, şımartıldı da. Hem el altından da değil dünyanın gözü önünde, aşikâr bir biçimde.

On Emir'de geçen "Öldürmeyin!" ihtarına rağmen Müslüman kadınları ve kundaktaki çocukları öldürmekten büyük haz alan İsrail'in sal-

"Filistin sorununun çözümünde her zaman olduğu gibi kilit ülke Türkiye'dir. Bunu Türkiye de, Arap dünyası da, Avrupa da, ABD de iyi bilmektedir."

dırılar için kılıf araması hiç de inandırıcı değil. Bunların durumu "Yavuz hırsız ev sahibini bastırır." sözünü akla getiriyor. Zira bazı kimseler suçlu olduğu halde kendilerini güçlü hissederler. Onları böyle düşünmeye sevk eden, kendi şarlatanlıkları ve edepsizlikleridir. Böyle kimseler zarar verdiği kişiyi susturmak bir yana, hiç utanmadan ve sıkılmadan onu suçlu ilân ederler. Kimi suçlular aynı zamanda serseri ve edepsiz de olurlar. İşledikleri suçları zarar verdikleri kimselere yüklemeye çalışırlar. Kendilerini "sütten çıkmış ak kaşık" olarak gösterirler. Bugün bunun dünyadaki en somut örneği İsrail'dir, vicdanları cüzdanlara sıkışmış, insanlıktan nasip alamamış Siyonistlerdir.

Bugünkü Kadar Olmasa da Biz Bu Filmi Defalarca Görmüştük

Kandan beslenen İsrail'in abluka altına aldığı Gazze'de ilk altı günde ufacık bir kara parçasına altı bin bomba atıldı. Bu ne büyük bir öfke, bu ne büyük bir nefrettir yahu! İsrail; âdeta cehenneme döndürülen Gazze'de bebek, çocuk, yaşlı demeden, kadın erkek ayırmadan sivillere bomba yağıyor. Kırmızı görmüş boğalar gibi saldırıyorlar. Hayalet şehre dön(dürül)müş olan Gazze'de gıda yok, su yok, ilâç yok, elektrik yok. İki milyonu aşkın nüfusu olan şehirde evler yıkılmış, yakılmış; sokaklar ağızına kadar cesetlerle dolu...

Azmış ve kudurmuş kuduz bir köpeği andıran İsrail'in derdi rehineler, HAMAS filan değildir. Onların bir asra yakın zamandan beri tek dertleri var; o da Filistin'i topyekûn işgal etmek. Arz-ı Mev'ûd hayalini buradan başlatmak... Bunu gerçekleştirmek için HAMAS'ın saldırısını bahane ediyorlar. Gözleri dönmüş, kan içmeye hasret vampirler gibi hastanelere, okullara ve ambulanslara saldırıyorlar. Sokakları kan gölüne döndürmekte beis görmüyorlar.

Gelinen son noktada Gazze'deki bütün mahalleler yerle bir edilmiş. İçlerinde çocukların ve kadınların ekseriyeti teşkil ettiği 12 binin üzerinde insan şehit olmuş. Yakınlarını kaybetmeyen aile yok gibi. On binlerce insan çeşitli uzuvlarını kaybederek yaralanmış ve sakat kalmış. Hastaneler bombalandığı için yıkılmış, görevlerini yapamaz duruma getirilmiş. Henüz ölümle tanışmayan ailelerin fertleri zorunlu göçe tabi tutularak, dağıtılarak paramparça edilmiş. Çiğlikler ve hıçkırıklar göğün yedinci katına ulaşmış. Gözyaşları sel olup akmış. Karamsarlık bulutları yeri göğü sarmış. Umut firar eylemiş. Herkes mahzun... Böyle feci bir manzara soykırım değil de nedir Allah aşkına!

Şartlar oluşmadıkça savaş bir cinâyettir. Hani derler ya "Savaşın da bir ahlâkı olur." diye. İsrail terör devletinde bunun esamisi bile okunmuyor. Kullanımı yasak olduğu hâlde fosfor ve misket bombaları kullanıyorlar. Yaralılara insanî yardım ulaştırılan tırların ülkeye girmesine müsaade etmiyorlar. İstiyorlar ki yaralılar ilkyardım göremeden ölsün. Bu konuda BM'nin kararlarına da uymuyorlar. Çünkü BM'nin kararlarının herhangi bir yaptırımını yok.

Bilindiği üzere İsrail'in Filistin topraklarını işgali 1967'den beri artarak sürmektedir. Batılılar ve ABD'liler bu toprak gaspını yapanlara işgalci değil de yumuşak bir tabirle "yerleşimci" demektedir. Oysa bu, işgali meşrulaştırmak gayretinden başka bir şey değildir. Filistinlilerin evlerini, tarlalarını, dükkânlarını; kısaca her şeylerini silahlı terörle ele geçirenlere kelimenin tam karşılığı olarak gaspçı terörist denmelidir. Fakat onlar bile isteye bu tabiri kullanmaktadır. Onları anladık da bizim medyamız neden bu çirkin tuzağa düşmektedir?

Filistin Davası Arap Ülkelerinin Umu-runda mı?

İslâm ülkeleri arasında Filistin meselesine (davasına) Türkiye kadar duyarlı, Türkiye kadar kararlı ve samimi bir devlet mevcut değildir. Zira Filistin meselesi Türkiye için kırmızı çizgi hükmündedir. Bunda Filistin'in Osmanlı'nın bakiyesi olmasının da etkisi vardır.

Filistin'e bir rahmet gelecekse bu, Türkiye vasıtasıyla gelecektir. Uzun senelerden beri süren ve kronikleşen Filistin sorununun çözümünde her zaman olduğu gibi kilit ülke Türkiye'dir. Bunu Türkiye de, Arap dünyası da, Avrupa da, ABD de iyi bilmektedir. Onun içindir ki İsrail'in dostları, Türkiye'nin bu husustaki hamlelerini endişeyle takip etmektedirler.

Filistinli Arapların kısıpaca alınarak nalla mih arasında yaşamaya mecbur bırakıldığı bu karanlık zamanda Arap Birliği'nin ve İslâm İşbirliği Teşkilatı'nın ne işe yaradığını anlamak mümkün değildir. Bu teşkilâtların başındaki kelli felli adamlar bu trajedi karşısında hiç mi vicdan azabı duymuyorlar, hiç mi yürekleri sızlamıyor, hiç mi muhasebe yapma gereği duymuyorlar? Bunların Kudüs'e ve ilk kiblemiz Mescid-i Aksâ'ya dair bir planları yok mu?

Arap ve İslâm ülkelerindeki çoğu yöneticinin paha biçilemez saraylarında bir eli yağda bir eli balda saltanat sürerken Müslümanların acılarını görmemeleri Müslümanlığın neresinde var-

"Filistinlilerin evlerini, tarlalarını, dükkânlarını; kısaca her şeylerini silahlı terörle ele geçirenlere kelimenin tam karşılığı olarak gaspçı terörist denmelidir. Fakat onlar bile isteye bu tabiri kullanmaktadır. Onları anladık da bizim medyamız neden bu çirkin tuzağa düşmektedir?"

dır? Yoksulluk içindeki halklarına despotça davranan, kendileri lüks içinde yüzen bu üst düzey idareciler bu dünyada olmasa da öteki âlemde hesap vereceklerini hiç mi düşünmüyorlar? Bu dünyada halklarını korkutup ve kandırıp elde ettikleri koltuklarından ölümle birlikte kalkacaklarını, mahşer günü zerreden bile hesaba çekileceklerini bilmiyorlar mı? "Kim de zerre ağırlığına bir kötülük işlerse, onun cezasını görecektir." âyetini hiç mi duymadı bunlar? Yine bunlar "Müslüman, Müslüman'ın kardeşidir. Ona zulmetmez, haksızlık yapmaz, onu düşmana teslim etmez. Müslüman kardeşinin ihtiyacını gideren kimsenin Allah da ihtiyacını giderir. Kim bir Müslüman'dan bir sıkıntıyı giderirse, Allahu Teâlâ o kimsenin kıyamet günündeki sıkıntılarında birini giderir. Kim bir Müslümanın ayıp ve kusurunu örterse, Allahu Teâlâ da o kimsenin ayıp ve kusurunu örter." hadisinden haberdar değiller mi? Bu ne aymazlık, bu ne vurdumduymazlıktır. Bunlar "Müminler bir vücut gibidir. Vücudun herhangi bir azasına bir diken batsa, bir ıstırap duysa vücudun her tarafı ondan rahatsız olur." hadisinden de mi nasiplenememişler. Bu aymazlar hiç mi Hıristiyanların birliğinden ders almazlar?

Arap ülkelerinden Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) ve Bahreyn, Trump yönetimindeki ABD'nin ortaya koyduğu ve Arap ülkelerine dikte ettirdiği Abraham (İbrahim) Antlaşmalarıyla Birleşik Arap Emirlikleri ve Bahreyn'in İsrail'le aralarındaki buzların çözülmesini sağlamıştır.

Böylece İsrail ile BAE arasında güçlü ekonomik bağlar kurulmuştur. Bu normalleşme adımları aynı yıl içerisinde genişleyerek Fas ve Sudan'a da ulaşmıştır. Bu diplomatik atılımların gerçekleşmesi İsrail'in elini güçlendirmiştir. İş birliğine dayanan ekonomik girişimler, Abraham Anlaşmaları ülkeleri ile İsrail'in ticaret rakamlarında çok ciddi bir artış sağlamıştır. İsrail bugünkü vahşi saldırılarını bu anlaşmaların verdiği rahatlıkla gerçekleştirmektedir. Bundan sonra bu anlaşmalar, ekonomik cazibesinden dolayı, Suudi Arabistan ve Katar'ı da içine alabilir. Normalleşmenin bölgeye yansımaları Ürdün ve Mısır'ı etkileyerek onların da İsrail'le işbirliği yapmasına zemin hazırlayabilir. Böylece İsrail'in karşısında duranlar, ekonomik anlamda da olsa yanına geçebilirler. Bunun işaretleri şimdiden görülüyor. Böyle bir durumda bu devletler nasıl olup da Filistin'i destekleyecekler? Elin Evanjelist ABD'si ve onun başkanı, İsrail'i Araplara pazarlarken bizim İslâm devletleri niçin buna karşı bir hamlede bulunmuyorlar? Bunun hesabını Allah'a kim, nasıl verecek?

Birleşmiş Milletler Mağdur Müslümanlar Olunca Birleşmemiş Milletler'e Dönüşüyor

Birleşmiş Milletler (United Nations-BM), İkinci Dünya Savaşı'ndan galip çıkan büyük devletlerin liderliğinde 1945'te oluşturulan bir dünya teşkilatıdır. 20. yüzyılın ilk yarısında yaşanan savaşların ve barışa yönelik tehditlerin tekrarını önlemek ve uluslararası barış ve güvenliği korumak amacıyla kurulmuştur. Birleşmiş Milletler'in görevi dünyada barış ve güvenliği korumaktır. Uluslararası bir anlaşmazlığa yol açabilecek her türlü çekişmeli durumu sordurmaktır. Uluslararası çekişmeli konularda anlaşma şartlarını önermektir. Silahlanmayı denetleyecek planlar hazırlamaktır. Peki, BM bugüne kadar bunların hangisini hakkıyla ve lâyikıyla yaptı? Görevini yapmadığı gibi, ülkelerin bazılarını kayırarak taraf tuttu.

Birleşmiş Milletler (BM)'in Gazze'de yaşanan acıları durdurma konusunda herhangi bir iradesinin, gücünün ve kararlılığının olmadığı aylardan beri açık seçik görülüyor. Öyle ki katil İsrail, 193 üyesi olan BM'nin yardım deposunu vuracak kadar bu kurumu hafife alıyor. 193 devletin iradesini temsil eden (ettiği varsayılan) BM, Müslümanlar mağdur olduğunda, adının tam aksine Birleşmemiş Milletler görüntüsü veriyor. Müdahalesine çok ihtiyaç duyulan böyle bir durumda böyle taraflı davranan bir kurumun varlığı hiçbir şey ifâde etmiyor. Onun için BM'nin lağvedilmesi gündeme gelmeli, hatta lağvedilmelidir.

Rusya'nın Ukrayna'ya saldırmasından sonra, başta ABD olmak üzere, Avrupa devletleri Ukrayna'nın yanında yer alarak tek ses, tek nefes oldular. Rus oldukları için dünyaca ünlü sanatçılardan Çaykovski ve Dostoyevski'yi bile bir kalemde sildiler. Rusya'ya çok ağır ambargo uygulayarak ekonomik anlamda elini kolunu bağladılar. Rusya da onlara sattığı gazı kesti. Enerji ihracatını durdurdu. Batılı devletler bundan çok mağdur olsa da Hıristiyan Ukrayna'yı rahatlatmak için bu sıkıntıları sineye çektiler. Fakat aynı Batı ülkeleri Müslüman Filistin halkının çektiikleri sıkıntıları, oluk oluk akan kanı, tam karşılığıyla bu korkunç katliamı ve soykırımı görmezden

geliyorlar. Mazlumun ve çocuğun Müslüman'ı, Hristiyan'ı mı olur? Zulüm kime yapılırsa yapılsın, insan olan herkes ona karşı olur.

"Hak", "hukuk", "adâlet" denilen kavramların içlerinin boşaltıldığı bu zulüm çağında dünyada düzeni sağlamaya memur edilmiş Birleşmiş Milletler Teşkilâtı (BM), Lahey Adâlet Divanı, Uluslararası Ceza Mahkemesi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) gibi uluslararası kuruluşların ne işe yaradığını sorsak da sağlıklı cevap alamayacağımızı biliyoruz.

Bir buçuk aydan beri Gazze'de insan hakları ve uluslararası hukuk ihlâl ediliyor. Savaşın da bir hukuku ve ahlâkı olabileceği gerçeği hiçe sayılıyor. Büyük bir barbarlık örneği sergilenerek Gazze halkının elektrik, gıda ve su ihtiyaçlarını gidermesine bile müsaade edilmiyor. Bu da onları toplu olarak ölüme mahkûm etmek anlamına geliyor. İsrail'in yaptığı katliam ve soykırım, başta ABD olmak üzere, Batılı devletlerce görmezden gelinerek adeta üç maymun oynanıyor. İsrail'e bir nevi taşeronluk yapılıyor. Böylece gücünün yaptığı yanına kâr kalıyor. Bu da zalimlerin ileriye yönelik eylem planlarında cesaretlenmesine neden oluyor. Oysa zulme rıza göstermek ve hiçbir eylemde bulunmamak da inancımızca zulümdür.

Müslüman'ın Müslüman Kardeşinin Derdine Duyarsızlaşması Hayra Alâmet Değil

Zalimler birlik oldu da, Müslümanlar oldum olası birlik görüntüsü veremediler. Fındıkkabuşunu doldurmayan şeyleri ayrışma sebebi saydılar. Ayrıntılarda boşularak özü kaybettiler. Aynı dinin mensupları olan Arap'ı ve Acem'i Türk'e düşman ettiler. Böyle acı bir tablonun mevcut olduğu bir durumda "Arz-ı Mev'ûd'u düşleyen İsrail, Müslümanların (ümmetin) sinir uçlarıyla oynuyor." demek de tuhaf geliyor bana. Zira gelinen bu noktada Müslümanların sinir uçları kalmamış maalesef. Ümmet başıboş, ümmet duyarsız, ümmet şuursuz, ümmet gaflet uykusunda, ümmet sahipsiz, ümmet yitiğinin farkında değil.

Müslümanlar ne zamandan beri kardeşlerinin dertlerine bu kadar duyarsızlaştı? Sıkıntılar duâ, bedduâ, salâ okuma, gıyâbî cenaze namazı kılma, slogan atma, hamâsî nutuklar çekme eylemleriyle giderilebilir mi? Fiilî duâ olmadan kavî duâ ne işe yarayabilir? Müslüman kardeşi için duâ eden kişi, duâ öncesinde ve duâ sürecinde elinden gelen tüm gayreti göstermelidir ki ettiği duâ karşılık bulsun. Miskin miskin oturmakla bu işler çözülmez. Bizlerin yapması gereken işleri Allah'a yaptırmaya kalkışmak yüzüzlük ve pespayeliktir.

ABD, İngiltere, Fransa, Almanya, İtalya ve İsrail gibi ülkelere lânet okumakla, bedduâ etmekle onların zulme hizmet etmelerine engel olmayız. Müslümanlar olarak bizler de onlar gibi bilime ve teknolojiye mesai harcamalıyız. Onlar gibi güçlü ve donanımlı ordular kurmalıyız. Onlar gibi ekonomik yönden güçlü olmalıyız. Bunları gerçekleştirebilirsek dünyada caydırıcı bir konuma gelebiliriz. Aksi halde bugünkü acıları yaşamaya mahkûm oluruz.

Müslüman dediğin umudunu her daim diri ve iri tutar. Zira şartlar ne olursa olsun Allah'tan umut kesilmez. Yarınların kime ne getireceğini ancak Allah bilir. Yüce Allah buyuruyor ki "Gevşemeyin, hüzünlenmeyin. Eğer (gerçekten) iman etmiş kimseler iseniz üstün olan sizlersiniz." Bize düşen sünnetullah gereği bize düşen vazifeleri yerinde ve eksiksiz yapmaktır. Şüphe yok ki Allah nûrunu tamamlayacaktır. Rabbimiz "Onlar ağızlarıyla Allah'ın nûrunu söndürmek istiyorlar. Hâlbuki kâfirler istemeseler de Allah nûrunu tamamlayacaktır." diyerek bu gerçeği bize hatırlatmaktadır. Allah nûrunu tamamlayacaktır ama bu gerçekleşirken biz hangi noktada ve hangi tavır içerisinde olacağız? Genelde Filistin, özelde Gazze sınavını hakkıyla ve lâyıkiyle kazanabilecek miyiz? Şahsî açıdan bakarsak bütün mesele budur. Onun için herkes Gazze'de kendi sınavını veriyor. Rabb'im bize de Gazze'ye de bu büyük imtihanı kazanma gücünü ve ferasetini versin.

Bilge Bir Hükümdâr Kadı Burhâneddîn

“Kadı Burhâneddîn, devlet adamı ve iyi yetişmiş bir âlim olmasının yanı sıra gönül dünyasını aşk ateşiyle harlayıp Hakk’a vuslat için fenâ ve bekâ denizlerini seyre durmuş bir sûfî izlenimi de vermektedir.”

*'Işkı denizine ben biliş idüm ezelde
Âşinâyam nola eşkümde eger yüzer isem*

Kadı Burhâneddîn, XIV. yüzyılı ilmî, edebî ve siyâsî kişiliği ile derinden etkileyen isimlerdendir. Kendi adıyla anılan devleti ile tesirini en üst düzeye çıkaran Kadı Burhâneddîn, taht kavgaları, siyâsî çekişmeler, Moğol zulmü, Osmanlı'nın kuruluş süreci ve ekonomik sıkıntılar gibi birçok başlıkta toplumların çalkantılı bir süreçten geçtiği XIV. yüzyıldaki zekâsı, ilmî gayretleri, eserleri, edebî zevki ve tesiri ile akranları arasından sıyrılıp büyük kitleleri arkasından sürüklemeyi başarmış bir liderdir. Kadı Burhâneddîn'in siyâsî, ekonomik ve ilmî tesirlerini, o alanlara ilgi araştırmacılara havale ederek bu çalışmada onun farklı bir yönüne, sûfî kişiliğine ve gönül dünyasını mutma'in kılmak için gönül sahiplerini sevk ettiği bazı huzur limanlarına değinilecektir.

Kadı Burhâneddîn: Hayatı, Devlet Adamlığı ve Eserleri

3 Ramazan 745/8 Ocak 1345'te Kayseri'de doğan Kadı Burhâneddîn'in asıl adı Ahmed'dir. Babası, Kayseri kadısı Şemseddin Muhammed'dir. Annesi, Celâleddîn Mahmûd Müstevfî'nin oğlu Abdullah Çelebi'nin kızıdır. Burhâneddîn'in âilesi, Oğuzların Salur boyuna mensuptur. Burhâneddîn, ilk eğitim ve öğretimini babasından alır. Altı yaşından itibaren Arapça, Farsça, sarf, nahiv, hat, aruz, hesap, mantık ve lügat dersleri alan Burhâneddîn, ata binmek, kılıç kullanmak ve ok atmak gibi spor dallarında da ileri bir seviyeye ulaşır. 757/1356'da babasıyla birlikte Dimaşk'e (Şam'a) oradan da Kahire'ye giden Kadı Burhâneddîn, burada fıkıh, ferâiz, hadîs ve tefsir okur. Kutbüddîn-i Râzî'den istifâde etmek için Dimaşk'e geçen Burhâneddîn burada bir buçuk yıl riyâzî ve ilâhiyyat ilimleri okur. On dokuz yaşında hacca gittiği bilinen Kadı, hac dönüşü babası Şemseddîn Muhammed'i Suriye'de Maarre denilen yerde kaybeder. Babasının vefatı üzerine bir yıl Halep'te kalan Burhâneddîn, yine ilmî

“Erenler meclisinde dîvâne olmanın gönülü Hakk'a vuslata erdireceğini savunan Burhâneddîn, gönülü Hakk'tan alıkoyan dünya metayıyla hiçbir ilgisinin bulunmadığını dillendirir.”

faaliyetlerine devam eder. 1364'te Kayseri'ye dönen müellif, Eretnaoğlu Mehmed Bey tarafından Kayseri Kadılığı'na tayin edilir ve onun kızıyla evlenir.

Kadılığı döneminde vakıf gelirlerine sahip çıkan, adâleti tesis için samîmî gayretler gösteren Burhâneddîn, Eretnaoğlu Mehmed Bey Dönemi'ndeki çalkantılı siyâsî gelişmeler karşısında soğukkanlılığını korur. Gelişen siyâsî olay-

“Âşıkların Hakk’ın muhabbetiyle akıllarının başlarından gittiğini nakleden Kadı Burhâneddîn, özünü Hakk’a teslim etmenin gönlünü sekîne limanına ulaştırdığından da dem vurur.”

lar neticesinde ilmî ve fennî yönünün yanı sıra askerî dehâsı da ortaya çıkan Burhâneddîn, 780/1378’de vezirlik makamına getirilir. Kadı Burhâneddîn, 783/1381’de Sivas’ta adına hutbe okutup para bastırarak hükümdarlığını ilan eder. Eretnaoğlu Beyliği’ne son veren Kadı Burhâneddîn, on yedi yıl hükümdarlık yapmış ve 800/1398’de Sivas’ta vefat eder. Kaynaklarda sağlam karakterli, yetenekli, âlim, zeki, ilim adamlarına değer veren, cesur ve âdil bir hükümdâr olarak tanıtılan Kadı Burhâneddîn, imar faaliyetleri, ekonomik adımlar ve güvenlikle ilgili de birçok tedbir almıştır.

İksîru’s-seâdât fî esrârî’l-ibâdât, Tercîhu’t-tavzîh ve Dîvân gibi eserler kaleme alan Burhâneddîn’in ilmî yetkinliği eserlerinden anlaşılmaktadır. Sözelimi 798/1395’te tamamlanan İksîru’s-seâdât adlı eserinde Burhâneddîn’in aklî ve naklî ilimlerdeki maharetini birleştirerek ibadetlerin hikmetlerini dile getirdiği gözlemlenmektedir. Yine 799/1397’de tamamladığı Tercîhu’t-tavzîh’i Sadruşşerâ’nın et-Tavzîh adlı eserini eleştirmek kastıyla Taftazânî tarafından yazılan et-Telvîh adlı esere cevap mahiyetinde kaleme almıştır. Bu eserde de Burhâneddîn’in mantık başta olmak üzere kelâm, fıkıh ve dil konularındaki yetkinliği fark edilmektedir. Dîvân’ında ise edebî yönü, dile olan hâkimiyeti ve varlık tasavvuru ile Kadı Burhâneddîn’in zengin düşünce dünyası yer almaktadır.

Kadı Burhâneddîn Divân’ında Gönül Gemisinin Seyri

Kadı Burhâneddîn’in Dîvân’ı bir aşk söylesi olarak kabul edilebilir. Müellif her fırsatta,

Hakk’ın kâinatı, özellikle insanı, muhabbet sırrıyla yarattığını dile getirir ve gönül seyrinin Hakk’a vuslat için aşka dümen kırmayı gerektiğini vurgular. Kendisini sâdık bir âşık olarak eden Kadı Burhâneddîn, “Ben âşık-ı sâdık velî mahrûm yüzünden/Ma’sûka dahı nâzûk ü ahlâkı yamandır.” beytinde sevgilisinin tecellîlerinden mahrum olmasından dolayı hayıflanır ve aynı zamanda gerçek âşık olmanın sevgilinin ahlâkı ile ahlâklanmayı gerektiğini belirtir. Âşıkların Hakk’ın muhabbetiyle akıllarının başlarından gittiğini nakleden Kadı, özünü Hakk’a teslim etmenin gönlünü sekîne limanına ulaştırdığından da dem vurur; “Ben kul özümü sana virdüm ebedî şâhâ/Bir lahza gözikürsin zâyir degülem âhır.” Aşkın ezelde gönlünü kaplayan bir gerçek olduğunu belirten Kadı Burhâneddîn, gönül gemisinin ezelde aşk rotası ile vuslat yoluna revan oluşuna dikkat çeker; “Âşık benem cihânda dahı ‘ışk yoğ iken/Mahbûbdur tapun dahı ahhâb gelmedin.”

Aşk yoluna bende olmak için kişinin Hakk’ı arzulayan bir gönülle mânevî seyre durması gerektiğini savunan Burhâneddîn, kendisinin de bu

hâli yaşadığını dile getirir; *"Pîr-i 'ışk irşâd ideli gönülümü bu yola/Bin cüvân mecnûn olup uşda mürîd olmuş bu gün."* Burhâneddîn'in Hakk'ın cemâlinde başka kaygıları terk edip sadece O'na yönelmesi sayesinde gönlün değer kazandığına dair aktarımı da görülmektedir; *"Şâhâ ganî cemâlüne dervîşdür gönül/Elmâs gamzeler ile dil-rîşdür gönül."* Erenler meclisinde dîvâne olmanın gönlü Hakk'a vuslata erdireceğini savunan Burhâneddîn, gönlü Hakk'tan alıkoyan dünya metayıyla hiçbir ilgisinin bulunmadığını dillendirir; *"Arz itme bana dünyâ metâ'ını yoh tanum/ Urdum saçun ile 'ışk semâ'ını yoh tanum."*

İnsanın kemâlinin gönül gözü ile âlemi temâşâ edip Hakk'ın tecellîlerine mazhar olmasına bağlı olduğu fikrini *"Âlemde budur âdemînün hadd-i kemâlî/Ki ana tecellî kıla bir nûr-ı cemâlî"* beytinde dile getiren Kadı Burhâneddîn, *"İşkun vilâyetine niçe ki sefer düşer/Dîvâne başuma heves-i terk-i ser düşer."* beyti ile de aşk şehrine yapılan nice yolculukta nefsin isteklerini terk edip aşk yolunda baştan nefisten vazgeçmenin kazancına işaret eder.

Dünya beklentilerinden Hakk'a olan muhabbet dolayısıyla sıyrılmak gerektiğini belirten Burhâneddîn'in, Hakk'ı bulalı özünü O'nda yitirmenin (fenâ) kendisini kaybederek Hakk'ta benliğini eritmesine sebep olduğunu söyler; *"Ben seni görelî özüm sende yitürmişem şehâ/Sini kaçan ki buluram bulmazam beni kanı."* Burhâneddîn'in Hakk'a vâsıl olup ikiliği kaldırarak vahdet tecrübesi ile asıl kulluğu yakaladığını belirttiği de olmuştur; *"Sana müstağrak oldum bilimezem/Ki sen mensin göziken göze ya men."* Gerçek kulluk bilinci için insanın gönlünden her türlü beklentiye ve kendini ayrıcalıklı kıldığını düşündüğü rûh hâlini terk etmesini tavsiye eden Burhâneddîn, Hakk'ın varlığı karşısında kişinin kendinde varlık hissi uyandıracak kabullerinin Hakk'a vuslat önündeki en büyük engel olduğunu dile getirir; *"Ben varlığımı cân yolına terk kılmışam/ Varlıh kişiye cânı hicâbı degül midür."*

Kadı Burhâneddîn, *"Ârif oldur ki bulmaz yâr katında özini/'ışk bir bâzârdur ki anda satılmaz özini."* mısraında aşkın benlik iddiasından kişiyi kurtarıp irfân meclislerine misafir eden boyu-

tuna işaret eder. Beden gemisinin mânevî yolculuk olmasa hiçbir anlam ifâde etmeyeceği de Burhâneddîn'in gündemindedir; *"Ten gemidür bu cihânda 'ömr kurmuş bâdbân/Bu denizde âşina bilmeyene yohdur amân."*

En kolay yol olarak ihlâs ile âşîğın mâşukuna ulaşabileceğini *"Âşık u ma'şûk arası sehl ola ihlâs ile/Gönüle câyiz degüldür aralıhda arası."* mısraında dile getiren Kadı Burhâneddîn, bir yansımadan ibâret olan dünyadan beklentiyi, âşîğın vuslatının önünde en büyük engellerden bir diğeri olarak görür; *"Düşdür ki görürüz bu cihân hoşlığı bize/'Aksince her düşün yine ta'bîr içindedür."*

Netice olarak ifâde etmek gerekirse Kadı Burhâneddîn, devlet adamı ve iyi yetişmiş bir âlim olmasının yanı sıra gönül dünyasını aşk ateşiyile harlayıp Hakk'a vuslat için fenâ ve bekâ denizlerini seyre durmuş bir sûfî izlenimi de vermektedir. Kendisinin bir tarîkata mensup olup olmadığı tespit edilmeyen Kadı Burhâneddîn'in Dîvân'ında İbnü'l-Arabî çizgisinde görüşler serdeden kişiliği çok net bir şekilde görülmektedir. Zaten kaynaklarda kendisinin İbnü'l-Arabî'nin Fusûsu'l-Hikem'ini okuyup bu adımdan sonra tasavvufa yöneldiği, sûfilere hürmet ettiği ve

tasavvuf yolunu benimsediği nakledilmektedir. Ayrıca Kadı Burhâneddîn'in şiirlerinde Hz. Mevlânâ'nın etkisi de açıkça gözlemlenmektedir. Tecellî, hayret, hâl, cezbe, halvet, uzlet, tecrîd, fenâ, bakâ, vahdet, kesret, hicâb, nikâb, sır (esrâr), kanâat, sabır, gedâ, fakr, terk, himmet, inâyet, lutf, rızâ, keşf, kerâmet, velâyet, melâmet, ârif, irfân, zâhid, cemâl, dîdâr, ma'şûk, mâsivâ, can gözü, zikr, bâtın, zâhir, hakikat, ihlâs, nefes, gönül ve kalp gibi birçok tasavvufî kavramı sıklıkla Dîvân'ında zikreden Kadı Burhâneddîn'in mânevî sahadaki düşüncelerinin merkezinde aşk ve marifet telakkisi olduğu söylenebilir. Ayrıca Kadı'nın İksîru's-seâdât adlı eserinde ibadetlerin bâtınî yönlerini derinlemesine incelemesi, onun gönül dünyasının izlerini aşk denizinde yol alan âşîğın Hakk'a vuslat için gayrette aradığını gösteren bir başka veridir. Ali Nihat Tarlan, Kadı Burhâneddîn'in gönül dünyasının seyrini şu çarpıcı tespitlerle dile getirmiştir: *"Kadı Burhâneddin, tasavvufî aşk ile olan rûhî ilgisini sanatının içine sindirerek terennüm etmiştir."*

Dipnot

* Dr. FâtiH ÇINAR, Sivas İl Vaizi

Yazının tamamını web sitemizin makaleler bölümünde bulabilirsiniz.

Kar İniyor Göklerden

Kulak verin rüzgârın buğulanmış sesine,
Vedâ etti tabiat hazân elbisesine.

Güneş dağın ardını gayrı erken aşıyor,
Karanlıklar uzarken gece ağırlaşıyor.

Usul usul silindi sonbaharın sanatı,
Kuruldu kara kışın görkemli saltanatı.

Kar iniyor göklerden bembeyaz efsun gibi;
Kimine tüyden hafif kimine kurşun gibi.

Her tarafı bezeyen zemherinin süsü mü?
Ta derinden duyulan bir umut türküsü mü?

Buz mu tuttu zamanın sular gibi akışı?
Yeryüzü kucak açıp bağrına bastı kışı.

Muhabbetin közüyle tüterken kerpiç damlar;
Kürüyor çatıları toprak kokan adamlar.

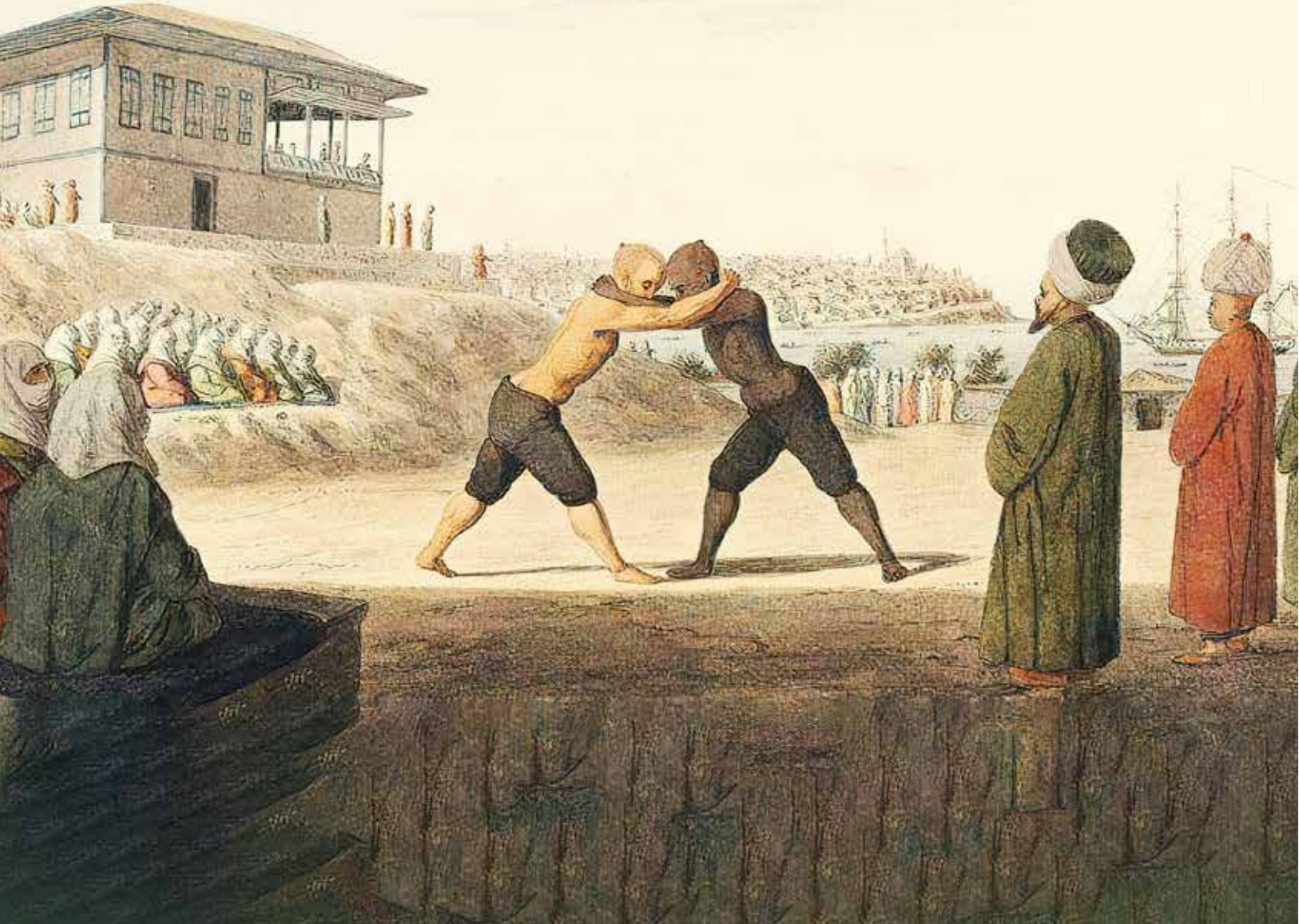
Çocuklar oyun için kuşattı yokuşları,
Annem eliyle besler dala konan kuşları.

Sanki gizli ayna var adımların izinde,
Canlandı çocukluğum anılar denizinde.

İyinin karlı dağı ısıtacak sözü var,
Kötünün zemheriden daha soğuk yüzü var.

İnandım ki her mevsim ilahî nizam işi;
Yılda dört kez öğütler, yeniden dirilişi.

Ahmet Sami BENLİ

15 Cihan Şampiyonu Osmanlı Pehlivanı Filiz Nûrullah

“Osmanlı'nın ünlü güreşçilerinden biri olarak nâmı tarihe nakşolan Filiz Nûrullah, Osmanlı, tarih sahnesinde büyük zaferlere imza atarak cihan devleti olurken, o da güreş minderinde üst üste rekorlar kırarak cihan pehlivanı konumuna yükselmiştir.”

Üst üste 15 defa dünya şampiyonu olmuş Türk güreşçisidir. Türk güreş tarihinin en iri ve heybetli güreşçisi olarak kabul edilmiştir. Osmanlı Devleti zamanında yaşamıştır. Asıl ismi, Ali Nûrullah Hasan'dır. 2 metre 18 santimlik dev cüssesi ve 175 kilo ağırlığı sebebiyle "Filiz" lakabıyla anılmıştır. Arkadaşları tarafından da "Filiz Ağa" diye hitap edilmiştir.

1870 yılında -bugün Bulgaristan sınırlarında kalan- Şumnu'nun Karaali köyünde dünyaya gelmiştir. Bortsi/Bıyıklı köyünde 1862 veya 1867 yılında doğduğu yönünde de rivâyet vardır. Pehlivan bir sülâleden gelmektedir. Osmanlı'nın bir başka meşhur güreşçisi Koca Yusuf'un köylüsü ve yakın arkadaşıdır. Güreş hayatı boyunca Koca Yusuf dışında kimseye yenilmemiştir. Her zaman Koca Yusuf'un destek ve himâyesini görmüştür. Ona hocalık yapan, pehlivanlığın sırlarını öğreten, Avrupalılara "Türk gibi kuvvetli" sözünü söyleten Koca Yusuf'tur.

Filiz Nûrullah, güreşçi bir soya ve rûha sahip olduğunu ve içindeki cevheri açığa çıkarmada Koca Yusuf'un oynadığı rolü şöyle açıklamıştır: "Babamın babası pehlivandı. Ana tarafından soyum hep pehlivandı. Üstadım, Karalar'lı meşhur Koca Yusuf'tur. Altı sene kadar sanatı öğrendikten sonra 22 yaşında Paris'e gittim."

Koca Yusuf'un yanında idmanlara başladıktan sonra Deliorman'daki yağlı güreş müsabakalarında boy gösteren Filiz Nûrullah, zaman içinde önce Trakya'daki, sonra da Osmanlı memleketindeki ünlü pehlivanlarla güreş tutarak adını duyurmuştur. Nihâyetinde Osmanlı'nın ünlü güreşçilerinden biri olarak nâmını tarihe naksettirmiştir. Osmanlı, tarih sahnesinde büyük zaferlere imza atarak cihan devleti olurken, o da güreş minderinde üst üste rekorlar kırarak cihan pehlivanı konumuna yükselmiştir.

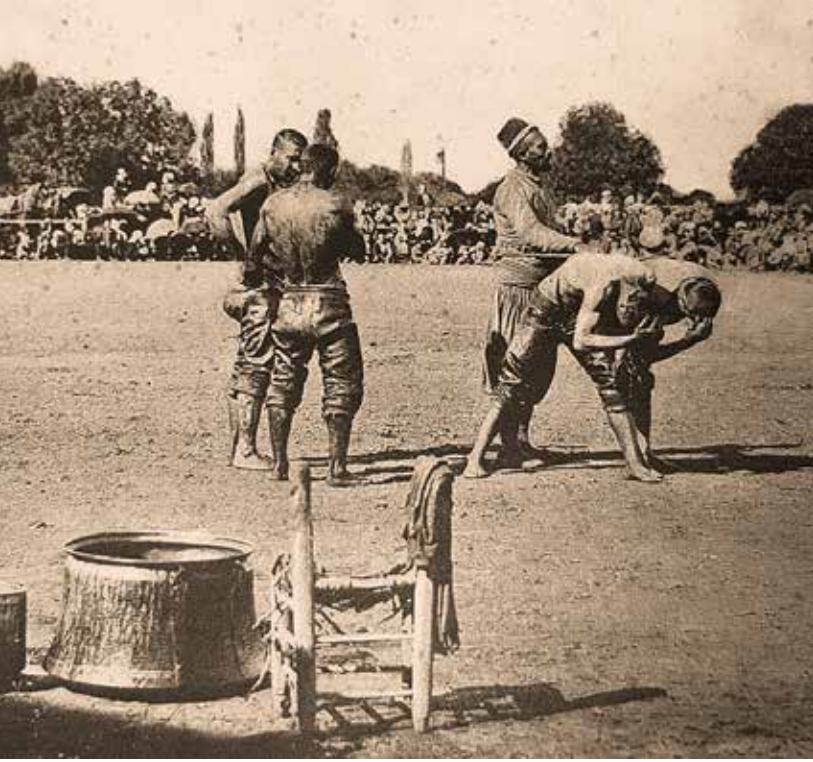
1900 yılında Avrupa'nın en önemli güreşçilerinin mindere çıktığı, Paris'te düzenlenen altın kemer turnuvasına katılmış ve şampiyon olmayı başarmıştır. Paris'te önüne çıkan bütün güreşçileri en çok on dakika içinde yenmiştir.

"Paris'te düzenlenen altın kemer turnuvasına katılan ve şampiyon olmayı başaran Filiz Nûrullah, Paris'te önüne çıkan bütün güreşçileri en çok on dakika içinde yenmiştir."

Paris'e, Kurtdereli Mehmed, Adalı Halil ve Kara Osman ile beraber gitmiştir. Osmanlı kafilesini, yabancı bir menajer ile birlikte Filiz Nûrullah idare etmiş, tüm güreşçileri "Filiz Ağa" çalıştırmıştır. Kaldığı otelin sahibi Filiz Nûrullah'ı yatacak karyola bulmakta oldukça zorlanmıştır.

Bu esnada yaşananlar ve kendisine gösterilen alâka hakkında, aynı turnede bulunan Kurtdereli Mehmed Pehlivan şu anısını nakletmiştir: "Paris'e inince, Filiz ile bana uygun karyola bulunamamıştı. Fabrikaya, bize mahsus yataklar

ismarlanmıştı. Fakat bu karyolalar gelinceye kadar üç gün yer yataklarında yattık. Her gün fotoğrafçı, gazeteci, prens, kont, erkek-kadın yüzlerce meraklı kişi bizi ziyarete geliyordu. Hemen her gün muhtelif gazetelerde fotoğraflarımız çıkardı. Halk bizi görebilmek için âdetâ birbirini çiğnerdi. Bize domuz eti yedirirler endişesiyle Filiz Nûrullah lokantada nöbet tutardı.”

Filiz Nûrullah’ın Paris’te bir Japon judocuyla karşılaştığı, efsanevî müsabaka da yıllarca dilden dile dolaşmıştır:

Müsabaka günü belirlenir belirlenmez derhal afişler, ilanlar bastırılıp Paris’in her köşesine asılmış. Gazetelere ilanlar verilerek müsabaka bütün Avrupa’ya da duyurulmuş. Güreş günü seyirciler ve basın mensupları, Paris’teki spor salonuna akın etmişler. Salon binlerce kişi ile dolup taşmış. Bu arada, biri judocu diğeri güreşçi olan iki sporcu arasındaki müsabakada herhangi bir kısıtlama ve kural konulmamış. Galip gelmek için rakibine “pes” dedirtmesi yetecekmış.

Bu kurallar dâhilinde her iki sporcu da mindere çıkmışlar. Japon judocu, hemen havaya girip kollarını sertçe kaldırarak havada sallama-

maya başlamış. “Hay, huy” naraları eşliğinde enteresan judo hareketleri sergileyerek Filiz Nûrullah’ın etrafında dönüp durmuş. Filiz Nûrullah ise, garip sesler çıkararak hoplayıp zıplayan bu Japon’u meraklı ve gülen gözlerle takip ediyor, hiç bir şey yapmadan ortada öylece duruyormuş.

Müsabaka bir süre böyle sürdükten sonra Japon, bir anda büyük bir bağırtı kopararak Filiz Nûrullah’a doğru büyük bir hamle yapmış. Filiz Nûrullah istifini bile bozmadan, Japon’u iki bileğinden yakalayıp aldığı gibi yere yapıştırmış. Arkasından da o koca gövdesiyle bir güzel döşüne oturmuş. Japon, adeta tonlarca ağırlıktaki bir kayanın altında kalmışçasına acıyla bağırmış. Altındaki judocunun Japonca bir şeyler dediğini fark eden Filiz Nûrullah, oradaki tercümana seslenmiş; “Ne diyor bu?!..” Tercüman, Filiz Nûrullah’ın koca gövdesi altında inleyen Japon’a yanaşıp, dediklerini dinledikten sonra şöyle cevap vermiş: “Diyor ki; ‘Böyle müsabaka olmaz! Müsabaka dediğinde, oyun yapılır. Bu benim üstümde öyle oturdu kaldı, hiç bir şey yapmıyor!..”

Bunun üzerine Filiz Nûrullah, tercümana gülererek şu karşılıktaki bulunmuş: “Söyle ona, oyun yapılmasına ben de karşı değilim. Buyursun, bildiği bütün oyunları yapmakta serbesttir.” Neticede Filiz Nûrullah, Japon judocuya “pes” demekten başka çare bırakmayarak müsabakayı kazanmaya muvaffak olmuş.

Filiz Nûrullah, Paris’in ardından 1902 yılında İngiltere’ye gitmiştir. Londra’da bir ay içinde 40’a yakın karşılaşma gerçekleştirmiş ve hepsini de tuşla kazanmıştır.

Belçika, Danimarka ve Rusya’da da güreşmiş ve yenilmezliğini korumuştur. Cüssesi kendisine yakın olan, Rus Çarı III. Aleksandr’ın güreşçisi Romanof’u da perişan etmiştir. Hiçbir güreşçi kendisini belinden kavrayamıyor, ayaklarını yerden kesemiyordu. Filiz Nûrullah, minderde kendisinden köşe bucak kaçan güreşçileri yakalamakla uğraşıyordu. Avrupa’daki güreşleri so-

nucunda “fevkâlbeşer/insanüstü” nâmını elde etmiştir. Avrupa’da kendisini yenecek ve güreşme cesareti gösterebilecek rakip bulunamaz olmuştur.

1906’da Amerika turnesine çıkmış ve Koca Yusuf’un şöhretini tazelemiştir. Amerika’da kendisine, 1,75 metre boyundaki Amerikalı Martin Julian menajerlik yapmıştır. Turnuvalarda, “Sultanın Aslanı” olarak tanıtılmıştır. Pasifik kıyılarına kadar gitmediği şehir kalmamış; en çok da New York, Chicago ve Boston’da müsabakalar yapmıştır.

Boston’daki güreşler sırasında, şehrin duvarlarına asılan afişlerde “Sultanın Aslanı” Filiz Nûrullah’ın karşısında 15 dakika dayanacak adama 500 dolar verileceği ve ayrıca Filiz Nûrullah tarafından da 100 dolar ödeneceği bildirilmiştir. Boston’da karşısına çıkan Amerika’nın şöhretli güreşçisi Ferguson’a, Filiz Nûrullah şu teklifte bulunmuştur: “Sana yazık olur, gel bu sevdadan vazgeç. Sahneye çıkacak cesareti gösterdiğin için sana 25 dolar vereyim git, başını belaya sokma!..” Ferguson, bu sözlere fena hâlde kızmış ve şöyle karşılık vermiştir: “Ben sana 15 dakika değil, yarım saat dayanırım!”

Nihâyet güreş başlamış ve başladığı gibi de bitmiştir. Çünkü Filiz Nûrullah, Ferguson’u tutar tutmaz yere vurmuş ve o da bayılmıştır. Tüm uğraşlara rağmen Ferguson, 35 dakikada zor kendine gelmiştir.

Filiz Nûrullah, Macarların 24 yaşındaki ünlü güreşçisi Yanos Çaya’yı da yendikten sonra 1911 yılında güreşi bırakmıştır. Öyle ki, Filiz Nûrullah onu yeninceye kadar Avrupa’da, Çaya’ya denk, sırtını yere getirebilecek güç ve heybette bir güreşçi olamayacağı iddia ediliyordu.

Çaya ile müsabakasında Filiz Nûrullah mindere çıktığında herkesin dili tutulmuştur. Filiz Nûrullah müsabakayı kazanmış kazanmasına da epeyce de yorulmuş; zira 120 kilo ağırlığındaki Çaya, 175 kiloluk dağ gibi güreşçimiz karşısında çocuk gibi kalmış ve korkmuştur. Bu yüzden sürekli minderin ücra köşelerine kaç-

“Hiçbir güreşçi kendisini belinden kavrayamıyor, ayaklarını yerden kesemiyordu. Avrupa’daki güreşleri sonucunda ‘fevkâlbeşer/insanüstü’ nâmını elde etmiştir.”

mış, Filiz Nûrullah da onu kovalarken yorgun düşmüştür.

Filiz Nûrullah, 1912 yılında (6 Mayıs 1919 tarihi de ileri sürülmektedir) doğduğu köyde vefat etmiştir. Kabri, köyündeki mezarlıktadır.

Vefatının ardından Kurtdereli Mehmed Pehlivan şöyle demiştir: “Filiz Nûrullah 150 okkayı (192,5 kiloyu) geçmişti. Başpehlivanlık zamanında nefesi iyiydi, ama sonra o koskoca bünyeyle boğuşmaya gücü yetmez olmuştur.”

2014 yılında doğduğu ve vefat ettiği köyde anısına bir anıt dikilmiştir. Aynı yıl, Şumnu’nun Venets/Köklüce köyünde de anıt yaptırılmış ve adına etkinlikler düzenlenmiştir.

Ne yazık ki “Filiz Nûrullah” ismi, Koca Yusuf, Kurtdereli Mehmed ve Adalı Halil gibi hafızalarda kalıcılığını koruyamamış, zamanla unutulmaya yüz tutmuştur. Oysa yaşadığı dönemde adı cihana sığmayan, minderde rakip tanımayan bu meçhûle karışmış pehlivanımızı hak ettiği yere oturtmak ve her dâim hayırla yâd etmek onun hakkı, bizim de boynumuzun borcudur.

Kaynakça

Kaynaklar: Edmond Desbonnet, Les Rois de la Lutte (Güreşin Kralları), Berger-Levrault, Paris, 1910; Âtîf Kahraman, Osmanlı Devletinde Spor, Ankara, 1995; Fettah Cazgıroğlu, “Paris’te Dağ Gibi Bir Adam”, Hayat Mecmuası, Nisan 1962, Sayı: 15; Burhan Felek, “Eski Spor ve Sporculara Dair”, Taha Toros Arşivi, Dosya No: 21, <http://earsiv.sehir.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11498/32800/001517600006.pdf> Erişim: 23.08.2020; Aylın İbrahimioğlu, “Filiz Nûrullah Pehlivan”, Bizim gazete, 26.07.2016; Soner Demirsoy, “Dünyayı Titreten Muhteşem Pehlivanlarımız”, Yedikıta dergisi, Mayıs 2013, Sayı: 57; <http://kircalieu.blogspot.com/2014/09/boyko-turk-gurescisi-filiz-nurullahin.html> Erişim: 23.08.2020.

Hakîkat Sırrı

“Maneviyatın inceliğinden anlamayan aşk kavramından yoksun kimselerdir. Hakîkî sevgili âşığının her şeyidir, o olmadan bir şey olmaz. Âşık sevgilisine aşkını itiraf etmek istediğinde dahî onu yalnız bulamaz onu yalnız bulsa kendisini asla bulamaz. Çünkü âşık ile mâşuk bir gönülde vevücût olmuştur.

1. Beyit:

*İki cihânın zübdesiyim cânibim cânân ile
Ben mekânıyım kânımın kânım bana mekân
imiş*

(İki cihânın özüyüm, her ânım sevgili ile olmaktadır, her yönümde sevgiliye yönelmektir. Kaynağımın mekânıyım kaynağım da bana mekândır. (Sevdiğim ile her an birlikteyim.)

Zübde sözlük anlamıyla bir şeyin en kıymetli parçası, özü, özeti demektir. Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi bu beytinde zât-ı şahânesinde insanın iki cihânın zübdesi olduğunu ortaya koyar. İnsanın zübde-i âlem olması ya da iki cihânın zübdesi olması demek Allah'ın onda tecellî etmesi demektir. Zira kâinatın yaratılış sebebi de insandır. Aslında bu beyitte tevhid anlayışı husûle gelmiş birlik ortaya çıkmıştır. Bu sebeple mekânda kaynakta birleşmiştir, birlik hâli zuhûr etmiştir.

Sevgide Zirve

Hazreti Osman (r.a.), her fırsatta, Peygamber Efendimiz'i memnun etmek, O'nun mübârek duâsına mazhar olmak için fırsat kollardı. Bir gün Hz. Osman, Rasûlullah (s.a.v.) Efendimiz'i evine dâvet etti. Rasûlullah (s.a.v.) buyurdu ki; "Yalnız beni mi davet ediyorsun?" buyurduktan sonra Peygamber Efendimiz, Bilal-i Habeşî Hazretleri'ni, bütün ashâbına haber vermesi için gönderdi. Kendisi de Hazreti Ali ile Hazreti Osman'ın evine doğru yürümeye başladı. Hazreti Osman arkadan, Peygamber Efendimiz'in adımlarını sayıyordu. Rasûlullah (s.a.v.) bunu fark edip, sebebini sorduğunda, şu cevabı verdi: "Ya Rasûlallah! Her adımınıza bir köle azat edeceğim." dedi ve davetten sonra da, saydığı adımlar kadar köle azat etti.

2. Beyit:

*Ayrı bilenler ayırır uşşâkını mâ'sûkîden
Ben cânıyım cânânımın cânânım bana cân
imiş*

"Âşk sevgilisine duyduğu aşkı sayesinde vardır. Aşk, gizli bir hazine olup bilinmek istemiş sırrıdır."

(Âşıkları sevgililerinden ayrı bilenler onları ayırıyor. Gerçek ayrı olanlar onları ayırmaya çalışanlardır. (Oysa) ben sevgilimin canıyım sevgili de benim canımdır.)

Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi bu beytinde âşıkları sevgilisinden ayıranın onları ayrı olarak düşünenler olduğunu ifâde etmektedir. Aslında gerçek ayrı olanlar Onları ayırmaya

çalışanlardır. 20. yüzyılda zamanın kutbu olan bu büyük Velî'nin burada serzenişte bulunduğu tip hiç şüphesiz ham, kaba sofu kimselerdir. Yani maneviyatın inceliğinden anlamayan aşk kavramından yoksun kimselerdir. Hakîkî sevgili âşığının her şeyidir, o olmadan bir şey olmaz. Âşık sevgilisine aşkını itiraf etmek istediğinde dahî onu yalnız bulamaz onu yalnız bulsa kendisini asla bulamaz. Çünkü âşık ile mâşuk bir gönülde yekvücût olmuştur. Âşık sevgilisine duyduğu aşkı sayesinde vardır. Aşk, gizli bir hazine olup bilinmek isteyiş sırrıdır. Âşık ya da mâşuktan biri olmasaydı diğeri de olmazdı. Zira mâşuk-ı ekber olan Allah âşıklarını yani kulları-

nı yaratmasaydı aşk olmazdı. Âşıkları olmayınca mâşuk da bilinemezdi. Allahu Zülcelâl bilinmek istediği için varlığı yarattı. Bilindi ve tüm âşıkların gönüllerini yakan bir mâşuk oldu. O yüzden maşuk âşığına can âşıkça mâşuğa can oldu. Her şey ama her şey sevgilide birleşti, yekvücût oldu. O (sevgili) olmadan hiçbir şeyin anlam kazanamayacağı âşikâr oldu.

Sevgili ile Olmak

Hazret-i Ömer hilâfet makamına geçtikten sonra, kızı Hazret-i Hafsa, muhterem babasını görmeye geldi. Mübarek yüzlerini gördüğünde, üzerinde olan hırkanın on iki yerde yaması vardı. Hafsa Validemiz, babasını bu hırka ile görünce hâtır-ı şerifleri mahzûn olup, dedi ki, ey gözüm nûru babacığım. Bu hırkayı bir fakire verip, kendi arkanıza bir yeni hırka yapsanız, olmaz mı? Hazret-i Ömer buyurdu ki, "Kızım, sen Fahr-i Âlem Hazretleri'ne bizden yakın idin. Bilmez misin ki, Server-i Âlem bu alçak dünyadan ne mertebe sakınmıştır. Dünyayı hor ve zelîl edip, emri altına almıştır. Âhirete teşrif edeceği zaman, bana vasiyet edip, 'Ya Ömer, kıyamet gününde, benimle ve Ebu Bekir'le buluşmak istersen, yolumuzdan ayrılma.' diye buyurmadı mı? Sevgili ile olmak, aşk sırrına ermek için tüm vardan ve varlıktan geçmek gerekir. Gösteriş ve şatafattan uzaklaşmak gerekir ki ancak sevgili ile birlikte olunabilsin."

3. Beyti:

Ben bir dürr-i sencîdeyim kânımdır ummân içinde

Ben kânıyım ummânımın ummânım bana kân imiş

((Tasavvuf ehli ledün ilmini bilenler için) çok değerli bir inciym kaynağım deryânın içindedir (Değerimi anlamak için deryada bulunmak gerekir). Ben deryânın kaynağıym deryâda benim kaynağımdır.)

Dîvân edebiyatında inci çok çeşitli terkipler içerisinde kullanılmıştır. Teşbih olarak ifâde edilmiş, aktarılmıştır. Osman Hulûsi Efendi

Dîvân edebiyatında pek de alışık olmadığımız bir terkiplerle dürr-i sencîde kavramını kullanmıştır. Sencîde kelimesi sözlükde ölçülü, tartılı, değerli, tam yerinde söylenmiş söz manasındadır. Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi burada kendisini çok kıymetli bir inciye benzetmiş, kaynağının deryâ olduğunu, aynı zamanda kendisinin de deryâyâ kaynak olduğunu vurgulamıştır. İkinci mısradaki "Ben kânıyım ummânımın ummânım bana kân imiş" diyerek deryânın varlığının kaynağı, kendisinin de deryânın kaynağı olduğunu belirtmiştir ki bu yine Yaratan ile yaratılan arasındaki o birbirini bütünleyen bağlılığa, birliğe işaret eder. Aynı zamanda ummânın/okyanusun kaynağı olması, zamanın Kutbu'l-Âzâmı olduğunun delilidir. Bu durumu ise yapmış olduğu tüm hizmetler, yazmış olduğu telif eserler ve halefi olarak yetiştirmiş olduğu mümtaz insanda (Hamid Hamideddin Ateş Efendi Hazretleri) görmek mümkündür.

4. Beyit:

*Ya'kûb-veş âh eylerim Yûsuf benimle yâr iken
Ben dürrüyüm Ken'ân'ımın Ken'ân benimle
kân imiş*

(Yusuf benimle dost iken ben Yakup gibi ah ediyorum. Ben Ken'ân ilinin incisiyim ve bu ilin kaynağıyım.)

Cenab-ı Hak kendi güzelliğinin yansımasını güzeller ile sevdikleri nezdinde yaratmıştır. Böylece kendi güzelliğini sevdikleri üzerinde görmüş ve sevdikleri ile bir olmuştur.

Böylece seven ve sevileni birbirinden ayrı tutmamıştır. Osman Hulûsi Efendi'nin buyurduğu gibi Yusuf ile beraberken Yakup gibi ah etmesi "Hakikat" makamıyla ilgilidir. Bizlere hakikat ehli olduğunu ve bu sırâ vakıf olduğunu göstermektedir. İkinci mısradaki Hazret kendisini Ken'an'ın incisi ve kaynağı olarak betimlemiştir. Hem çile çektiğini bu çileden sevdiği için razı olduğunu ifade ederken hem de Yusuf'a yâr olmak ifadesiyle sevdiğine kavuştuğunu ve birlikte olduğunu ifade etmektedir.

"Mâşuk-ı ekber olan Allah âşıklarını yani kullarını yaratmasaydı aşk olmazdı. Âşıkları olmayınca mâşuk da bilinemezdi. Allahu Zülcelâl bilinmek istediği için varlığı yarattı. Bilindi ve tüm âşıkların gönüllerini yakan bir mâşuk oldu. O yüzden mâşuk âşığına can âşıkça mâşuğa can oldu. Her şey ama her şey sevgili de birleşti."

Hulûsi Efendi Hazretleri burada rüçû sanatına başvurmuştur. İlk mısradaki kendisinin Yusuf ile yar olduğunu söylemesine rağmen bu mısradaki kendisinin bizzat Ken'an'ın incisi yani Hz. Yusuf olduğunu söylemiştir. Böylelikle ilk mısradaki belirttiği ifâdesini güçlendirmiştir. Burada sevenlerin sevdikleri ile her an birlikte olduğu çok güçlü bir şekilde ifade edilmiştir.

5. Beyit:

*Hızır ile buldum hayâtı ben sır ile erdim ana
Ben âb-ı hayât aynıyım aynı bana ayân imiş*

(Hayatı Hızır ile buldum ve sır ile ona erdim. Kendim âb-ı hayâtın kaynağıyım, kaynağım da bana ayândır (görünüp, bilinmektedir ancak sır olduğu için gizli kalmıştır.))

Bu beyit Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi'nin Hızır ile olan bağlantısını anlatır, efsanede Hızır ile yolculuğa çıkan İskender'in yerine bu beyitte kendisini koymaktadır. Beyite göre Hulûsi Efendi, Hızır ile yolculuğa çıkmış ve bu yolculuk sonunda âb-ı hayâtı bulmuştur. Hayat kelimesiyle ölümsüzlüğe kavuşmayı ifade etmektedir. Efsaneye göre Hızır diriliği ölümsüzlük suyu yani âb-ı hayât ile elde etmiştir. Ancak Hulûsi Efendi'nin beyitinde efsaneden farklı bir durum söz konusudur. Efsanede Hızır ile yolculuğa çıkan İskender âb-ı hayata ulaşamazken burada Osman Hulûsi Efendi'nin kendisinin âb-ı hayata ulaştığını ifade etmektedir. Ayrıca mısra-

“Bir kimse Cenab-ı Allah’ın huzurunda acizliğini fark ettiği oranda mânevî irtifa kazanır. Cenab-ı Allah’ın izniyle beraberinde mânevî derterlere derman olabilme hâlini getirir.”

nın devamında yer alan “Ben sır ile erdim ana” ifâdesiyle Osman Hulûsi Efendi’nin sonsuzluk ülkesine yapılan yolculuğu sır olarak kalmıştır. Bu mânâ ikliminde İskender’e nispet edercesine kendisinin âb-ı hayatı bulduğunu, ona sırlarla ulaştığını ifâde etmektedir. Bu sır ve gizliliğin yanında çok üst düzey bir ifâde ile kendi varlığının âb-ı hayata kaynak olduğunu vurgulamaktadır. Ancak bu sır ise kendisine ait olduğunu çok güzel edebî bir üslup ile ifâde etmiştir. Osman Hulûsi Efendi “Aynım bana ayân imiş” diyerek kaynağının aslında kendisine göründüğünü belirtmektedir. Bu ifâdelerde bir mükemmellik, olağanüstülük görülür ki başka yazarların beyitlerinde görebilmek mümkün değildir. Çünkü tüm bunlar mânâ ikliminde yaşanan hâllerdir. Bizler ise ancak lügat mânâsı ile izaha çalışıyoruz, gerçekte ise izahı mümkün değildir. Hakikat ancak mânâ âleminde bir sır olarak saklanmaktadır.

6. Beyit:

Şol vahdete yol bulmuşum âhir o yol ben olmuşum

Îkânı tahkîk görmüşüm tahkîk bana îkân imiş

(Birliğe, vahdete yol bulmuşum. En sonunda o yol ben olmuşum. Gerçekleri sağlam bir biçimde görmüşüm. Hakikatlere vasil olmuşum.)

Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi vahdete yani Allah’a ulaşmada hakîkî yolu bulduğunu, Gerçekte ise bulunduğu doğru yolun kendisi olduğunu dile getirmektedir. Vahdete kavuşma yolunda takip edilecek yolun, takip edilecek izin kendisi olduğunu güzel bir üslup ile izah etmiştir. Aslında burada bağlı olduğu yolun sırât-ı müstakîm üzere

olduğunu ifâde ederken pîrânın göstermiş olduğu yolda mânevî dereceler kat ederek sonunda kendisinin zamanın sahibi olduğu görülmekte ve kendisine bağlı olanların Allah’a erişme sırrına kavuşmak için kendi yolunu takip etmesi gerektiği ifâde edilmektedir. İkan sözlük anlamıyla sağlam biliş, bilme demektir. Tasavvufî mânâda îkân yakîn hâlinin başlamasıdır. Hulûsi Efendi “Îkânı tahkîk görmüşüm tahkîk bana îkân imiş” mısraında îkân basamağında olduğunu ifâde eder. İkân basamağında kişi iman ettiği şeyi görür hale gelir. O yüzden bu basamak Ayne’l-Yakin olarak değerlendirilir. Bu ise zamanın Kutbu’l-Âzâmı olduğunun isbatıdır.

7. Beyit:

*Hulûsi’yi bî-çâreyim her derdlere men çâreyim
Ben seyrimin hayrânıyım seyrim bana hayrân
imiş*

(Çaresiz Hulûsi’yim. Tüm derterin de çaresiyim. Ben seyrime hayranım seyrim de bana hayrandır.)

Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi gazelinin son beytinde kendisini çaresiz Hulûsi olarak vasıflandırıp her derde de dermanın yine kendisi olduğunu vurgulamaktadır. Bir kimse Cenab-ı Allah’ın huzurunda âcizliğini fark ettiği oranda mânevî irtifâ kazanır. Cenab-ı Allah’ın izniyle beraberinde mânevî derterlere derman olabilme hâlini getirir. İkinci mısra da Osman Hulûsi Efendi’nin kendisinin kendi seyrine hayran olduğunu aynı zamanda seyrinin de kendisine hayran olduğunu vurgular. Hayran kavramı hayret kökünden gelmektedir. Bir kimse ancak karşısında hayrete düştüğüne hayran olabilir. Böylelikle Hazret kendi seyrinin karşısında hayrete düştüğünü ifâde etmektedir. Beri taraftan o seyir de seyreden zâtına hayrandır. Çünkü o zât ilâhî tecelligâhtır. Hayret/hayranlık, hakikat ehli olduğunun göstergesidir tüm bunlar ise hakikatın sırrını tamamlamaktadır.

Allah de Gönlüm Allah

Seher vakti uyanıp
Allah de gönlüm Allah
Boyun büküp el açıp
Allah de gönlüm Allah

Dilde olmasın isyan
Kalpte silinsin nisyan
Uyan gözlerim uyan
Allah de gönlüm Allah

Dur dîvâna sen içten
Rûhun süzölsün hiçten
Sıyrıl işten hem güçten
Allah de gönlüm Allah

Rabb'im bizleri affet
Senden gelir mağfiret
Seherlerde duâ et
Allah de gönlüm Allah

Açılınca gonca gül
Ötünce dalda bülbül
Yönelsin Hakk'a gönül
Allah de gönlüm Allah

Günler gelip gidiyor
Ömür gün gün bitiyor
Allah bize yetiyor
Allah de gönlüm Allah

Hulusi TATAR

Peygamber Ahlâkı ile Ahlâklanmak

“Müslüman, Allah’ın yarattığı canlı cansız bütün varlıkları sevmeli ve onlara karşı güzel ahlâk sahibi olarak güzel davranmalıdır. Tabii ki Allah’ın yarattığı varlıklar içerisinde önce insanlara karşı güzel ahlâk sahibi olmak gerekir.”

Yüce Allah Kalem Sûresi 4. âyette şöyle buyurmaktadır:

“Sen elbette yüce bir ahlâk üzeresin.”

Yüce Allah, peygamberleri insanlara örnek olarak gönderdiği gibi son peygamber Hz. Muhammed’i de en güzel örnek model olarak göndermiştir. Zira Kur’ân-ı Kerîm’de peygamberlerin güzel ahlâk sahibi oldukları çeşitli âyetlerde ifâde edilmektedir. Meselâ;

Hiz. Nûh (a.s.), *“O, çok şükreden bir kul idi.”*

Hiz. İbrahim (a.s.), *“O, özü-sözü doğru bir peygamberdi.”*

Hiz. İsmail (a.s.), *“O, sözüne sâdıktı, resûl ve nebî idi.”*

Hiz. Musâ (a.s.), *“O, ihlâs sahibi idi ve hem resûl, hem de nebî idi.”*

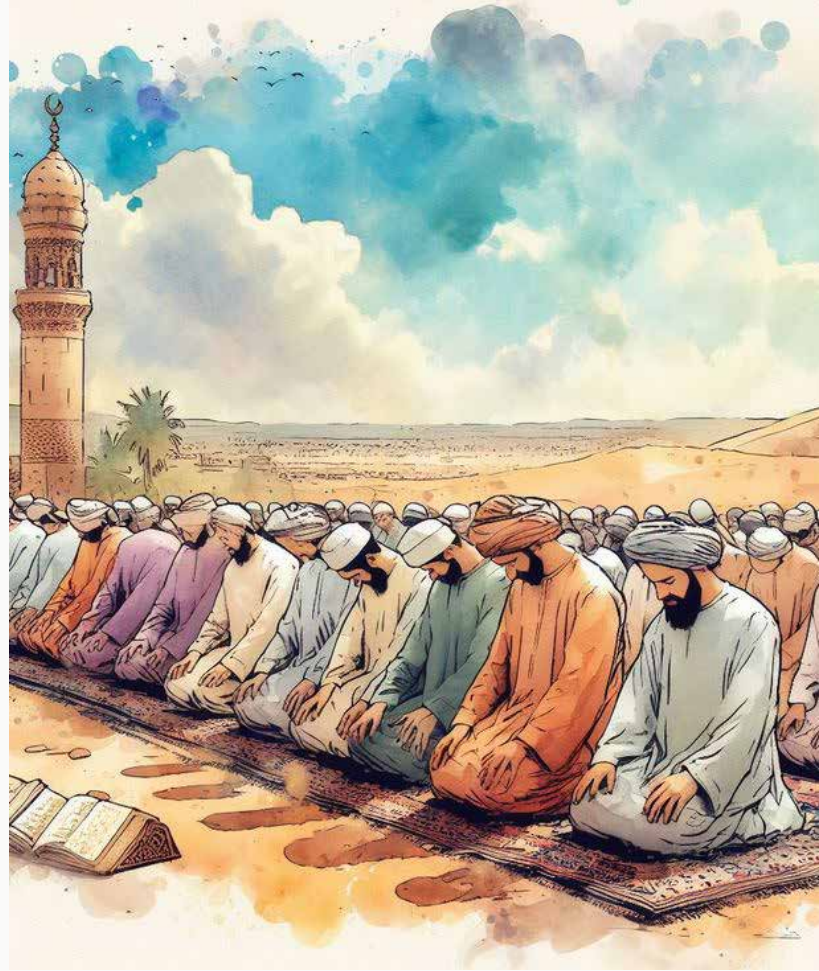
Hiz. Eyyûb (a.s.), *“Onu sabırlı (bir kul) olarak bulmuştuk. O, ne iyi kuldu! Daima Allah’a yönelirdi.”*

Hiz. Muhammed (s.a.v.), âyette *“Sen elbette yüce bir ahlâk üzeresin.”* şeklinde vasıflanmaktadır. İşte bu âyette Yüce Allah, Hiz. Muhammed (s.a.v.)’in, “en güzel ahlâk üzere” olduğunu beyan etmektedir. Gerçekten o insanlık tarihi boyunca en güzel ahlâka sahip tek beşerdi. Nitekim kendisi de, *“Ben güzel ahlâkı tamamlamak için gönderildim.”* buyurmak suretiyle mekârim-i ahlâkı tamamlamak için gönderildiğini ifâde etmiştir.

Hiz. Peygamber (s.a.v.), önce Yüce Allah’a karşı güzel ahlâk sahibiydi. Allah’a karşı güzel ahlâk nasıl olur? Allah’a karşı güzel ahlâk şu üç şekilde olmalıdır: 1. Tasdîk, 2. Tatbîk, 3. Rızâ.

1. **Tasdîk:** Allah’ın varlığına ve birliğine iman etmekle birlikte, onun peygamberler aracılığıyla gönderdiği bütün bilgilerin doğruluğunu tasdîk etmek gerekir. İman sadece dil ile söylenen kuru bir sözden ibaret değildir. Allah tarafından peygambere vahyedilen bütün bilgilerin doğru olduğunu tasdîk etmek de gerekmektedir.

“Müslüman, çevresindeki diğer insanlara eliyle veya diliyle zarar verecek davranışlardan sakınmalıdır.”

2. **Tatbîk:** Tasdîkten sonra da Allah’ın emirlerine uyup onun yapılmasını emrettiği ilkeleri hayata tatbîk etmek, yasakladığı şeylerden de sakınmak gerekmektedir.

3. **Rızâ:** Allah’a karşı güzel ahlâk sahibi olmak, Allah’ın verdiği hükümleri kabul edip içimizde hiçbir sıkıntı duymadan ondan râzı olmak demektir. Nitekim Yüce Allah, *“Hayır, Rabbine andolsun ki aralarında çıkan anlaşmazlık hususunda seni hakem kıлып sonra da verdiğin hükümden içlerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın (onu) tam mânâsıyla kabullenmedikçe iman etmiş*

“Hz. Peygamber (s.a.v.) çok vefâlıydı. İşlerinde istişâreye önem verirdi. Hediyeleşmeyi severdi. Sözleri ve fiilleri birbiriyle uyum içindeydi. Hayatında tatbîk ettiği İslâmî ilkeleri insanlara anlatırdı.”

olmazlar.” buyurmaktadır. “Allah ve Rasûlü’ne inanıyorum.” deyip de onların koymuş olduğu hükümleri kabul edip uygulamamak münâfıklık alâmeti olarak belirtilmektedir.

Bir Müslümanın Allah’a karşı güzel ahlâk sahibi olması gerektiği gibi, yaratılan bütün

varlıklara karşı da güzel ahlâk sahibi olmalıdır. Nitekim Allah dostlarından Yunus Emre “Yaratılanı severiz yaratandan ötürü” demek suretiyle bunu dile getirmiştir. Yaratılan denilince yer ve gök arasında bulunan canlı cansız bütün varlıkları kapsamaktadır. Dolayısıyla Müslüman, Allah’ın yarattığı canlı cansız bütün varlıkları sevmeli ve onlara karşı güzel ahlâk sahibi olarak güzel davranmalıdır. Tabii ki Allah’ın yarattığı varlıklar içerisinde önce insanlara karşı güzel ahlâk sahibi olmak gerekir. İnsanlara karşı güzel ahlâk ise şu üç şekilde olmalıdır:

1. İnsanlara Eziyet Etmemek: Hz. Peygamber (s.a.v.), hiçbir insana eziyette bulunmamıştır. Nitekim bir hadîs-i şerifinde, “(İyi) Müslüman, dilinden ve elinden Müslümanların emin olduğu

kişidir. (Asıl) muhâcir de Allah'ın yasakladıklarını terk edendir." buyurmuştur. Dolayısıyla Müslüman, çevresindeki diğer insanlara eliyle veya diliyle zarar verecek davranışlardan sakınmalıdır.

2. İnsanlara İyilik Yapmak: Hz. Peygamber (s.a.v.) dâimâ insanların iyiliğini düşünmüş ve onlara kendilerini Allah'ın sevgisine ve rızâsına kavuşturacak her türlü iyi ve güzel davranışı açıklamıştır. Müslümanlara da dâimâ insanlara iyilik yapmayı tavsiye etmiş ve şöyle buyurmuştur:

"Kim bir mü'minin dünyalık sıkıntılarında birini giderirse Allah da onun kıyâmet günü sıkıntılarında birini giderir. Kim zor durumda olana kolaylık sağlarsa Allah da ona dünyasında ve âhiretinde kolaylık sağlar. Kim Müslümanın ayıbını örterse Allah da onun dünyada ve âhirette ayıplarını örter. Kul, kardeşine yardım ettiği müddetçe Allah da kula yardım eder. Kim din ilmini öğrenmek için yola çıkarsa, Allah onun için cennetin yolunu kolaylaştırır."

3. Tatlı Dilli ve Güler Yüzlü Olmak: Hz. Peygamber (s.a.v.), insanlarla olan beşerî ilişkilerinde dâimâ tatlı dil ve güler yüzle davranmıştır. Bir hadîs-i şerifinde, *"(Mü'min) kardeşine tebessüm etmen sadakadır."* buyurmak suretiyle bizlere tatlı dilli ve güler yüzlü olmayı tavsiye etmiştir.

Hz. Peygamber (s.a.v.)'in insanlarla olan ilişkilerinde şu özelliklere sahip olduğunu görmekteyiz:

Hz. Peygamber (s.a.v.) selamlaşmaya önem verirdi. İnsanlara değer verir, zengin fakir ayrımı yapmazdı. Hastaları ziyâret ederdi. Kimseyi kırmaz, incitmezdi, hatâyı yüze vurmazdı. Hz. Peygamber (s.a.v.) çocukları çok severdi. İnsanlara karşı cömert davranırdı. Çok vefâlıydı. İşlerinde istişâreye önem verirdi. Hediyeleşmeyi severdi. Sözleri ve fiilleri birbiriyle uyum içindeydi. Hayatında tatbîk ettiği İslâmî ilkeleri insanlara anlatırdı. Kendi yaşadığı ve hayatında yaptığı şeyleri insanlara anlattığı için insan-

lar tarafından dinlenmiş ve kabul görmüştür. Rasûlullah bazen insanlara latîfeler de yapardı. Ancak şaka yapıyorum diye aslâ yalan söylemez, insanları kıracak, incitecek davranışlarda bulunmazdı.

Bizler yirmi birinci yüzyıl Müslümanları olarak insanlarla ilişkilerimizde Hz. Peygamber (s.a.v.)'i örnek almalıyız. Rasûl-i Ekrem (s.a.v.), bir gün Ebû Hüreyre'ye hitaben;

"Ey Ebû Hüreyre, güzel ahlâklı olmaya gayret et." buyurdu. Ebû Hüreyre,

"Güzel ahlâk nedir, ya Rasûlallah?" diye sorduğu zaman, Rasûl-i Ekrem (s.a.v.),

"Sana kötülük edeni başısla, sana gelmeyene git, sana vermeyene ver, işte güzel ahlâk budur." buyurdular.

Netice olarak diyebiliriz ki, İslâm Dini en güzel ahlâkî prensipleri ortaya koyan bir dindir. Nitekim Hz. Peygamber (s.a.v.) Efendimiz tarafından bizlere miras bırakılan başlıca güzel ahlâkî ilkeler şunlardır: "Doğruluk, dürüstlük, sözünde durmak, temizlik, cömertlik, sabır, tevâzu, iffet ve hayâ, tevekkül, kanâat, şükür, çalışma, şefkat, cesâret, nezâket, vefâ, hoşgörülü olmak, güler yüzlü, güzel sözlü olmak, sâdelik."

Güzel ahlâkın yanında bir de kötü huy ve davranışlar vardır ki, bunlar, "Yalan, iftirâ, gıybet, kötü zan, alay etme, ikiyüzlülük, sözünde durmama, gösteriş, haset, kin, düşmanlık, öfke, kibir, cimrilik, nemelâzımcılık vb."

Öyleyse biz de, bizlere en güzel örnek olarak gönderilen sevgili peygamberimizin güzel ahlâkıyla ahlâklanıp, kötü huy ve davranışlardan uzak durmalıyız.

Dipnot

**Prof. Dr. Mehmet SOYSALDI, Nevşehir Üniversitesi*

Yazının geniş kaynakçalarını web sitemizin makaleler bölümünde bulabilirsiniz.

Dünya Bir Yol Biz Yolcu

“Yanlış düşünceler yumağının sonucunda hayatlar kararıyorsa, mağduriyetler oluşuyorsa, hakka giriliyorsa kusura bakmayın bunu yapmaya hakkınız yok. Kendimize çeki düzen verip biraz daha dikkatli olmak zorundayız. Herkes kurallara uysa hayat daha yaşanılır hâle gelir, birbirimizden biraz daha emin oluruz. Birbirimizden emin olmadığımız için güvenemiyoruz ve dolayısıyla işlerimiz de düzgün bir şekilde ilerlemiyor.”

Hayat dediğimiz kavram birçok gizemi içinde barındırıyor. Her geçen gün yeni bir şey öğreniyoruz ya da herhangi bir kavramın idrâkine varıyoruz. Hayatın gizemini çözme hâlindeyken şaşırıyoruz da değiliz. Hayatın içindeki insan etkeni ise başlı başına bir hayret verici olay olarak karşımıza çıkıyor. Dünyada milyarlarca insanın olmasıyla birlikte milyarlarca şaşılabilir olayla karşılaşmamız mümkün oluyor.

Malûmunuz Üç Aralık Dünya Engelliler Günü vesilesiyle farkındalığı artırmak adına bazı etkinlikler ifâ ediliyor. Engelli bireyleri anlamak adına bir dizi etkinliklere imza atılıyor. Burada temel olarak tekrarlamak, engelli bireylerin karşısındaki en büyük engelleri sıralamak gerekirse; eğitim, tıbbî cihaz, istihdam ve geçinme sorunları olarak sıralayabiliriz. Bunların çözümü noktasında önemli adımlar atılsa da tıbbî cihaz temini noktasında ciddi sıkıntıların olduğunu ifâde etmek isterim. Belki birileri okur, duyar da yetkin kişilere ulaştırır ve bu konuda bazı adımlar atılır diye umut ediyorum.

İstihdam ve diğer konularda da sıkıntılar elbette mevcut. Daha evvel engelli bireyler, kurum kurum gezerek sınavlarını takip etme koşulu ile engelli kadrolarını bulmaya çalışırken merkezî sınav sistemi ile ÖSYM aracılığı ile bu konu hâll edildi. Yani engelli bireyler şehir şehir dolaşarak kurumların açtığı sınavları takip etmek zorunda değil, merkezî bir sınav ile sınav yapıyor, yine merkezî bir atama sistemi ile atamalar gerçekleştiriliyor. İstihdam basamağının ilk adımı olarak çok güzel bir kolaylık oldu, çünkü engelli kardeşlerimizin farklı şehirlere gitmesi, konaklaması, ulaşımı gibi konular ciddi sorun teşkil ediyordu. Ama bundan sonrası da biraz garip, istihdam aşamasındaki pozitif ayrımcılığın sonrasında da devam ederek kendini geliştirmiş olan engelli memurların, kariyer basamaklarında ilerlemesi konusunda destek verilmesi gerekiyor.

“Devletin engelli bireylere olan politikasının iyi gözden geçirilmesi ve hayata uygulanması konusundaki aksaklıkların ciddi bir şekilde ortadan kaldırılması gerekiyor.”

Bu konuların ciddi bir şekilde irdelenerek tartışılması gerekiyor, bir yazının konusunu ciddi bir şekilde aşan bir hacme sahip çünkü. Devletin engelli bireylere olan politikasının iyi gözden geçirilmesi ve hayata uygulanması konusundaki aksaklıkların ciddi bir şekilde ortadan kaldırılması gerekiyor. Ne demiş Şeyh Edebâlî, “İnsan’ı yaşat ki devlet yaşasın.” Her kim olursa olsun bütün insanların yaşama hakkı, hürriyet hakkı var. Dolayısıyla sağlıklı ya da engelli her kim olursa olsun hepsi bizim vatandaşımız o yüzden çeşitli vesilelerle hayata sıfır bir başlamış ya da daha sonradan yenik düşmüş bir kardeşimize bir engel de bizim olmamız hiç doğru değil, insanî değil, etik değil...

Buradan bir de günümüzde çok sıkça rastladığımız trafik kazalarına ve onun sonucunda nelere sebep olduğumuza da değinerek gözler önünde olan ama gözlerimize bir perde inmiş gibi bunu pek umursamayan zihinlerimize dikkat çekmek istiyorum. Trafik kazalarındaki artış gözle görülür bir şekilde artmış durumda. Bu kazaların sonucunda ölümler, sakatlanmalar, maddî hasarlar oluşmaktadır. Bakıyorum yine insanlar ellerinde cep telefonları, zihinleri başka yerde, aynalarını kontrol etmeden yola çıkmaları gibi bir sürü sorun silsilesi ile diğer insanların hayatına kastetmektedirler.

İnsan yaş alıyor, ama yaşı alırken bir olgunluk alâmeti olarak daha düşünceli olması gerekirken bazen ters de tepebiliyor. Aşırı hız, dikkatsizlik, dalgınlık, ihmal gibi sebeplerle trafikte maalesef kazalarla sıkça karşılaşılıyor. Bunun bir hak gaspı olduğunu da düşünüyor muyuz acaba? Evet, adı kaza ama öncesinde birbiri ardına olan ihmallere zinciri sonucu olduğunu da düşünüyor muyuz? Bir can kaybı kolay değil, ömür boyu sakat kalmasına sebep olmak vicdânen kaldırılacak bir durum değildir. O

yüzden yola çıkarken bütün bunları düşünerek hareket etmemiz lazım. Dalgın mıyız, kullanmayalım aracı, otobüsle ya da taksiyle gidelim nereye gideceksin. Siz dalgınsınız diye, telefonunuzda bir mesaja cevap vereceksiniz ya da oyun oynayacaksınız diye kimse sizin verdiğiniz bu zararı çekmek zorunda değil. Trafik kurallarına uymayan kişilerin bazen çok mesnetsiz bir iddiası da olur ki çok yanlış, kurallar uymamak için vardır gibi sokak tabiri ile ortaya atılmış çirkin bir düşünce.

Yanlış düşünceler yumağının sonucunda hayatlar kararıyorsa, mağduriyetler oluşuyorsa, hakka giriliyorsa kusura bakmayın bunu yapmaya hakkınız yok. Kendimize çeki düzen verip biraz daha dikkatli olmak zorundayız. Herkes kurallara uysa hayat daha yaşanılır hâle gelir, birbirimizden biraz daha emin oluruz. Birbirimizden emin olmadığımız için güvenemiyoruz ve dolayısıyla işlerimiz de düzgün bir şekilde ilerlemiyor. Dünyada kendimizi çok uyanık zannediyoruz. Ama hiç düşünmüyoruz ki dünya bir yol, biz yolcuyuz. Hancı değiliz ki oturup ağlayalım.

İnsan Olmak

Biter mi dünyanın işi
Bu acele, telâş niye
Rezzak olan verir aş
Bu boğuşma,dalaş niye

Çocuklar var, gözü yaşlı
Ela gözlü, kalem kaşlı
Tanklar ezer, çelik başlı
Bu dövüşme, savaş niye

Isınıyor her gün küre
Dayanamaz onca kire
Hemen varmalı fikire
Bu tembellik, yavaş niye

Çoğalıyor her gün çöller
Kurak oldu, sulu yerler
Çekilip küçüldü göller
Bu ucuzluk, beleş niye

Gez dolaş Japonya, Çin'i
En güzeli İslâm dini
Sevgi varken bırak kini
Bu mavzerle, keleş niye

Kanla sınır çizenler var
Suya yazı yazanlar var
Adâleti bozanlar var
Bu taksimle, üleş niye

Hilkatıyım açtım elim
Duâ eder kendi dilim
Vakti ecel gelir ölüm
Bu kahkaha, gülüş niye

Ramazan PAMUK

İslâm'ın Kubbesi Semerkant

“Buhârâ ve Semerkant, İslâm kültür ve medeniyetinin önemli merkezlerinden. Fakat Semerkant şehrinin bu yakıştırmaya daha münâsip olduğu bir gerçektir. Zira Semerkant, biri doğa bilimlerine dayanan, diğeri de İslâmî ilimlere dayanan iki gerekçeyle İslâm'ın Kubbesi yakıştırmasını hak etmektedir.”

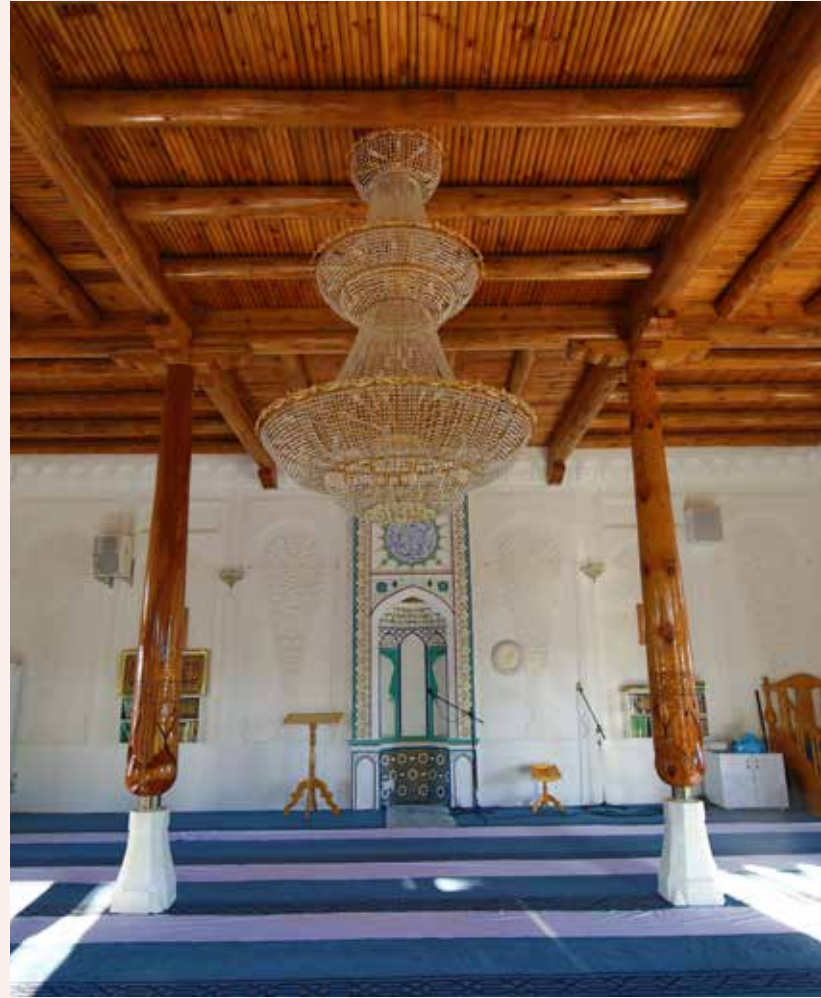

Taşkent, Semerkant arası 305 km ve yollar gâyet bakımlı. Fakat azamî hız sınırınının 60 km olması ve birkaç kilometrede bir koyulan radar kameraları yol süresini biraz uzattı. Semerkant'a vardığımızda tarihî Registan Meydanı'ndan geçip Emir Timur'un kabrine yürüme mesâfesinde evden bozma bir aparta yerleştik. Özellikle Registan Meydanı'nda birçok yabancı turist, baştan sona tarih olan bir şehrin havasını teneffüs ediyordu. Şehirdeki kerpiçten yapılmış geniş avlulu ve geniş kapılı evler, birkaç ailenin birlikte konakladığı iskân kültürünün, henüz bozulmadığını göstermekteydi.

Timur'un Tüzûkât-ı Tîmûrî adlı hâtıratında kaydedilen nakillerden anlaşıldığına göre kendisi, Nakşbendiyye Tarikatı'nın mühim sîmâlarından Emir Külâl'e müntesiptir. Kaderin cilvesine bakınız ki Ankara Savaşı'nda mağlup ettiği Yıldırım Bâyezîd Han ise Emir Sultan'ın mürididir. İki Emir'in müridi birbirlerine düşmüş ve Türk-İslâm tarihinin seyrini bütünüyle değiştirecek bir savaşa kalkışmışlardır. Zira Yıldırım Bâyezîd yönünü Batı'ya, Timur ise Çin topraklarına dönseydi Türkler dünyanın tamamına hükmedebilecek ve bugün farklı bir tarihten söz edilebilecekti. Fakat son günlerde Kassam Tuğayları sözcüsü Ebû Ubeyde'den sıklıkla işittiğimiz gibi "Allah işinde galiptir." Hikmet-i Hüda böyle tecelli etmiş ve Yıldırım Bâyezîd esir edilip de Timur'un huzuruna çıkarıldığında Timur, dünyanın geçiciliğini ve yaptıkları savaşın anlamsızlığını zimnen ifâde eden şu cümleyi söylemekten kendini alamamıştı: "Koca dünya kala kala bir kör ile bir topala kaldı!" Öyle ya Yıldırım Bâyezîd, kör; Timur ise topaldı.

Emir Timur, dünyanın hangi coğrafyasından ve tarihin hangi zaman aralığından baktığınıza göre değerlendirilebilecek bir şahsiyettir. Bu kadarını söylemekle yetinip yargılamayı, konunun uzmanı olan tarihçilere bırakalım. Fakat husûsen ifâde etmek gerekir ki ashâbın en son vefat edenlerinden Kusem İbn Abbas'ın türbesini yaptıran, torunu Uluğ Bey'in dünya çapında bir astronom olabilecek şekilde yetişmesini

"Yaklaşık 600 yıl önce Uluğ Bey'in yaptırdığı gözlemevindeki araştırmalara göre bir günün zamansal dilimi, bugünün verilerine göre tespit edilenden yalnızca 52 saniye eksiktir."

sağlayan ve kendisini hocası Aziz Nur Seyyid Bereke'nin ayakucuna defnettiren de Timur'un ta kendisidir. Bütün bunlar bizi türbenin başında bir Fâtîha okumaya iten sebeplerdir.

Buhârâ ve Semerkant, İslâm kültür ve medeniyetinin önemli merkezlerinden. Aslında bir Fars şairin şiirinde İslâm'ın Kubbesi, Buhârâ kentine sıfat olarak takdim edilmiştir: Buhârâ kubbetül'l-İslâm medinest/Semerkand saykal-i

rûy-i zeminest. Fakat bizim gönlümüz Semerkant şehrinin bu yakıştırmaya daha münâsîp olduğunu söylemektedir. Zira Semerkant, biri doğa bilimlerine dayanan, diğeri de İslâmî ilimlere dayanan iki gerekçeyle İslâm'ın Kubbesi yakıştırmalarını hak etmektedir.

Doğa bilimlerine dayanan somut gerekçe şudur ki astronomi bilimine damga vuran Uluğ Bey, Semerkant'ta medresesini ve gözlemevini kurmuş, gök bilimine dair araştırmalar yapmış, İslâm bilim tarihinin Batı'ya müspet tesirinin en nadide örneğini sergilemiştir. Yaklaşık 600 yıl önce Uluğ Bey'in yaptırdığı gözlemevindeki araştırmalara göre bir günün zamansal dilimi, bugünün verilerine göre tespit edilenden yalnızca 52 saniye eksiktir. Gözlemevi yarıçapı 40 metre olan bir dâirenin, sekizde biri kadar olup merdiveni andırmakta, tepeden güneş ışığının vuracağı bir dehlizle açılmal-zamansal hesaplamalar yapmaktadır. Rus Arkeolog Vjatkın tarafından 1908'de bulunmuştur ve bugün Uluğ Bey'in diğer eserlerinin de sergilendiği bir müzeye dönüştürülmüştür. Uluğ Bey'in matematik ve astronomideki derinliği, gök biliminde bir ekol oluşturacak düzeydedir. Müslümanların gök bilimine sundukları harika katkılardan dolayı İslâm'ın Kubbesi, Semerkant'tır.

İslâmî ilimlere dayanan gerekçe ise dinimizin Kur'ân-ı Kerim'den sonraki en muteber kaynağı olan Sahîhu'l-Buhârî adlı hadis kitabımızın müellifi İmam Buhârî, Semerkant'ta medfundur. Bugün kabri etrafında îmar faaliyetleri devam etmekte ve bir Hadis Medresesi inşâ edilmektedir. Kubbe nasıl yeryüzünün himâyesini ifâde ediyorsa, hadisler de âyetleri mânevî tahriften koruyan kubbeler olarak mütalaa edilmelidir. Zira Kur'ân-ı Kerim'in fert ve toplum hayatını yöneten bir metne dönüşmesi, Peygamber Efendimiz'in, söz, fiil ve takrirlerini toplayan eserlerle mümkün olabilmiştir. Hâkezâ ehl-i sünnet itikadının iki imamından biri; Mâtürîdiyye Mezhebinin kurucusu, müfessir ve fakih Ebû Mansûr Muhammed Mahmûd el-Mâtürîdî, Semerkant'ta medfundur. Bu iki

zatin, İslâm ilim tarihindeki yadsınamaz yeri ve öneminden dolayı İslâm'ın Kubbesi sıfatını, Semerkant şehrine vermek daha münasiptir diye düşünmekteyiz.

İtikadda mezhep imamımız olan Türk asıllı İmam Mâtürîdî, bugün Çâkerdîze Mezarlığında medfundur. Siyab şehrindeki bu bölge ve mezarlık, Sovyetler tarafından iskâna açılmış ve talan edilmiştir. Rivâyete göre bu bölgede yaklaşık 40.000 âlim ve evliyanın mezarı bulunmaktadır. 2000 yılında İmam Mâtürîdî Türbesi, dönemin Cumhurbaşkanı tarafından yapılmış ve Çâkerdîze Mezarlığında medfun bulunanların isimleri sembolik taşlara kaydedilmiştir. Bu taşlar, mezarlıkta medfun zatların adını taşımakta ve türbenin etrafında bulunmaktadır. Mâtürîdî Türbesi'nin gün batımındaki ihtişamı, zihnimize kazınan unutulmaz fotoğraflardandı.

Bir seher vaktinde ziyaret ettiğimiz Kusem İbn Abbas (r.a.), Peygamber Efendimiz'in amcasının oğludur. Görevlinin anahtarı bize uzatıp türbenin açılış vazifesini tevdi etmesi, seyahatimizin en unutulmaz anlarından. Şaşkınlık ve heyecanla kapıyı açarken, bahtiyarlığımızı tarif edecek bir kelime yoktu. Zira Hz. Hüseyin'in sütkardeşi de olan Kusem İbn Abbas (r.a.), Risale-panah Efendimiz Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v.)'nın âlem-i cemâle irtihalinde mühim vazifeler üstlenmiştir. Peygamber Efendimiz'in mübarek bedeninin yıkanması, kefenlenmesi ve mezara indirilmesinde yer almış; kabri mübarekeden en son çıkan o olmuştur. Dolayısıyla Rasûl-i Ekrem'e en son dokunan kişi olarak tanınmaktadır. Bugün Semerkantlılar olarak Şâh-ı Zinde olarak adlandırılan ve 12. yüzyılda inşa edilen bu yapılar topluluğunun mânevî kalbinde Kusem İbn Abbas'ın türbesi yer almaktadır. Zira Şâh-ı Zinde/Yaşayan Sultan isimlendirmesinden de anlaşılacağı üzere Özbekler için bu türbe, mânevî yaşam merkezi ve istifâde menbaıdır. Kusem İbn Abbas (r.a.)'ın türbesi, Emir Timur tarafından İslâm'ın beş şartından ilhamla beş katlı olarak yaptırılmıştır. Rûha zindelik veren sanat ve estetik harikası, Şâh-ı Zinde...

“Dinimizin Kur’ân-ı Kerim’den sonraki en muteber kaynağı olan Sahihu’l-Buhârî adlı hadis kitabımızın müellifi İmam Buhârî, Semerkant’ta medfundur. Bugün kabri etrafında îmar faaliyetleri devam etmekte ve bir Hadis Medresesi inşâ edilmektedir.”

Dipnot

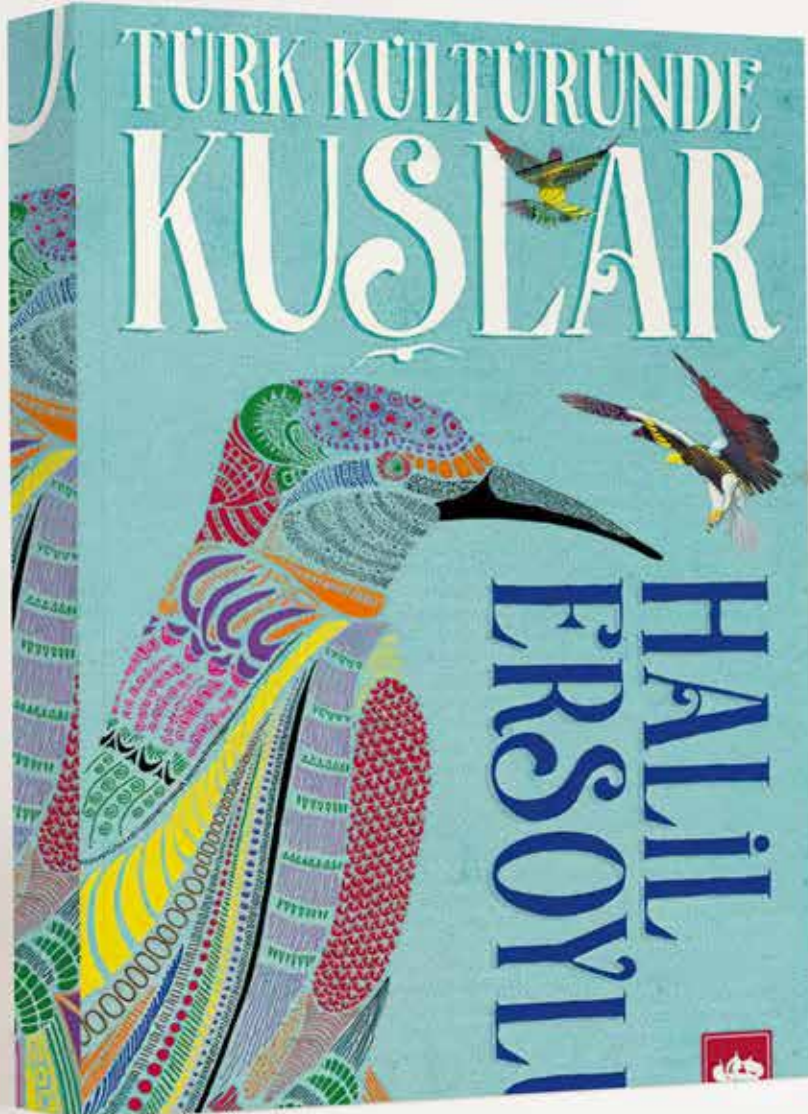
- * Dr. Hamit DEMİR - Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
- 1.İslâm âlimlerinin, bilim tarihine katkıları için bk. Fuat Sezgin, Bilim Tarihi Sohbetleri (İstanbul: Timaş, 2018).
 - 2.Uluğ Bey'in astronom kimliğine dair detaylı bilgi için bk. Emine Sonnur Özcan, "Astronom-Hükümdar Uluğ Bey ve Bilim Şehri SEMERKAND", Tübitak Bilim ve Teknik Dergisi, (Nisan 2017), 86.
 - 3.Detaylı bilgi için bk. Şükrü Özen, "Mâtürîdî", Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, (Erişim: 17.11.2023).
 - 4.Detaylı bilgi için bk. Abdulhalık Bakır, "Kusem İbn Abbas", Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, (Erişim: 17.11.2023).

Türk Kültüründe Kuşlar

“Türkler asalak, toplayıcı bir hayat tarzı süren insanlar değillerdi. Hayatlarında aktiftiler. Bu özelliklerinden olsa gerek çeşitli sebeplerden dolayı benimsedikleri hayvanlar da tıpkı kendileri gibi tabiatta aktif, hazır konmayan, başkasının artığıyla beslenmeyen canlılar olarak göze çarpmaktadır.”

En eski çağlardan beri çeşitli kuş adları Türk düşüncesinde, dil, yaşayış ve kültüründe şu veya bu ölçüde ve önemde pek çok varlığa isim olmuş veya unvan olarak kullanılmıştır. Nitekim Türkler arasında soy, boy, kişi adları, unvanları ile yaşadıkları çevrelerdeki şehir, dağ, ırmağ, göl gibi yerlere verilmiş adlar içinde kuşlara ait bulunanlar oldukça fazladır.

İslâm öncesi Türk inançları içinde bazı tanrı ve rûh adları bile kuşlarla ilgilidir. Zamanın derinliğinde, hayalin, düşünüşün ve kurgunun alabileceğine genişliğinde ve inceden inceliğinde sese, söze, renge, çizgiye, notaya, ezgiye ve daha pek çok şeye girip çıkarak, gündelik yaşayıştan başlayan ve şiirdeki varlığı öncelikli olmak üzere, güzel sanatların hemen her dalında kuşlar Türk kültürü açısından müstesna bir yere konmuşlardır.

Türklerde her boyun, kendisinin tanınmasını sağlayacak mutlaka bir arma/simgе olarak bayrağında bulundurduğu bir kuş türü vardır. Mesela Kayı Boyu şunkar/sungur (doğın cinsinden olan av kuşları için verilmiş umumi bir ad), Bayat Boyu ügi/baykuş, Çepni Boyu humay/hüma kuşunu kendilerine simge olarak benimsemişlerdir. Türk kültüründe daha çok güçlü doğınlar, alıcı kuşlar ve kartallar yer alır.

Türk kültüründe yer alan kuşların hiçbirisi leş yiyen kuşlardan olmaması dikkat çeken önemli husustur. Mesela Türklerde önemli bir yere sahip olan kurdun da leş yiyen bir hayvan olmadığı bilinmektedir. Kurt ve kuşlar bu özellikleriyle birleşmektedirler. Türkler asalak, toplayıcı bir hayat tarzı süren insanlar değillerdi. Hayatlarında aktiftiler. Bu özelliklerinden olsa gerek çeşitli sebeplerden dolayı benimsedikleri hayvanlar da tıpkı kendileri gibi tabiatı aktif, hazır konmayan, başkasının artığıyla beslenmeyen canlılar olarak göze çarpmaktadır.

Türkler olarak bizlerin edebî alanlarımızda masallarımızda, hikâyelerimizde, şiirlerimizde pek çok kuş türüne rastlanır. Yine kuşların kullanımını kültürümüzde sadece şiir, destan, hikâye gibi edebî türlerle sınırlı kalmamış çeşitli el sa-

natlarında, halıdan kilime, taş ve ağaç işlemeciliğine ve pek çok sahaya motif olarak yayılmıştır.

Bu ay sizlere anlatmaya çalışacağımız kitap Prof. Dr. Halil Ersoylu'nun hazırlamış olduğu "Türk Kültüründe Kuşlar" adlı eseridir.

Türk kültürünün sembollerini, günümüzdeki izlerini, gayriihtiyarî kullandığımız deyimlerin dile yolculuğunu akıcı ve yalın bir dille anlatan kitap, çeyrek yüzyılı aşkın bir süre önce Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi'nde yayımlanmış üç makalenin bir araya getirilmesi ile başlıca üç ana bölümden oluşmuş bulunmaktadır. Birinci bölümde "Türk Dünyasının Düşünce, Dil ve Edebiyatındaki Bazı Kuşlar", ikinci bölümde "Türk Dünyasının İnanç ve Yaşayışındaki Bazı Kuşlar" ve üçüncü bölümde ise "Türk Dünyasının Folklor ve Etnografyasında Süs Unsuru Olarak Kullanılan Bazı Kuşlar" yer almaktadır.

Kitabın önsöz bölümünde yazarın şu ifâdeleri dikkat çekicidir:

"Kiminin yanık yanık, pek dokunaklı ötüşü, kiminin viranelere tüneyişi, duruşuyla dahi göreni, duyanı ürkütüşü, kiminin artık büyüyen yavrusunu, kendi barınağını kurması için gagalayıp yuvasından atışı, kiminin özellikle renk ve desen uyumlu, o pek alımlı kuyruğunu açıp kabarmak, sanki kurumlanmakla, hani denir ya kendisini fazlaca ağırdan satışı, kiminin özülle sözüyle nazlı mı nazlı bir genç kıza örnek olup seke seke yürüyüşü, kiminin avına pençe atmakta sanki gözünü kan bürüyüşü, kiminin rast gelip de seyretmek için dağ bayır aşırı, hayran bırakıp şaşırı güzelligi, kiminin daha bir nice özelliği, hele kişiöğlunun benzetmesi, o gözle bakıp görmesi, "Öyledir!" diye sanması veya sayması sonucunda kuşlar tabiatın olduğu kadar, insanın da birçok yönden vazgeçilemezleri arasına giregelmiştir."

Halil Ersoylu, Türk Kültüründe Kuşlar

Ötüken Yayınları,

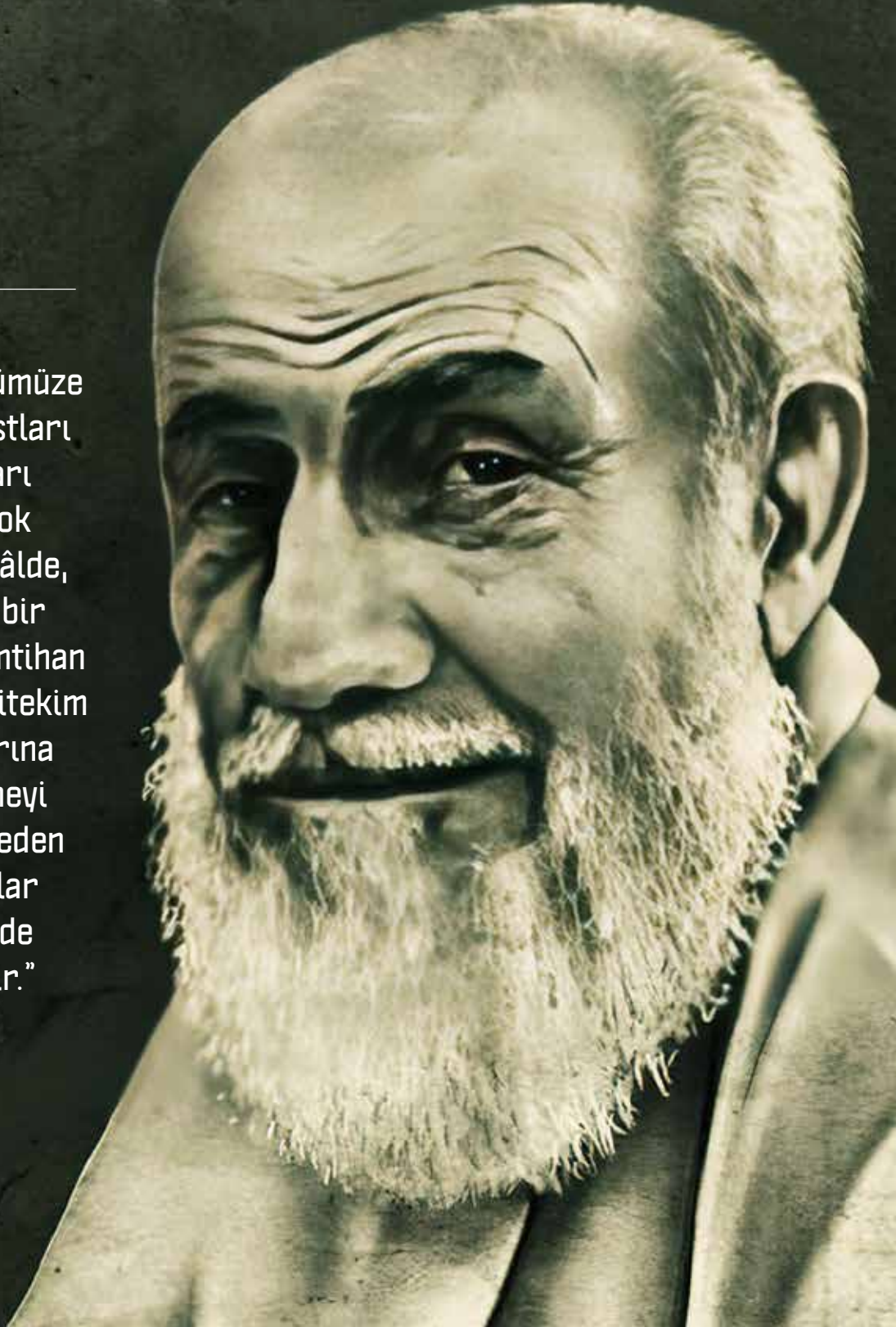
Tel: 0 212 2510350

Ali Ulvi Kurucu'nun Hicreti

“Tarihten günümüze nice Allah dostları buldukları yerlerde çok sevildikleri hâlde, böyle yıkıcı bir zümreyle de imtihan olmuşlardır. Nitekim Allah dostlarına hakaret etmeyi marifet zanneden câhil insanlar her dönemde olagelmiştir.”

1 930'lu yıllarda Ali Ulvi Kurucu Bey'in babası İbrahim Efendi mahalle camiinde imamlık yapmaktadır. Din eğitiminin baskı altında tutulduğu yıllardır. Bir gün sabah namazı öncesi görev yaptığı camide çocuklara Kur'an öğretirken camiyi polisler basar. Babası polislere suçüstü yakalanmamak için birden olduğu yerden fırlar ve müezzin mahfiline doğru koşar. Bu sahne o sıralar çocuk olan Ali Ulvi Bey'in zihninde yer tutar.

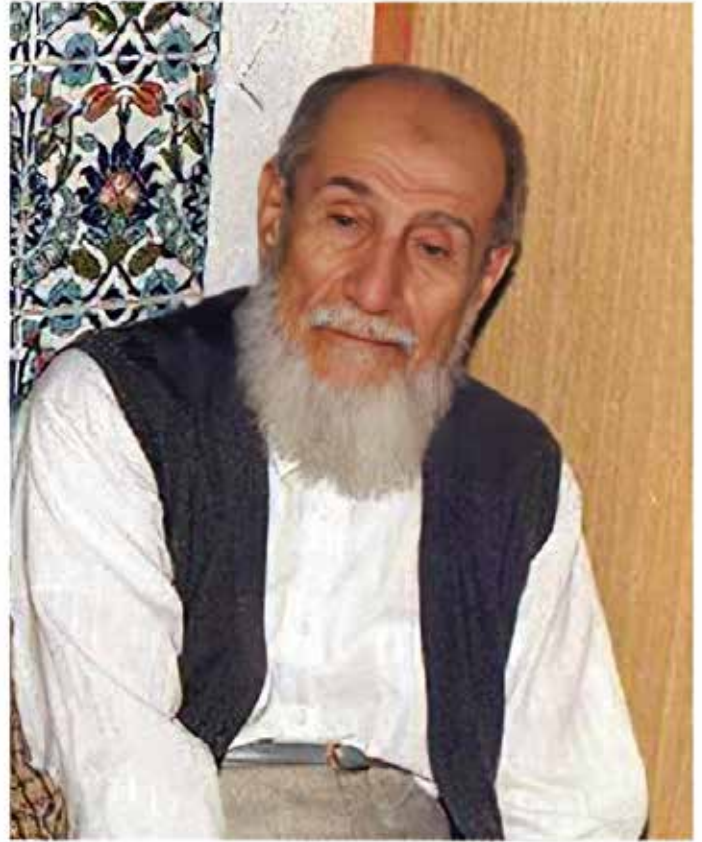
Ne var ki polisler ders yapıldığını görür ve tutanak tutarlar. İbrahim Efendi belki insafa gelir ümidiyle polise âdeta yalvarır. Şöyle der: "Beyefendi,istirhâm ederim. Bakınız daha sabah ezanı okunmamışken, ben rahat evimi bırakıp gelmişim. Bu yavrular ilim için, sıcak yataklarından kalkıp karanlıkta buraya geliyorlar. Bunları kaldıran, giydiren, gönderen anaları düşünün, onların Kur'an'a olan aşklarını düşünün... Beyefendi, ben de evimde oturur rahat ederim. Daha evimde bir kahvaltı etmiş adam değilim. Sadece ismini duyarım, kahvaltı nedir bilmem."

Merhûm İbrahim Efendi işte böyle dil döker polis memuruna. Ne var ki o gün de ileriki günlerde de aynı suçtan dolayı takibata uğrayacak ve yargılanacaktır. İbrahim Efendi gibi kahraman hocaların bu fedakârlıkları bugün bizleri derin derin düşüncelere daldırıyor. Onlar yanlarını rahat yataklarından koparmayı başarmış ve o zor günlerde talebe okutmaya gayret etmişlerdir. Daha sabah bile olmadan, kahvaltı nedir bilmeden bu gayretler gösterilirken, bizler bugün adeta nimetlere battığımız halde ne yazık ki çok az fedakârlık yapıyoruz.

Medine'ye Hicret

İbrahim Efendi temkinli ve istişare yapmayı seven bir zattır. Her konuda hocası ve müşşidi Fahri Efendi'ye danışmayı ihmal etmez. Bir gün Fahri Efendi'nin yanına gider ve kendisine elinde bir miktar para olduğunu, bu parayla köyde bir tarla almak istediğini söyler. Kendisine bu konuda bir tavsiyesi olup olmadığını sorar. Fah-

"6 sene Kahire'de, 56 sene de Medine-i Münevvere'de yaşayan Ali Ulvi Kurucu Bey gurbet ellerdedir ama vatani Türkiye'yi hiçbir zaman unutmamıştır. Hep duâları Türkiye ilelidir."

ri Efendi hiç beklenmedik bir tavsiyede bulunur:

"İbrahim Efendi, eğer benim elimde böyle bir para olsa, her şeyden önce hicret ederdim. Oğullarımı okuturdum. Bak benim oğullarımdan birisi marangoz, birisi tenekeci, birisi kunduracı oldu. İnsanın kendi kendine çocuklarını okutması çok zor oluyormuş. Eğer param olsa

idi, hicret eder, çocuklarımı okutabileceğim bir yere giderdim.”

1934 yılında geçen bu konuşmadan sonra İbrahim Efendi sürekli evde hicretten bahseder

ve medreseleri kapatanlara karşı da üzüntüsünü ifâde eder. Ta ki 1939 yılında çocuklarının ilim tahsili için Medine'ye hicret edinceye kadar... Yine bir aile içi sohbette İbrahim Efendi, Peygamber Efendimiz (s.a.v.)'in hayatındaki hicretle ilgili bir detaydan bahseder.

Sevgili Peygamberimiz'e ilk vahiy gelince Hazreti Hatice Annemiz (r.anhâ.) onu amcaoğlu Varaka bin Nevfel'e götürür. Varaka onun peygamberlikle görevlendirildiğini söyleyip onu tebrik ettikten sonra şöyle ilginç bir şey söyler: "Ah kavmin seni Mekke'den çıkaracakları gün, keşke ben de sağ ve sıhhatte olsam da sana yardım etsem."

Bunun üzerine Peygamber Efendimiz üzülüp heyecanlanarak; "Kavmim beni Mekke'den mi çıkaracak?" diyerek hayretini ifâde eder. Mekke halkı tarafından sevilen, sayılan "Muhammedü'l-Emîn" denilerek güvenilen ve kıymetli eşyalarını kendisine emânet ettikleri bir zâta böyle bir muameleyi nasıl yaparlar, buna şaşırmıştır. Bunun üzerine Varaka ona şöyle der:

"Evet, hiçbir peygamber, dâvâsını, kendi memleketinde yürütememiştir. Tebliğini yapabilmesi, risâletini yapabilmesi ve zafer kazanabilmesi, muhakkak memleketinden hicret ederek mümkün olabilmiştir. Keşke o gün sana yardım edebilseydim."

Varaka bin Nevfel'in bu sözleri bugün de hâlâ güncelliğini koruyor. Kendi memleketine hizmet eden ve memleketinin her yönden kalkınması için öncülük yapan birçok değerli şahsiyet, bir kısım saygısız kimseler tarafından karalanıyor ve iftiralara mâruz bırakılıyor. Tarihten günümüze nice Allah dostları buldukları yerlerde çok sevildikleri halde, böyle yıkıcı bir zümreyle de imtihan olmuşlardır. Nitekim Allah dostlarına hakaret etmeyi marifet zanneden câhil insanlar her dönemde olagelmıştır.

Vedâ Ziyareti

Artık bu zor yolculuğa çıkmaya karar veril-

miştir. İbrahim Efendi bir gün oğlunu karşısına alır ve ona şöyle söyler: “Biz de hicret ederek, memleketimizde elde edemediğimiz ilim silahını, hâriçte kazanıp temin etmek için gidiyoruz. Biz şimdi gelecekteki ilim ve fazilet savaşını kazanmak için, o silahlarla silahlanmaya gidiyoruz.”

Hicret günü yaklaşırken İbrahim Efendi hicret sevgisini gönüllerine düşüren mürşidi Fahri Efendi ile vedalaşmaya gider. Fahri Efendi o gün ona şunu söyler: “İbrahim Efendi, hayatta birçok şey tebrik edilir. Tebrike asıl şayan olan hicrettir. Hicret hakkında vârid olan âyet-i kerime, hicretin çok zor olduğunu gösterir. Senelerden beri benim arzu edip de yapamadığım bu hâli Cenab-ı Hak size verdi. Diğer âyet-i kerimeler bütün müjde doludur. Allah sizi bırakmaz. Yalnız Medine-i Münevvere ilk gideni ilkin bir sıkar, derler. O sıktıktan sonra açar, derler. Sıkıldığınız zaman da yavrum, sizi imtihan ediyor bilin. Çile müddetidir. O çile dolar, imtihanın müddeti biter, imtihanı kazanırsınız inşallah.”

Ve hicret vakti gelmiştir. İbrahim Efendi ve ailesi, bakkal dükkânından ortağı Mustafa Efendi ve ailesi ile birlikte iki aile temelli hicret niyetiyle mübârek beldelere giderler. Fakat Mustafa Efendi orada kalmaktan vazgeçer. Hac vazifesini yaptıktan sonra memleketine geri döner. İbrahim Efendi ise ailesiyle birlikte yerleşeceği Medine’ye geçerler. Bu arada 18 yaşında olan Ali Ulvi Kurucu ise tahsil için Kahire’ye geçer.

Kahire’deki talebelik yıllarında çok bereketli bir ilim hayatı yaşar. Şeyhülislâm Mustafa Sabri, Zâhid Kevserî, Yozgatlı İhsan Efendi, Ali Yakup, Mustafa Runyun ve Miralay Sâdık Bey ve Hasan El-Bennâ gibi isimlerle tanışmıştır. Sonrasında Medine yıllarında ise Mahmud Sami Efendi, Mehmet Zâhid Efendi, Saatçi Osman Efendi, Ebu’l-Hasen Nedvî ve Lâdikli Ahmed Efendi gibi birçok önemli şahsiyetle görüşmüştür.

1987-1990 yılları arasında “Nûrlu Belde Medine’den” başlığı altında yayınlanan yetmiş kadar yazısı 1990 yılında Gecelerin Gündüzü adıyla kitaplaştırılmıştır. 1993 yılında M. Er-

“İbrahim Efendi, hayatta birçok şey tebrik edilir. Tebrike asıl şayan olan hicrettir. Hicret hakkında vârid olan âyet-i kerime, hicretin çok zor olduğunu gösterir. Senelerden beri benim arzu edip de yapamadığım bu hâli Cenab-ı Hak size verdi. Medine-i Münevvere ilk gideni ilkin bir sıkar, derler. O sıktıktan sonra açar, derler.”

tuğrul Düzdağ Bey, eşi ve küçük oğlu ile birlikte Medine’de bir müddet evinde misafir olmuş ve yetmiş beş saatlik bir ses kaydı ile hatıralarını kaydetmiştir. Neticede 5 ciltlik şâheser niteliğinde bir hâtirat ortaya çıkmıştır.

6 sene Kahire’de, 56 sene de Medine-i Münevvere’de yaşayan Ali Ulvi Kurucu Bey gurbet ellerdedir ama vatani Türkiye’yi hiçbir zaman unutmamıştır. Hep duâları Türkiye ile. Kızı Sare Kurucu babasının bitmek bilmeyen Türkiye özlemine bir mülakatta şöyle anlatıyor:

“Babam, Türkiye’yi çok severdi. Türkiye onun için kıymeti bir taş gibiydi. Sevgisini hep içinde taşırdı. Türkiye’ye tek bir laf söylettirmezdi. Türkiye için çok dertlenirdi. 28 Şubat döneminde 8 yıllık eğitim kararı çıktığı gece üzüntüsünden beyin kanaması geçirmişti. Çünkü babamın amcası Hacı Veyiszade Mustafa Efendi, Konya’da imam hatip liselerini kurmak için dükkân dükkân dolaşip yardım toplamış. Babam, imam hatip mezunları doktor olsun, mühendis olsun, Reis-i Cumhur olsun isterdi. Nitekim de oldu elhamdülillah.”

Ali Ulvi Kurucu Bey 3 Şubat 2002 tarihinde Medine’de vefat eder. Bu yazıda hatıratından istifâde ederek onun hicret sürecini anlatmaya çalıştık. Cenab-ı Hak kendisine ve tüm geçmişlerimize rahmet eylesin. Bizlere de yeniden Ali Ulvi Kurucu gibi asil Peygamber âşıkları lütfetsin.

Kötülüğe Karşı Çizgileriyle Savaşıyorlar

“Nitekim o kadar çarpıcı resimler ve çizgiler görüyoruz ki hakikaten çok etkileniyoruz. Bazı çizimler bizi hüznülere, kederlere sevk ediyor. Bazı çizgiler ise gözlerimizi yaşartıyor.

Zira bu kirli ve kanlı hücumlarda ölenler çocuklardır, hayatlarını kaybedenler küçücük bebeklerdir. İnsanın havsalası almıyor, vicdanlara sığmıyor.”

Bir ayı geçti. Dünyada yaşanan en büyük kötülüklerden birine şahit oluyoruz. Bu, İsrail terör örgütünün Gazze'deki ve Filistin bölgesindeki masum çocuklara, hastalara, yaşlı insanlara, kadınlara, bütün sivillere uyguladığı soykırımdır. Katliam, dünyanın gözü önünde cereyan ediyor ve yeryüzünde bulunan yaklaşık 200 devlet bu alçakları durduramıyor. Türkiye'nin gayreti ve birkaç ülkenin çabası var ama sonuç alınabilecek mi, henüz belli değil. Her üç dakikada bir masum çocuk, soysuzların attığı bombalar yüzünden hayata veda ediyor. Gözlerimiz yaşlı, kalbimiz kırık, hüznün ve çaresizlik içinde şehitlerimize sadece duâ edebiliyoruz. Canilere lanet yağıdırıyoruz.

Herkesin elinden bir şeyler gelebilir. Bu insanlık âfetini, bu Siyonizm depremini, bu emperyalizm zelzelesini önleyebilmek için direnebiliriz. Mutlaka mukavemet edebiliriz. Herkesin kendine göre bir gücü vardır. Mesela bakkallarımız ve marketlerimiz İsrail, ABD, İngiltere, Fransa ve Almanya mallarını satmayarak Filistin'deki mücâhitler gibi savaşılabirler. Yazarlarımız asrın zulmünü yazılarında ve kitaplarında ele alabilirler. Ressamlarımız bu cihan felaketini resmedebilirler. Müzisyenlerimiz notalarıyla, şarkılarıyla, türkülerıyla hüznü Filistin şarkılarını, Gazze türkülerini insanlığa armağan edebilirler. Sinema ve tiyatro yönetmenlerimiz bu büyük acıyı dizilere, filmlere ve sahnelere taşıyabilirler. Bu çalışmaları yapmak esasen insanlık vecibesidir. Hiç kimse bu sorumluluktan, yükümlülüğten kurtulamaz. Haberleri dinlemeyerek, ekranlara bakmayarak, başımızı kuma sokarak bu mesuliyetten asla kurtulamayız. Mesela ilim, fikir, kültür ve sanat dergileri de bu konuda üzerlerine düşeni yapmalı. Somuncu Baba dergimiz Müslümanların bu büyük acısını son iki aydır gündemde tutuyor, büyük ihtimalle tutmaya devam edecek. Zira Akdeniz'e sömürgeci devletlerin yığıdığı gemiler, bu hadisenin küçük bir Gazze meselesi olmadığına işaret ediyor. Bazı zengin ve güçlü ülkeler dünyaya gözdağı veriyor. Başta ABD olmak üzere hırslarına ve kibirlere mağlup olan ülkeler, üçüncü

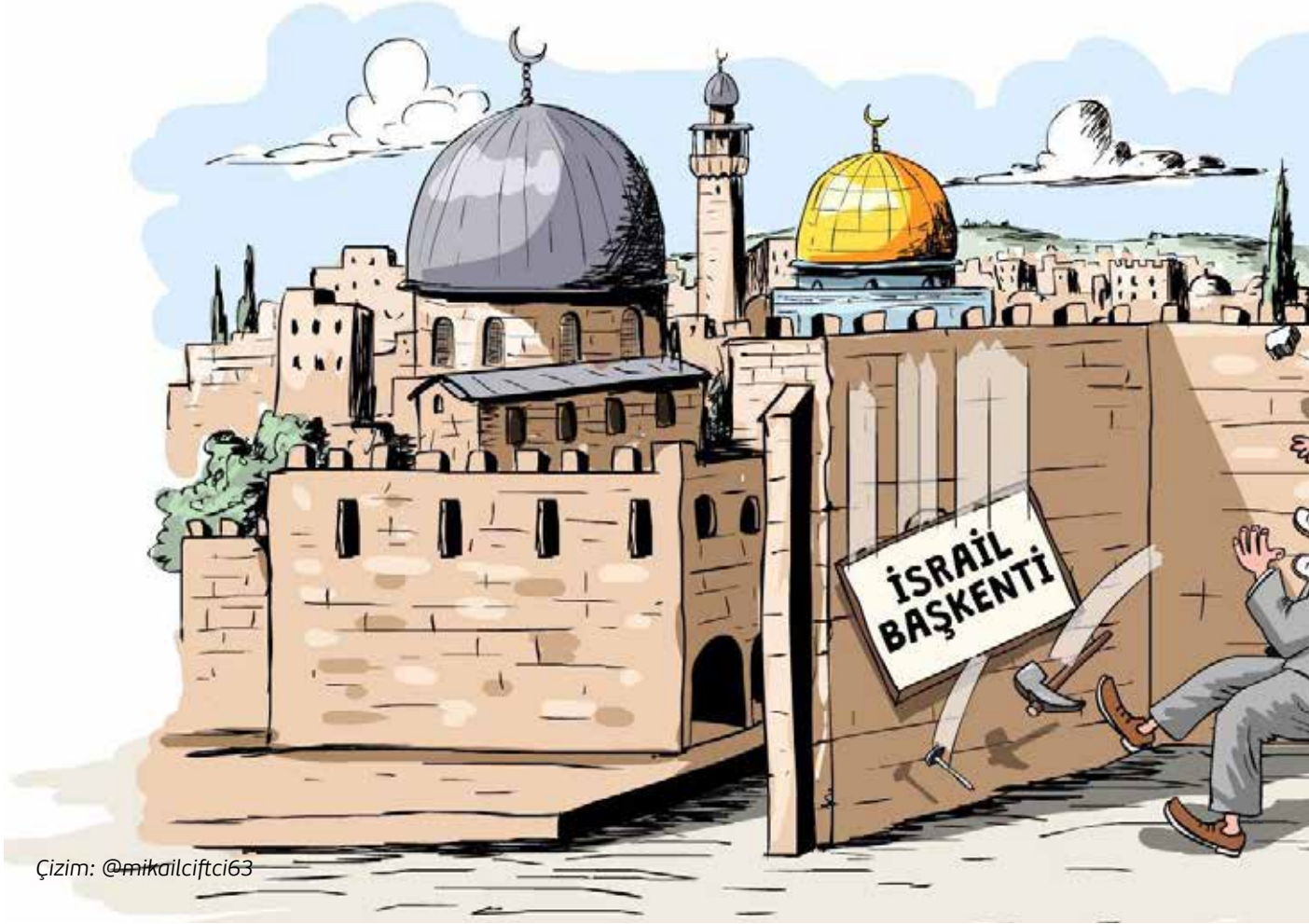
“Emperyalistlerin gözlerini kan bürüdü mü bir şey görmez. Sadece öldürmeyi bilirler. Bilhassa çocukları... Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan, İsrail'in elebaşına ne demişti: 'Siz çocukları öldürmeyi iyi bilirsiniz!'”

dünya savaşını çıkartmanın hesabı içindedirler. Dünya haritasında yeni değişiklik yapma derdindedir.

Herkese Kutlu Görev

Bu hengâme içinde ressamlarımız ve çizerlerimiz ne yapacak? Asıl iş onlarda. En büyük uyarıyı onlar yapabilir, en güzel uyanışı kalplerinden duydukları mânevî seslerle insanlık vicdanında sağlayabilirler. Nitekim o kadar çarpıcı resimler ve çizimler görüyoruz ki hakikaten çok etkileniyoruz. Bazı çizimler bizi hüznünlere, ke-

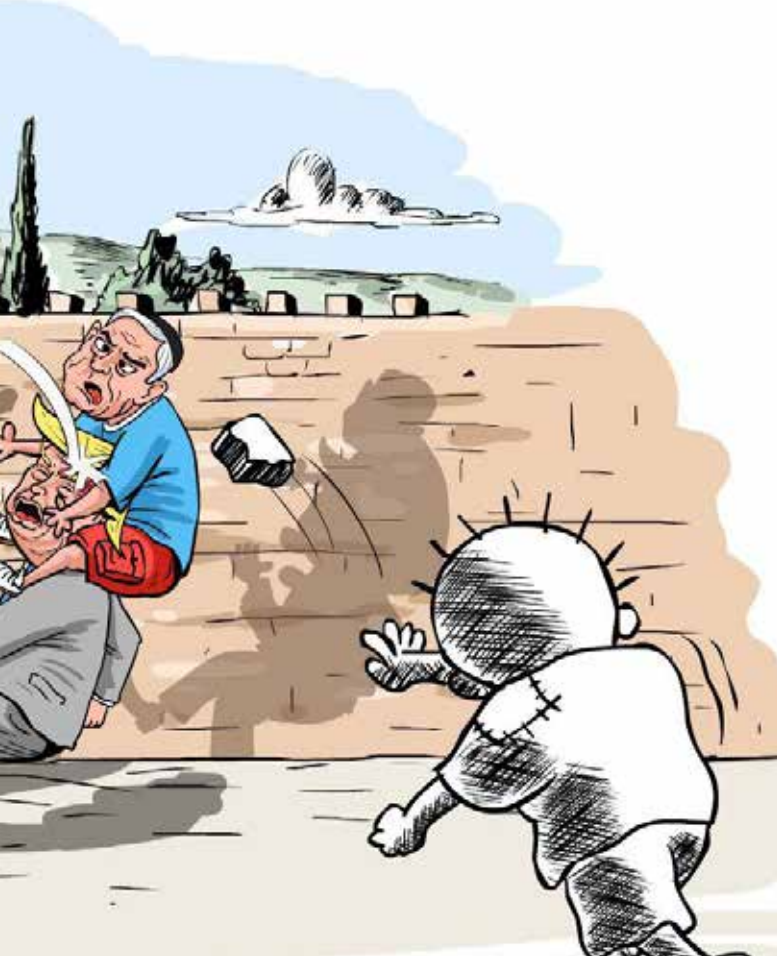
Çizim: @mikailciftci63

derlere sevk ediyor. Bazı çizgiler ise gözlerimizi yaşırtıyor. Zira bu kirli ve kanlı hücumlarda ölenler çocuklardır, hayatlarını kaybedenler küçücük bebeklerdir. İnsanın havsalası almıyor, vicdanlara sığmıyor. Zira tarih boyunca harplerin de bir ahlâkı olmuştur. Haçlılar ve Moğollar geçmişte masum sivilleri katlettiler ve insanoğlunun vicdanında mahkûm oldular. Hitler ve Stalin gaddarlıklarıyla hatırlanıyor. ABD Japonya'da iki şehri yok etmedi mi? Rusya Kırım'da kan dökmeyi mi? Daha dün Sırp binlerce Müslüman Boşnak'ı katletmedi mi? Çin hâlâ Doğu Türkistan'da zulme devam etmiyor mu? Emperyalistlerin gözlerini kan bürüdü mü bir şey görmez. Sadece öldürmeyi bilirler. Bilhassa çocukları... Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan, İsrail'in elebaşına ne demişti: "Siz çocukları

öldürmeyi iyi bilirsiniz!" Tarihe geçen en önemli sözlerden biridir. Bir diğeri de "Dünya beşten büyüktür." Şimdi bütün dünya, bunu idrak etmeye ve artık dengeleri değiştirme yolunda çaba harcamaya başladı. Yeryüzündeki mazlum 195 ülke, zalim 5 ülkeden büyük olmalıdır.

Bizim Ressam ve Çizerlerimiz

Dünyanın pek çok vicdanlı ressamı ve çizeri, Gazze olayına lâkayt kalmadı. Eserleriyle yollarını, duruşlarını ve saflarını belirlediler. Türkiye'de de bazı ressamlarımız ve çizerimiz, aziz milletimizin yüreğini kanatan bu soykırma ilgisiz durmadı. Benim yakından tanıdığım dört dost sanatkar bu vadede birbirinden iyi, dikkat çeken çizimleriyle hepimizi, hatta bütün dünyayı uyarmaya çalıştılar. Bu sanatkarlardan

ikisi yaş olarak benden büyük. Hasan Aycın ve Osman Suroğlu. Her ikisi de gerek hazırladıkları albümleriyle, gerek açtıkları sergilerle, gerekse yetiştirdikleri talebelerle bu sahada büyük hizmetlerde bulundular. Diğer iki ressamımız ise yaş olarak benden küçük olsalar da gösterdikleri gayret son derece büyük. İkisi de kırk yıllık dostlarım. Muammer Erkul ve Murat Sevinç. Bu dört sanatkârimiz dergilerde, gazetelerde ve internet medyasında Gazze konusunu işlediler. Bilhassa sosyal medya hesaplarındaki çizgileriyle gönülleri fethettiler. Seçkin eserleri, binlerce takipçileri tarafından paylaşıldı. Bazen bir kitapta anlatılamayacak hakikatleri birkaç çizgi veya fırça darbesiyle gözlerimizin önüne serdiler. Bizi düşünmeye, kardeşlerimizin yaşadığı acıları hissetmeye çağırdılar. Bana göre âdeta harbin

ön cephesinde, birer akıncı beyi gibi savaştılar. Önümüzü cesaretle açıp doğru düşünceyi, inanç yolunu, istikameti işaret ettiler.

Sanatkârlarımız Ödüllere Lâayık

Hasan Aycın Bâbiâli'nin çilesini çekmiş ama sanatıyla ayakta durmuş kıymetli bir sanatkâr. Bu yönü ile fark edildi ve Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülü'ne lâayık görüldü. Bu mükâfat açıklanırken çok sevindim. Çok isabetli, hakikatli ve doğru bir tercihti. Hasan Aycın, hakikatleri çizen mümtaz bir sanatkârdır. Bâbiâli'de iyi bir çizer olarak gönülleri fetheden bir üst sanatçıdır. Takipçilerini çizgileriyle besleyen, onlara yol veren, yön gösteren, ufuk açan ve tefekkür âlemine kanatlandırıp düşündüren bir öncü sanatçıdır. Bize iyilik dünyasını çizen bir çizgi ustası, mütefekkiridir. Son zamanlarda İsrail'in Gazze'de uyguladığı soykırımı ve yaptığı katliamı, eserlerinde en mükemmel şekilde anlatan sanatkârların başında Hasan Aycın geliyor. Çizgilerinde, bizim bu hayâsız akında nasıl bir tavır içinde bulunmamız gerektiğini anlatıyor. Bu semereli ve bereketli hayatın sağlıklı, âfiyetle devam etmesi biricik niyazımdır.

Osman Suroğlu da çizgileriyle âdeta günlük makaleler yazıyor. Gündemi yakından takip ediyor ve sağlıklı biçimde nasıl düşünmemiz gerektiğini bize hatırlatıyor. İsrail'in saldırılarına başladığı günden beri, o da kalemiyle, fırçasıyla cansiperâne çalışıyor ve bizi ince düşüncelere sevk ediyor. Bâbiâli'nin külünü yutan tecrübeli ressamlar ve çizerler Muammer Erkul ile Murat Sevinç de eserleriyle sosyal medya hesaplarında yer aldılar, fikir, kültür ve sanat gruplarında eserleri beğeni ile paylaşıldı. Yerli ve millî çizgileriyle ufkumuzu genişleten, düşüncelerimizi kanatlandıran ve bize yol yordam gösteren aziz sanatkârlarımıza, ressamlarımıza, çizerlerimize selâm olsun!

Eğitimciler Olarak Neler Yapmalıyız?

Eğitimciler olarak eğitim alanında yapılan en son gelişmelere göre kendimizi sorguluyor ve şu sorulara cevap buluyor muyuz?

Eğitimci olarak kendimizi ve yeteneklerimizi tanıyor muyuz? Mesleğimiz yaşam şeklimize dönüştü mü? İşimizi severek yapıyor muyuz? Mesleğimizde kendimizi yeterli görüyor muyuz? Sabırlı ve hoşgörülü müyüz? Planlı çalışıyor muyuz? Çevremizle iyi ilişkiler içinde miyiz? Öğrencilerimizi özellikleriyle tanıyabiliyor muyuz? İşbirliğine açık olup, daha iyi olmak için ne yapıyoruz? Toplumda sevilen biri miyiz? Öğrencilerimizi iyiye, başarıya teşvik ediyor muyuz? Yaptığımız işten dolayı vicdânen rahat mıyız? Öğrencilerimizle gereği gibi ilgilenebiliyor muyuz?

Sevgili meslektaşlarım! Öğrencilerimiz bir gün karşımıza çıkarak bize şöyle demesinler. Sevginizi, bilginizi ve ilginizi bizlere yeteri kadar verebildiniz mi? Öğretmenim! Ne olurdu bize gülseydiniz? Hâlimizi, hatırımızı sorsaydınız, yanağımızı okşayıp, bizi sevdiğinizi söyleseydiniz, bize kendinizi sevdirep gönlümüzü kazansaydınız, öğüt verseydiniz de kötü insan olarak karşınıza çıkmasaydık. Niçin bunları bizden esirgediniz? Şefkat dolu kucağınızı açıp, yüzümüze gülüp bizi mutlu etseydiniz. Ne olurdu öğretmenim! Bizimle ilgilenseniz, ismimizle hitap edip, saçlarımızı okşayıp şefkatinizi esirgemeseydiniz.

Öğretmenlik peygamberlik mesleğidir. Bir öğretmenin ödülü yetiştirdiği öğrencileridir. Öğretmenin gönlü sevgi ile dolu, vicdanı huzurlu, mesleğiyle onurludur. Öğretmen insanı eğitir, ona şekil, ilim ve ahlâk verir. Ne mutlu o öğretmenlere ki, pırıl pırıl bir gelecek kuruyor, tertemiz bir nesil yetiştiriyor, gönülleri olgunlaştırıyor, sevgiyi, saygıyı, doğruluk ve dürüstlüğü öğretiyor ve binlerce öğrencisinden duâlar alıyor.

Öğretmenlik temiz, itibarlı ve eskimeyen bir meslektir. Öğretmenlik leke götürmez. Öğ-

retmen iyi eğitim almış, iyi bir kişilik ve karakter sahibi olmalıdır. Öğretmenin elindeki ham madde insandır. Onu en iyi şekilde yetiştirmelidir. Öğretmen bilinçli olursa hayatı anlamlı olur. Dilinde lezzet çoğalır, yüreğinde mutluluk ateşleri yanar ve içi huzurla dolar. İyi ve faydalı işler yapma şansı en çok olanlar öğretmenlerdir. Elindeki hamur insan olduğundan onu çok iyi tanınması gerekir.

Konfüçyüs; "Öğretmenler baktığında berrak görmeyi bilirler, dinlediklerinde iyi duymayı becerirler, görünüşleri bakımından sıcak olmayı düşünürler, davranışlarında saygılı olmayı isterler, konuşmalarında doğru olmayı düşünürler, işlerinde ciddi olmayı esas alırlar, kuşkuya düştüklerinde soruları nasıl soracaklarını bilirler, öfkelenediklerinde çıkış yolu ararlar, kazancı gördüklerinde adâleti unutmazlar, kendilerini değil, öğrencilerini düşünürler." diyor.

Öğretmenlik sevgi mesleğidir. Gönlü sevgiyle dolu, öğrencilerini çok seven öğretmeni öğrencileri unutmazlar. Öğretmen bir sevgi pınarı olarak ömrünün sonuna kadar gürül gürül akmalı, çiçeklerini sulayıp büyütmeli, onları hayata hazırlamalıdır. Öğretmen bilgiden önce sevgi ve hoşgörüyü vermelidir. Sevgi temeli üzerine kurulmayan eğitim gerçek bir eğitim değildir. Öğretmen seven ve sevmesini bilendir. Öğretmen belli bir disiplin anlayışı içinde olmalıdır. Öğretmen sadece bir insan yetiştirmiyor, bir gelecek hazırlıyor, sevgiyle kurulan bir dünyada yaşamak ne kadar güzel olur değil mi?

Sevmek, duygulara ortak olmak, sevinçleri paylaşmak, gözyaşlarını bölüşmek, eğitimde önemli izler bırakır. Öğretmen sevgi, hoşgörü ve güzelliği kendisi yaşamadan öğrencisine yaşatmalıdır. Eğitimcilerin bir sevgi haritası olması ve bu haritadan yararlanarak yollarına devam etmelidir.

Nasihat Takvimi Mobil Uygulamasını Android ve iOS için indirebilirsiniz.

Nasihat Takvimi

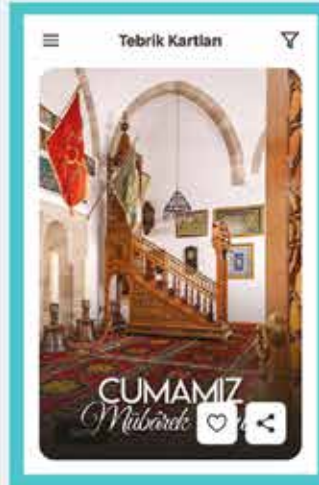
ARTIK CEBİNİZDE!

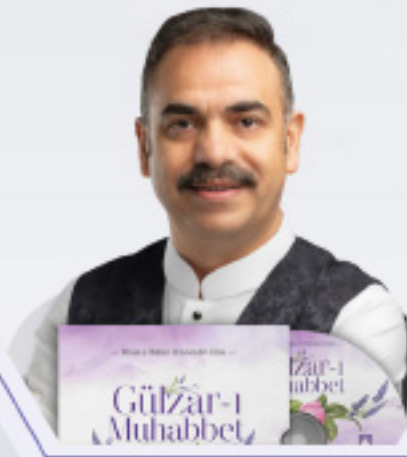

NASİHAT TAKVİMİ

Nasihat Yayınları tarafından hazırlanan Nasihat Takvimi'ni mobil telefonunuzdan takip edebilirsiniz.

- Namaz Vakitleri
- Bilgilendirici İçerikler
- Tebrik Kartları
- Dini Gün ve Geceler
- İmsakiye
- Kible Bul

DİVÂN-I HULÛSÎ-İ
DÂRENDEVÎ'NİN SESİ

Divan Radyo

YAYIN HAYATINA
DEVAM EDİYOR

Divân
RADYO

www.divanradyo.com

Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi Vakfı'nın yayın hizmetlerinden biri olan Divan Radyo yayın hayatına başladı. Radyomuzda Osman Hulûsi Efendi'nin Divân-ı Hulûsi-i Dârendevî adlı eserinden ilahi ve şiir dinletileri başta olmak üzere dinî ve tasavufî yayınlar yapılmaktadır. Radyomuzu web sayfamız üzerinden ve telefonunuza yükleyeceğiniz mobil uygulamalar ile dinleyebilirsiniz. İlginiz için teşekkür ederiz...

